

บรรณคดีดลยพล

เรื่องนางนพมาศ หรือ ตำหรับทำวศรีจุฬาลักษณ์

ฉบับหอพระสมุดวชิรญาณ

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ

กรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม, กรมหลวงสรรพสาคร ศุภกิจ

พระองค์เจ้ากาญจนากร

พิมพ์แจกในงานศพเจ้าจอมมารดาตังวาล รัชกาลที่ ๔

พ, ศ, ๒๔๕๗

เจ้าจอมมารดาสดั้งवाद รัชกาลที่ ๔ ท.จ, ร.ร.ส, ๒

พ. ศ. ๒๓๘๑—พ. ศ. ๒๔๕๖

คำนำ

หนังสือเรื่องนี้เรียกกันเป็น ๓ ชื่อ เรียกว่าเรื่องนางนพมาศชื่อ ๑ เรียก
เรื่องเวดต้นพมาศชื่อ ๑ เรียกสำหรับท้าวศรีจุฬาลักษณ์ชื่อ ๑ แต่ที่จริง
ก็หมายความอันเดียวกัน เพราะผู้ทว่าแต่งหนังสือเรื่องนี้กล่าวกันว่าชื่อนาง
นพมาศ บิดาเป็นพราหมณ์รับราชการในตำแหน่งที่พระศรีมโหสถ ครั้น
นครคุไชไทยเป็นราชธานีของสยามประเทศ มารดาของนางนพมาศชื่อนาง
เวด บิดามารดาได้นำนางนพมาศถวายทำราชการในสมเด็จพะร่วงเจ้า
ได้เป็นพระสนมเอกตำแหน่งท้าวศรีจุฬาลักษณ์ อาไครยปวศของนางที่
ปรากฏดังนี้ จึงเรียกชื่อหนังสือเรื่องต่าง ๆ กัน ดังกล่าวมาแล้ว
ส่วนข้อความของหนังสือเรื่องนี้ ตอนต้นกล่าวด้วยมนุษยชาติ และต่อ
มากกล่าวแต่คงเหตุที่บิดามารดานำเข้าไปถวายตัวเป็นพระสนม แล้วพรรณนา
ถึงหน้าที่ราชการฝ่ายในตลอดไปจนแบบพศ ๑๒ เดือน ซึ่งมีเป็นราชประเพณี
ในครั้งคุไชไทยเป็นที่สุด
ว่าโดยทางโวหาร ใคร ๆ อ่านหนังสือเรื่องนี้ด้วยความสังเกต จะแ
เห็นได้ โดยง่าย ว่าเป็หนังสือแต่งในครั้งกรุงรัตนโกสินทร์เอง แต่ง
ในระหว่างรัชการที่ ๒ กับที่ ๓ ไม่ก่อนนั้นขึ้นไป ไม่ทีหลังนั้นลงมาเป็แน่
ถ้าจะหาพยาน จงเอาจำนวนหนังสือเรื่องนี้ไปเทียบกับจำนวนหนังสือจาก
ครั้งคุไชไทย หรือหนังสือที่เชื่อว่าแต่งครั้งคุไชไทย เช่นหนังสือไตรภูมิ

พระร่วงเป็นคน
 หรือแม่ ที่สุดจะเอาไปเทียบกับหนังสือที่แต่งเพียงในชั้น
 กรุงเก่า ก็จะได้เห็นได้ว่า จำนวนหนังสือเรื่องนางนพมาศเป็นหนังสือ
 แต่งใหม่เป็นแน่ และยังมีข้อความที่กล่าวผิด ที่จับได้ โดยแจ่มแจ้งว่า
 เป็นของใหม่หลายแห่ง ยกตัวอย่างดังตรงว่าด้วยชนชาติต่าง ๆ หนังสือ
 ออกชื่อฝรั่งหลายชาติ ซึ่งที่จริงไม่ว่าชาติใดยังไม่เข้ามาในประเทศไทย
 เมื่อครั้งนครรัฐไชโยไทยเป็นราชธานีเป็นแน่ อีกข้อ ๑ ที่ว่าครั้งไชโยไทยมีบันใหญ่
 ขนาดหนักนับด้วยหลายหาบ บันใหญ่ ในครั้งนั้นยังไม่เกิดขึ้นในโลก
 แต่ที่ผิดน่าพิศวงยิ่งกว่าอย่างอื่นนั้นหนึ่ง ๑ ที่ลงชื่อว่าชาติฝรั่งอเมริกันลง
 ไว้ ในนั้นด้วย ชาติอเมริกันเพิ่งเกิดขึ้นยังไม่ถึง ๒๐๐ ปี จะมีในครั้งพระร่วง
 อย่างไม่ได้ แม้แต่คำว่าอเมริกันเองก็เพิ่งเกิดขึ้นในครั้งกรุงเก่าเป็นราชธานี
 เพราะฝรั่งช่างทำแผนที่คน ๑ ไปทำแผนที่ให้ปรากฏรู้ได้ชัด ว่าเป็นทวีป ๑
 ต่างหาก มีชื่ออินเดียฝ่ายตะวันตก ดังเข้าใจกันมาแต่ก่อน จึงได้เรียก
 ชื่อทวีปนั้นว่าอเมริกา ตามชื่อช่างแผนที่ผู้ ที่ไปพบความจริงชื่อนั้น เมื่อ
 จำนวนหนังสือเห็นได้ ว่าเป็นหนังสือครั้งกรุงรัตนโกสินทร์ ด้วยเหตุต่าง ๆ
 ดังกล่าวมานั้นประการ ๑ ยังหาหนังสือเรื่องนั้นฉบับที่ข้าพเจ้าได้เคยพบมาแต่ก่อน
 ล้วนเป็นฉบับที่ผู้ร้ายในทางหนังสือ ได้แทรกแซงแปลงปลอมเสียจนเลอะเทอะ
 ด้วยอีกประการ ๑ ข้าพเจ้าจึงมิได้ มีความนิยมต่อหนังสือเรื่องนางนพมาศ
 จนถึงได้ เคยนำความกราบบังคมทูล ฯ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้า
 อยู่หัว ในที่ชุมนุมโบราณคดีสโมสร ว่าข้าพเจ้าไม่เชื่อหนังสือเรื่อง
 ว่าเป็นหนังสือของนางนพมาศจริงดังอ้างไว้ในตัวเรื่อง พระบาทสมเด็จพระ
 จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ พระราชทานพระบรมราชาธิบายว่า หนังสือ

เรื่องนี้ได้ เคยทอดพระเนตรฉบับหลวง   แต่ถึงฉบับหลวงก็เป็นหนังสือแต่ง
 ใหม่ในชั้นกรุงรัตนโกสินทร์   อย่างข้าพเจ้าคิดเห็นนั้นเป็นแน่ไม่มีที่สงสัย
 แต่ท่านผู้ศึกษาโบราณคดีแก่อนมา   มีพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้า
 อยู่หัวแถมกรมหลวงวงษาธิราชสนิทเป็นต้น   ทรงนับถือหนังสือเรื่องนี้อยู่
 ชรอยเรื่องเดิมเขาจะมีอยู่บ้าง   แต่ฉบับเดิมจะบอกพร้อมวิปตาศาสดหายไป
 อย่างไร   จึงมีผู้ใดในชั้นกรุงรัตนโกสินทร์นี้แต่งใหม่   โดยตั้งใจจะ
 ปฏิสังขรณ์ให้เรียบร้อย   แต่ผู้แต่งนั้นเผด็จไป   มีได้เพราะหัดความ
 จริงแท้ในทางพงษาวดารอย่างเราหมกมุ่นทุกวุ่น   แต่งแต่จะให้ไพเราะ
 เพราะฝรั่ง   เรียงลงไปตามความที่รู้ ที่มีอยู่ในเวลาแต่งหนังสือ   เรื่อง
 หนังสือจึงวิปตาศไป

เมื่อได้ทราบกระแสพระราชดำริห์ดังกล่าวมาแล้ว   ข้าพเจ้ายังหาหนังสือ
 เรื่องนางนพมาศที่เป็นฉบับดีไม่ได้   จึงยังมีได้ พิจารณาหนังสือเรื่องนี้ต่อมา
 จนเมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว   ทรงพระกรุณาโปรดให้จัด
 หอพระสมุดวชิรญาณขึ้นเป็นหอสมุดสำหรับพระนคร   เมื่อปีเมื่อก่อนจุลศักราช
 ๑๒๖๗ พ, ศ, ๒๔๔๘ และโปรดให้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
 เมื่อเสด็จดำรงพระเกียรติยศเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช   เสนอฎานายก
 ของกรรมการ   ได้หนังสือเก่ามารวบรวมไว้ในหอพระสมุดวชิรญาณอีกมาก
 ในพวกหนังสือที่หาได้   มีหนังสือเรื่องนางนพมาศนี้หลายฉบับ   ฉบับ ๑ เป็น
 ของเจ้าพระยารัตนบดินทร์   แต่ยังเป็นเจ้าพระยาพลเทพ   ซึ่งเชื่อได้ว่า
 พวกผู้ร้ายปลอมหนังสือนี้ได้จับต้อง   มีอยู่เล่มสมุดไทย ๑ เป็นฉบับของ
 พระเจ้าบรมวงศ์เธอ   กรมหลวงวรเสรฐสุดาทุตเกล้า ฯ ถวายในพระบาท

ส้มเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระสัสมต
 อมรพันธุ์ทรงค้นได้ มาอีก ๓ เด่ม ซึ่งเป็นฉบับเดียวกัน แลบางที่จะ
 เป็นฉบับเดียวกับของเจ้าพระยารัตนบดินทร์ด้วยซ้ำไป เพราะรวมเข้ากันได้พอ
 เต็มเรื่องแต่ต้นจนปลายบริบูรณ์ ข้าพเจ้าจึงเอามาอ่านพิจารณาดู โดยถ้วนถี่
 เมื่อในรัชกาลปัตยุบันนี้ เมื่ออ่านตลอดเรื่องแล้ว คิดเห็นความจริงามจะเป็น
 อย่างกระแด้พระราชวิจารณ์ ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
 คือ หนังสือเรื่องนของเดิมเขาจะมจริง เพราะลักษณะพระราหมณ ทักถ้าวไว้
 ในหนังสือเรื่องนี้ โดยมากเป็นคำราพจริงแลเป็นพธอย่างเก่า อาจจะ
 ใช้ เป็นแบบแผนก่อนครั้งกรุงศรีอยุธยา ไม่ใช่เรื่องที่มีใครจะมาคิดปลอม
 ขึ้นใหม่ ได้ ทงหมด ตรายหนังสือเรื่องนางนพมาศนั้นของเดิมจะมาในจำพวก
 หนังสือคำราพราหมณ ซึ่งเขียนด้วยตัวหนังสือพราหมณเป็นภาษาไทย
 หนังสือจำพวกนี้ ในหอพระสมุดวชิรญาณทุกวณ กิมอยู่บ้าง หนังสือ
 เรื่องนางนพมาศ ถ้ามาโดยทางคำราพราหมณ ฉบับเดิมจะขาด ๆ วัน ๆ
 อยู่อย่างไร จึงมีผู้มาแต่งขึ้นใหม่ เมื่อรัชกาลที่ ๒ หรือที่ ๓ ในกรุง
 รัตนโกสินทรตั้งกล่าวมาแล้ว

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระสัสมตอมรพันธุ์ ได้เคยทรงสดับกระแด้
 รับสั่งในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวว่า ข้าราชการฝ่ายในที่
 เป็น ผู้เฒ่าผู้แก่ รับราชการมาแต่ ในรัชกาลที่ ๓ ได้เคยกราบบังคมทูล ว่า
 หนังสือเรื่องนางนพมาศนี้ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระ
 ราชนิพนธ์แทรกไว้ ตอน ๑ เปรียบเทียบกิริยาอาการของข้าราชการฝ่ายใน
 เป็นเชิงทรงบริภาษ แต่จะเป็นตรงไหนไม่ปรากฏ เมื่อข้าพเจ้าได้ ทราบ

ความชอบมาตรวจต้นฉบับดู เห็นความในคือนางนพมาศเจรจากับบิดามารดา
เมื่อก่อนจะเข้าไปรับราชการ คือตั้งแต่วันที่ ๒๗ จนวันที่ ๖๐ ในหนังสือที่พิมพ์ฉบับนี้
เป็นความว่าเปรียบเทียบนิสัยหญิง และโวหารที่แต่งดีมาก คือนางอาจจะเป็น
พระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ควรผู้อ่านจะตั้งเกตดู

หนังสือเรื่องนางนพมาศนับว่าเป็นหนังสือสำคัญในภาษาไทยเรื่อง ๓ ด้วย
เหตุดังกล่าวนั้นแล้ว แลเป็นเรื่องโบราณคดีซึ่งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัว แลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงนิยม ดังปรากฏ
อยู่ในหนังสือพระราชนิพนธ์ พ.ศ. ๑๒ เดือน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัว ได้ทรงอ้างถึงหนังสือเรื่องนางนพมาศนี้ ไว้ในที่หลายแห่ง
เมื่อกรรมการหอพระสมุดวชิรญาณหาฉบับดีได้ จึงเห็นว่าควรจะพิมพ์ขึ้นไว้
มิให้สาบสูญ ครั้นถึงปีชวด พ.ศ. ๒๔๕๗ นี้ พระเจ้าบรมวงศ์เธอซึ่งเป็น
พระโอรสธิดาของเจ้าจอมมารดาตั้งवालในรัชกาลที่ ๔ มีรับสั่งให้กรรมการ
หอพระสมุดหาเรื่องหนังสือที่จะพิมพ์แจกในงานศพเจ้าจอมมารดาตั้งवाल จึง
ได้ทูลแนะนำให้ทรงพิมพ์หนังสือเรื่องนางนพมาศ ซึ่งกรรมการเชื่อว่าพอ
ใจแก่บรรดาผู้ที่จะได้รับแจกทั่วกัน และจะเป็นถาวรประโยชน์ในทาง
พระกุศลสัมพันธ์กับซึ่งทรงเจตนาอัน

เมื่อได้อธิบายประวัติของหนังสือเรื่องนางนพมาศเสร็จแล้ว จะแสดง
ประวัติของเจ้าจอมมารดาตั้งवाल ซึ่งการศพของท่านเป็นเหตุให้พิมพ์หนังสือ
เรื่องนางนพมาศฉบับนี้ต่อไป ข้อความในส่วนลัญจกวงษ์ แลประวัติ
ของเจ้าจอมมารดาตั้งवाल ที่จะกล่าวต่อไปนี้ ข้าพเจ้าได้กราบทูลขอให้
พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงสรรพสาครศุภกิจทรงเจตนา

ท่านมีพระประสงค์จะให้กล่าวแต่ย่อ ๆ พอแปลปล้ำหลังเวชแก่ผู้ที่จะได้อ่าน
ข้าพเจ้าเห็นว่าจะน้อยแต่ใจคนก็ จึงได้ทูลขออนุญาตแต่งประวัติเพิ่มเติมตอน
ข้างท้าย ตามความจริงซึ่งข้าพเจ้าได้ทราบแต่ได้คิดเห็นเองโดยอัตโนมัติ
อีกบ้าง ขอท่านทรงหทัยผู้อ่านจงทราบความตามที่กล่าวต่อไป

เจ้าจอมมารดาสังวาล ได้อุปมาในโดกน เมื่อวันอังคารเดือน ๓
แรม ๒ ค่ำปีกุกุญ จุลศักราช ๑๒๐๐ พ, ศ, ๒๓๘๓ ท่านเป็นธิดาในนายคัตวิไชย
(ทองคำ) บุตรเจ้าพระยากำแหงสงคราม งามภักตอภิชัยพริยปรากฏมพาหุ
(ทองอิน) ผู้สำเร็จราชการเมืองนครราชสีมา มารดาของนายคัตวิไชยชื่อ
ท่านผู้หญิงทับทิม เจ้าพระยานครราชสีมา (ทองอิน) ถวายนายคัตวิไชย
(ทองคำ) เป็นมหาดเล็กรับราชการมาแต่ในรัชกาลที่ ๓ เมื่อนายคัตวิไชย
เข้ามาอยู่รับราชการในกรุงเทพฯ เจ้าพระยานครราชสีมา (ทองอิน) จึง
ขอท่านน้อยธิดาพระยามหาเทพ (ทองปาน) ซึ่งทำวเทพภักดี (ทองรอด)
เป็นมารดา ให้เป็นภรรยาของนายคัตวิไชย (ทองคำ) เจ้าจอมมารดาสังวาล
เป็นธิดาของนายคัตวิไชย (ทองคำ) แด่ท่านน้อย จึงเนื่องด้วยตระกูลทั้งฝ่าย
เมืองนครราชสีมาและตระกูลพระยามหาเทพ (ทองปาน) แต่ผู้ชายซึ่งเป็นใหญ่
ในตระกูลของท่าน ทั้งฝ่ายบิดาและมารดาต่างดับไปแล้วแต่ท่านยังเยาว์ เมื่อ
พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติ บิดาของท่าน
ซึ่งเป็นธิดาเจ้าพระยานครราชสีมา (ทองอิน) จึงนำท่านถวายตัวทำราชการ
ฝ่ายใน ต่อมาได้เป็นเจ้าจอมมารดา มีพระราชกุมาร ๓ พระองค์ พระ
ราชกุมาร ๑ พระองค์ ๑ โดยลำดับกันดังนี้ คือ

ที่ ๑ พระองค์เจ้าชายทองกองก้อนใหญ่ ได้ทรงรับพระสุพรรณบัตร
ในรัชกาลที่ ๕ เป็นกรมหมื่นแล้วเลื่อนเป็นกรมหลวงประจักษ์ศิลปาคมพระองค์ ๑

ที่ ๒ พระองค์เจ้าชายทองแถมถวัลยวงศ์ ได้ทรงรับพระสุพรรณบัตร
ในรัชกาลที่ ๕ เป็นกรมหมื่นแฉ่งเดือนเป็นกรมขุน มาในรัชกาลปัจจุบัน
ได้เลื่อนเป็นกรมหลวงสรรพสาตร์ศุภกิจพระองค์ ๑

ที่ ๓ พระองค์เจ้าชายเจริญบุรีรักษ์ ต้นพระชนม์ในรัชกาลที่ ๔ แต่
ยังทรงพระเยาว์พระองค์ ๑

ที่ ๔ พระองค์เจ้าหญิงกาญจนากรพระองค์ ๑

เมื่อในรัชกาลที่ ๔ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระ
กรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานหีบหมากลงยาแฉ่งพานทองเครื่องยศ อันเป็น
เกียรติยศเจ้าจอมมารดาชั้นสูง แก่เจ้าจอมมารดาลังวาด รับราชการ
สนองพระเดชพระคุณมา จนพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จสู่
สวรรคต ท่านจึงกราบถวายบังคมลาออกมาอยู่วงกรมหลวงประจักษ์ คัด
ปากคม ครั้นเมื่อกรมหลวงประจักษ์ คัดปากคมเสด็จขึ้นไปรับราชการเป็น
ข้าหลวงต่างประเทศอยู่ ณ ทลอุดร ท่านจึงมาอยู่กับกรมหลวงสรรพสาตร์
ศุภกิจจนตลอดอายุของท่าน

ในรัชกาลที่ ๕ เจ้าจอมมารดาลังวาดได้ รับพระราชทานเครื่องราช
อิสริยาภรณ์ ทูตยศจุลจอมเกล้า แลรัตนารัตนรัชการที่ ๕ ชั้นที่ ๒
เป็นเกียรติยศ

ตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคตแล้ว เจ้าจอม
มารดาลังวาดก็ได้รับความนิยมนด้วยยศศักดิ์แลศฤงฆารบริวารทั้งปวง ตั้งใจ
ปฏิบัติแต่ในกา ๒ อย่าง คือ ที่จะทำบุญอุทิศส่วนกุศลถวายสนองพระเดช
พระคุณในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว อย่าง ๑ แม้ในการส่วนนี้

ท่านก็พอใจที่จะทำแต่ด้วยกำลังของตนเอง ไม่ปรารถนาที่จะให้ผู้อื่นหนึ่ง
 ผู้ใด จนพระโอรสธิดามีความสงสาร หากจะไปช่วยแต่ถึงวอนให้ท่านทำเอง
 แต่พอสมควรแก่กำลังแต่อายุอย่าให้เกินกำลังไป อีกอย่าง ๑ นั้นท่านตั้งใจ
 บำเพ็ญความภักดีต่อบรรดาพระราชโอรสธิดา แม้ที่สุดตลอดจนพระราช
 นิตดาของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทั่วไป นับแต่พระบาทสมเด็จพระ
 พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นต้น จะมีของสิ่งหนึ่งสิ่งใดไม่ว่าเล็กน้อยเท่าใด
 ก็อุ้มนำไปทูลเกล้าฯ ถวายด้วยตนเองบ้าง ในเวลาท่านไม่สบายก็ให้
 หม่อมเจ้าทเป็นหลานนำไปทูลเกล้าฯ ถวายบ้าง รักษาความจงรักภักดีมา
 เนื่องนิตย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงทราบอัธยาไศรย
 ของท่านอย่างนี้ จึงพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ท่านเข้าเฝ้าเห็นได้
 ตามปรารถนาของท่านไม่ว่าเวลาใด ๆ ความที่ท่านนับถือพระราชวงษ์ของ
 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ไม่เฉพาะเพียงที่เป็นพระราช
 โอรสธิดา ถึงจะเป็นหม่อมเจ้าต่างกรมที่เป็นราชนิตดา ไม่ว่าองค์หนึ่ง
 องค์ใด จะมีชนมายุแก่อ่อนเพียงใดก็ตาม ในเวลาท่านพบปะ เช่นว่า
 ไปรดน้ำสังกรานต์เป็นต้น หรือในที่อื่น ท่านก็แสดงอัธยาไศรยสนิทัศน์มมิได้
 เด็ดอก แต่มีใต๋ยอมให้ ยกย่องเกียรติยศของท่าน พวกหม่อมเจ้าย่อม
 ทราบกันอยู่ทั่วไป ว่าเมื่อเรียกท่านว่า “คุณย่า,, ท่านขอให้เรียกว่า
 “คุณย่าปล้อง,, ดึงนมมาเส่มอ บางองค์ก็เห็นชน บางองค์ก็เห็นไปเป็น
 อย่างอื่น แต่ที่จริงเกิดแต่ที่ท่านไม่นิยมต่อยศศักดิ์ตนเองเป็นเหตุ อีกถ้วน ๑
 ในเวลาเมื่อท่านมีกิจธุระอย่างใด ๆ โดยมากเนื่องด้วยการที่ท่านจะบำเพ็ญ
 การกุศล ถ้าจะต้องการความอนุเคราะห์ของพระราชโอรสธิดาแลพระราช

นิตดา ของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ไม่มีที่ท่านจะคิดว่า
 ที่ห่างแลชิด เวลาท่านสบายก็ไปเฝ้าเอง เวลาไม่สบายให้ผู้อื่นไปเฝ้า
 ค่างค่างบ้าง จดหมายไปบ้าง ทูลขออนุเคราะห์ตามฐานะของท่าน เพียงเท่า
 ที่ท่านเห็นว่าจำเป็น แลจะทรงส่งเคราะห์ได้ทั่วทุกพระองค์ไป ไม่มีเจ้า
 นายพระองค์หนึ่งพระองค์ใดที่จะรังเกียจ หรือที่จะไม่ยากอนุเคราะห์แก่ท่าน
 เพราะทุกพระองค์ทรงทราบอัธยาไศรยของท่านตั้งว่ามานี้

เจ้าจอมมารดาตั้งวาดมีอาการป่วยเป็นโรคบิดเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๔๕๖
 อาการทรุดลงโดยลำดับ ถึงอาสัญกรรมเมื่อวันที่ ๘ กันยายน เวลาเช้า ๓ โมง
 ๔๗ นาที คำนวณอายุได้ ๗๔ ปีกับ ๗ เดือน ๒๒ วัน พระบาทสมเด็จพระเจ้า
 อยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานโกศสูง ๘ เหลี่ยมทรงศพมณฑล
 เบญจาแลกลองชนะเครื่องประโคมเป็นเกียรติยศ แลพระราชทานผ้าไตรผ้า
 ชาวบังสุกุลตามบรรดาศักดิ์ มีผู้ที่ได้ไปแสดงความเคารพแลช่วยงานศพ
 เป็นอันมาก ทั้งพระบรมวงษานุวงษ์แลข้าราชการ ตลอดจนบรรดาผู้ที่
 ได้รู้จักคุ้นเคยกับท่านมาแต่ก่อน พระเจ้าบรมวงศ์เธอซึ่งเป็นพระโอรสเสด็จ
 ของท่าน มีพระประสงค์ขอให้แสดงความขอบพระเดชพระคุณแลขอบใจไว้
 ในคำนำหนังสือนี้ด้วย โดยเฉพาะ เพื่อให้บรรดาผู้ที่ได้ช่วยเหลือในงานศพ
 เจ้าจอมมารดาตั้งวาดทราบทั่วกัน.

ตั้งวงษ์พภาพ.

หอพระสมุดวชิรญาณ

วันที่ ๓ เดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๕๗

คำหวั่นาง นพมาศ ซึ่ง เป็น ท้าว ศรี จุฬาลักษณ์

๑ นพมาศ นามแม่ ^๕ นี้	เต็มมา
โปรด เบียดย่น ศรี จุฬา	ลักษณะ ^๕ ดำ
อุดม รูป ปรีชา	ชาย ^๕ ยิ่ง นแม่
หญิง งาม ไฉน ^๕ ก่า	กว่า ^๕ น งาม ^๕ มี

๑ คำหวั่นางไปราณาจารย์ พระศรีจุฬาลักษณ์ ท่านกล่าวความ สวรรค์
 เจริญ ของ สตรีภาพ ผู้ประพฤติ ตามโอวาท แห่งท่านไว้ แต่ได้มย จุลศักราช
 แรก^๕ตั้ง^๕ ครองแผ่นดิน ส้มเด็จ พระร่วง เจ้าโดยนิยม ตั้ง^๕น^๕ จักกล่าว เรื่อง^๕ต้น^๕
 จับ^๕เต็ม^๕ แต่^๕ตั้ง^๕ ภัทร^๕กตป^๕ชน^๕ มี^๕มนุษย์^๕ชาย^๕หญิง^๕ ด้วย^๕อำนาจ^๕พรหม^๕ให้^๕
 บัง^๕เกิด^๕ กาด^๕ครอง^๕นั้น^๕ มนุษย์^๕ชาติ^๕เจรจา^๕ภาษา^๕ มคธ^๕พากย์^๕ อย่าง^๕เดียว^๕กัน^๕
 สัน^๕ด้วย^๕กัน^๕ จะ^๕ได้^๕นับ^๕ว่า^๕ต่าง^๕ภาษา^๕นั้น^๕หา^๕มิ^๕ได้^๕ ครั้น^๕ดวง^๕เดือน^๕ปี^๕อินทรา^๕กตป^๕
 มา^๕เป็น^๕อัน^๕มาก^๕ จน^๕ถึง^๕พุทธ^๕อินทรา^๕กตป^๕อัน^๕นี้^๕ ได้^๕มย^๕เมื่อ^๕มนุษย์^๕มี^๕
 อายุ^๕ต่ำ^๕น้อย^๕กว่า^๕รอย^๕บ^๕แถว^๕นั้น^๕ ข้า^๕น้อย^๕ผู้^๕ได^๕นาม^๕บัญญัติ^๕ชื่อว่า^๕ศรี^๕จุฬา^๕
 ลักษณะ^๕อัน^๕มี^๕อุป^๕นิ^๕ได้^๕ย^๕สมบัติ^๕กล่าว^๕คือ^๕บุญญา^๕ จัก^๕จำ^๕แนก^๕ชาติ^๕ภาษา^๕
 มนุษย์^๕ตาม^๕ไปราณาจารย์^๕ ท่าน^๕สมมุติ^๕เรียก^๕ชาติ^๕ภาษา^๕ต่าง^๕ๆ^๕ ให้^๕พิศ^๕ดาร^๕
 ตาม^๕สติ^๕บุญญา^๕ ซึ่ง^๕ได้^๕สดับ^๕ฟัง^๕ไตร^๕เพท^๕แล^๕คดี^๕โลกย์^๕ คำ^๕ไปราณาจารย์^๕

ดับ ๆ กัน มา   บ้าน บ้าน เมือง มนุษย์ ซึ่ง ตั้ง อยู่ ภาย นอก มัชฌิม ประเทศ
 ดัน ทั้ง สักต สมพู ทวีป นั้น   ก็ มี ชาติ แด ภาษา ต่าง กัน เปน อัน มาก
 ไปราณาจารย์ ท่าน ก็ รวบ เข้า บัญญัติ   เรียกว่า ประจันตะ ประเทศ เปน
 สยาม ภาษา ทง ดัน   แด บ้าน เมือง บ้าน ตั้ง อยู่ ใน เกาะ ดังกา ทวีป   แด
 เกาะ ซึ่ง เปน บริวาร แห่ง เกาะ ดังกา ก็ ดี   มนุษย์ ก็ ต่าง ชาติ ต่าง ภาษา
 ไปราณาจารย์ ท่าน ก็ รวบ เข้า บัญญัติ   เรียกว่า ดิงหล ประเทศ ดัน ด้วย กัน
 จึง เปน ประเทศ ตาม ประเทศ   ภาษา ก็ แด ตาม ภาษา ดิง น แด จึง   หนึ่ง
 ได้ด นัก ปราชญ์ ผู้ มี บัญญา   ซึ่ง เรียน รู้ คณะ ฉันท มี อินทร วิเชียร ฉันท
 เปน ต้น   ท่าน พังใจ จะ นิพนธ์ ตก แด่ง กาศย์ โคลง ฉันท ดิลิต เปน บท
 ทำนุกน ทำเนียบ   คำ สังกวาค คำ นิราษ คำ สรรเสริญ คำ สุกาสิต   ท่าน
 มักใช้ ภาษา ต่าง ๆ เปน ถ้อย คำ โดย คณะ พากย์ ฉันท   เหตุ ดิง นน ท่าน จึง
 จัด พากย์ ภาษา แยก ออก โดย ต่าง กัน   อัน มคธ พากย์ นน คือ คำ บาท
 ภาษา แดก ซึ่ง ใน มัชฌิม ประเทศ เจรจากัน   ถูก ตอง กับ มคธ พากย์ โดย มาก
 แด สยาม พากย์ นน ท่าน ว่า เปน คำ ไทย   ดิงหล พากย์ นน ท่าน ว่า เปน คำ
 ชาว ดิงหล ดังกา ทวีป   แด คำ พรหมณ ชาติ นั้น   ท่าน ว่า ดิงสฤต พากย์
 ตะเตง พากย์ นน ท่าน ว่า เปน คำ ผรั่ง   ฤกามะ พากย์ นน ท่าน ว่า เปน คำ
 พม่า ตะดุมะ พากย์ นน ท่าน ว่า เปน คำ รามัญ   ทธิฤญไชย พากย์ นน ท่าน ว่า
 เปน คำ ดาว น้า ห้มก   กัมพูช พากย์ นน ท่าน ว่า เปน คำ เขมร   แด น ชาติ
 น้อย ผู้ ชอ คร์ จุพาดกษณ์   จะ พัง จำแนก ชาติ ภาษา ต่าง ๆ ต้อ ออกไป
 คือ ภาษา ไทย ๑   ดาว ภาษา ๑   ดาว น้า ห้มก ภาษา ๑   ดาว ด้อ ภาษา ๑

ดาวเงยวภาษา ๑ ดาวทรงดำภาษา ๑ ดาวทรงขาวภาษา ๑ เขมร
 กัมพูชา ภาษา ๑ เขมรดง ภาษา ๑ เขมรดะมาต ภาษา ๑ เขมรช่วย
 ภาษา ๑ พม่า ภาษา ๑ รามัญ ภาษา ๑ ทวาย ภาษา ๑ กระแซ ภาษา ๑
 ยะไข่ ภาษา ๑ ไทยใหญ่ ภาษา ๑ ตองซู่ ภาษา ๑ พราหมณ์ ไวยจิก ภาษา ๑
 พราหมณ์ เหว้า มะเหศวร ภาษา ๑ พราหมณ์ อะวะตาร ภาษา ๑ พราหมณ์
 บรม เทลันตรี ภาษา ๑ พราหมณ์ พญารี่ ภาษา ๑ พราหมณ์ พฤทธิศาสตร์
 ภาษา ๑ พราหมณ์ พาราณดี ภาษา ๑ พราหมณ์ อรรคิ คะณเวศ ภาษา ๑
 แชก อหรับ ภาษา ๑ แชก มะหั้น ภาษา ๑ แชก ลู่หนี่ ภาษา ๑ แชก มังกะต
 ภาษา ๑ แชก มะเดธา ภาษา ๑ แชก ชูร่า ภาษา ๑ แชก อยู่หย ภาษา ๑
 แชก มะลายู ภาษา ๑ แชก มหังค ภาษา ๑ แชก ชะวา ภาษา ๑ แชก จาม
 ภาษา ๑ แชก พฤกษ ภาษา ๑ ฝรั่งเศส ภาษา ๑ ฝรั่งเศส วิสันดา ภาษา ๑
 ฝรั่งเศส อังกฤษ ภาษา ๑ ฝรั่งเศส พุทธะเกต ภาษา ๑ ฝรั่งเศส มะริกั้น ภาษา ๑ ฝรั่งเศส
 อิศะบันหยอด ภาษา ๑ ฝรั่งเศส การะหนี่ ภาษา ๑ ฝรั่งเศส ดีด้อง ภาษา ๑ หรูต
 ภาษา ๑ ดึงหล ภาษา ๑ ญี่ปุ่น ภาษา ๑ ดิจิว ภาษา ๑ เกาหลี ภาษา ๑
 คิชะถ่าน ภาษา ๑ จีน ห้อ ภาษา ๑ จีน ตาด ภาษา ๑ แกวญวน ภาษา ๑
 มัวย ภาษา ๑ ยางแดง ภาษา ๑ กะเหียง ภาษา ๑ ตะวา ภาษา ๑ ซ่าบก
 ภาษา ๑ ซ่าน่า ภาษา ๑ เงาะ ภาษา ๑ แด มนุษย์ ภาษา เด็ก น้อย มี บ้าน
 เมือง บ้าง อยู่ บ้าง อยู่ เขา อยู่ เกาะ บ้าง ยังมี มาก กว่า มาก เปน แต่
 สัมมุติ เรียก กัน ว่า ชาติ ภาษา นอกจาก คำกรั ไตรเพท หา พัง จะ กถาว
 พิศดารไว้ ใน ที่นี้ ไม่ อัน ว่า สักต ชมพู ทวีป นอกจาก บ้าง พระหิมพานต์ แด
 พระมหา สัมมุติ อัน เปน ที่ อยู่ แห่ง มนุษย์ นั้น ประเทศใด ที่ ควร จะ ตั้ง เปน

บ้าน เมือง หม่อมมนุษย์ชาติ ภาษาต่าง ๆ มี พระมหา กษัตริย์ เบน ต้น ก็ ตก
 แต่ง ตั้ง เป็น พระ นคร แด ราชธานี ประดับ ด้วย นิคม คาม แว่น แคว้น เป็น
 เมืองใหญ่บ้าง เมืองน้อยบ้าง มี เขตแดน กว้าง ยาว ประมาณได้ ห้าสิบ
 โยชน์ก็มี ร้อยโยชน์ก็มี สองร้อยโยชน์ก็มีบ้าง เป็น เมือง ดอน
 บ้าง เป็น เมือง ชายชรเด บ้าง เกาะบ้าง ต่าง ประดับ ด้วย จตุรงค์ เสด็จนางค
 ไพร่ฟ้า ข้าแผ่นดิน ลูกคำพานิช มี สัมบัติ อัน เป็น แก่นสาร แด ศฤงคาร
 บริวาร ยศ เป็น ขตย มหาศาล พราหมณ มหาศาล คะหะบดี มหาศาลบริบูรณ์
 ด้วย สวรรณ หิรัญญรัตน ต่าง ๆ ตาม ประเทศ เมืองใหญ่ แด เมืองน้อย
 แด พระนครใด สัมเด็จพระ มหา กษัตริย์ ธิราช เจ้า ซึ่ง มี พระเดช เดชา
 นุภาพ มาก สพรัง พร้อมไป ด้วย นิกร โยธา ทะแกดัว ทหาร อัน เข้ม
 แขงใน การ ณรงค์ สงคราม ทั้ง เสด็จนางค พด ก็ รอบรู้ ตำหรับ พิไชย
 ยุทธ สามารถ อาจ มถ่าง ข้าศึก คัศรุได้ ทุก ทิศ แลัว ก็ สร้าง สัม สรรพ
 สาศตราวุธ เรือรบ เรือไต้ ช้าง ม้า โค กระบือ ดอ เกวียนไว้ สำหรับ พระนคร
 เป็น อัน มาก เทียว ปราบ ปราบ บ้าน น้อย เมืองใหญ่ อัน มี กำดั่งไพร่ พด
 แด สัตตบญญาไม่ เทียบ เทียม ให้ อยู่ใน อำนาจ เป็น เมือง ขน เมือง ออก
 แผ่น พระราช อาชญา อาณา เขตแดน กว้าง ขวาง ออกไป ดั่ง กดาวนนี้ เหตุ
 ดั่ง นนไช้ ประเทศ ภาษา สอง ภาษา สาม ภาษา บ้าง ดี ภาษา ห้า ภาษา บ้าง
 รวบ รวม กัน เข้า จึง เรียก ว่า เป็น พระมหา นคร ประเทศ เอกราช มีใน สกต
 ชมพู ทวีป หลาย พระนคร หนึ่งใน สกต อัน ว่า พระนคร ประเทศ เอกราช ดั่ง
 กดาวนนี้ แม้น ตั้ง อยู่ใน ที่ โกลด กัน ก็ ดี แต่ เมือง ขน เมือง ออก ปลาย
 เขตแดน ตั้ง ติด ต่อ กันใน ระหว่าง มี บ้านใหญ่ ภูเขา ลำ ห้วย ชาร กัน

ทางไกล กัน ยี่สิบ สามสิบ วัน คั้น ก็ ดี ถ้า มนุษย์ ต้อง ฆ่า สัตว์ไป มา
ถึง กันได้ โดย ทางบก แด ทาง น้ำ ส้ม เต็ม พระ เจ้า แผ่นดิน ทง ต้อง ฆ่า ฆ่า
ต่าง มี พระ เสด็จ อนุภาพ แด บุญ บารมี เปน อัน มาก ทง เสด็จ บัด ทแก ล้ว ทหาร
ก็ เข้ม แขง ใน การ คัก สงคราม อย่าง กัน ถึง มาตร ว่า ก่า ดง พา หน ร พด
สาตรา อาวุธ สเบียง อาหาร จะ ยิง หย่อน กว่า กัน ก็ ดี เจ้า พระ นครใหญ่ ทง
ต้อง ฆ่า ฆ่า ต่าง ปราณ ส้ม บด แด บ้าน เมือง เขตแดน ชง กัน แด กัน จึง
กระทำ การ สงคราม ตอ บโต ชบ เขยว กัน ไป จน หลาย ช่ว อายุ มนุษย์ ลูก ค้า
พานิช ทง ต้อง ฆ่า ก็ มิ ได้ ไป มา ค้า ขาย ถึง กัน นา ๆ ประเทศ ทง ปวง ก็ ฐ
ว่า เมือง นั้น ๆ เปน ซาคัก แก่ กัน ประการ หนึ่ง พระ นคร ประเทศ เอกราช
ต้อง ล่า ม พระ นคร ก็ มี บ้าง มาก กว่า ลับ ราชธานี ก็ มี บ้าง อาณา เขต
ไกล แด ไกล กัน ก็ ดี ส้ม เต็ม พระ เจ้า แผ่นดิน ต่าง ประพฤติ ตาม ราช ประเพณี
ยอม นบ ถ้อ ว่า เปน ราช ส้ม พันชไมตรี แด มิตรไมตรี ชง กัน แด กัน ต่าง แด่ง
ทุดา นทุด จำ ทุด พระ ราช ดำรง ตั้ง เครื่อง ราช บรรณาการ ไป มา จำ เวญ ทาง พระ
ราชไมตรี เยี่ยม เยียน กัน ตาม ก่าหนด มิ ได้ ซาด ทง ต้อง ฆ่า ฆ่า โดย
น้ำ พระ ไทย มิ มี ความ รัง เกยจ ว่า ต่าง ซาคี ต่าง ภาษา ความ สดุด ดี
จำ เวญ ก็ บง เกิด แก่ พระ มหา นคร บรรดา ชง เปน ทาง ไมตรี กัน นั้น อัน
ว่า ส้ม ณฑิ พราหมณ ไพร ฆ่า ซา แผ่นดิน ก็ อยู่ เย็น เปน ศุข ลูก ค้า พานิช
ก็ ได้ ไป มา ซอ ขาย ถึง กัน โดย สดวก หา ความ วิบัติ อันตราย ดั่ง ไต ดั่ง หนึ่ง
ไม่ บ้าน เมือง ก็ บริบูรณ์ ไป ด้วย สรรพ ดั่ง ของ เครื่อง ไร สดอย ต่าง ๆ มี
เงิน แด ทอง เปน ต้น นรชน ซาคี ภาษา นานา ประเทศ ทง ปวง ก็ เถ่า ภา
สรร เสด็จ พระ เกียรติยศ มี ความ นิยม ยินดี ชก ชวน กัน มา ลู่ พระ บรม

โพธิ์สัมภาร สัมเด็จพระเจ้าแผ่นดินทุกปีเดือนมิได้ขาดโดยนิยมนิ่งนี้
 แด่พระนครราชธานีใหญ่ น้อย บรรดา มี ใน ลักต ชมพู ทวีป ทวีปไป นิ่ง
 กาดะ บัดนี้ พระบวร พุทธศาสนา พระ สัมมา สัมพุทธ สัมพัญญู เจ้า ยัง
 ประดิษฐาน ตั้ง อยู่ เปน อัน ดี นิ่ง น้อย ซึ่ง เลื่อม สุธัญ อันตรธาน เด็ดแล้ว
 นิ่ง มี โดย มาก เหตุ ด้วย พระเจ้าแผ่นดิน แด่ ประชา ชาว ชนบท ประเทศ
 ทั้งปวง ยัง นิ่ง ถือ พระรัตนต ศะยาศิคุณ เปน สัมมา ทฤษฎี นิ่ง ประมาณ
 ลัก ส่วน หนึ่ง สอง ส่วน เปน มฤจณา ทฤษฎี เชื้อ ถือ ตักษิ ครุ ต่าง ๆ นิ่ง
 คณนา นิ่งได้ ลัก เก้า ส่วน สิบ ส่วน โดย ประมาณ

๑) แต่ นิ่ง พึ่ง กถาว สรรเสริญ พระ เกียรติยศ สัมเด็จพระ ร่วง เจ้า อัน
 ถวายราชโอรุยศ สัมบัติ เปน บรม กษัตริ อัน ประเสริฐ ปราบ ดาภิเศก
 เสวยราช ณกรุง พระมหา นคร ศุโขไทย ราชธานี บูรี รมย์ สถาน เปน
 บิน อาณา ประชา ราชูร ชาว ชนบท นิคม คาม สยาม ประเทศ ทั้ง มวน มี
 เมือง ชน ออก เอก โท ตริ จตวา ชวง เมือง กิง เมือง แผ่น พระ ราช อาชญา
 อาณา เขต ขอบ ชนต สี่มา กวาง ชวง นิ่ง ด้วย โยชน นิ่ง กว่า ร้อย มิ่ง คิ่ง
 ไป ด้วย สมนชี พราหมณ์ ชนประชา ชาย หญิง อยู่ เปน ภูมดำเนา ติด ต่อ กันไป
 โดย ระยะ ย่าน บ้าน เมือง สร้าง สัม ส่วน ผลไม้ ไร่นา แด่ ที่ ทำ กิน ต่าง ๆ เปน
 ผาคูก สบาย ทิว ทุก หน้า ปราศจาก พาดไภย อันตราย มี โจร เปน คั้น แด่
 ก็ งามไป ด้วย หมู่ ลูก คำ พานิช จินจาม แหก ผรั่ง อเนก นานา ประเทศ ภาษา
 ต่าง ๆ ตั้ง ตัก เคยม บ้าน เรือน โรง ร้าน พ่วงแพ เปน ถือง แถว ตาม วิถี สลตมารค
 ชือ ชาย สรรพ ตั้ง ของ เครื่อง ทอง เงิน แก้ว เก้า เหาวรัตน อตังกาภรณ์ ทั้ง
 พรรณ ผ้า นุ่ง ห่ม ควร แก่ บุรุษ สตรี มี หตาย อย่าง ผ้า สุปรรณ พิศร ผ้า สลิต

แม่ เป็น คน บริบูรณ์ ด้วย ทพย ผู้ ไต หน้า จิตร โดเต ดู อำนาจ แก่ กาม คุณ ไป
 ร่วม สังวาส ด้วย บุษย์ ดิน แจง ดิน ถาย ซึ่ง ใช้ สอย การ งาน ใน บ้าน เรือน ก็ ดี
 แต่ เป็น หญิงงาม เมือง ก็ดี อัน บุตร ธิดา ของ หญิง สอง จำพวก นี้ มหา
 ชนม์ ความ รังเกียจ นัก เรียกว่า คน อนาจาร ย่อม แจง ถาย ไป ใช้ เป็น คน
 เดียง ช่าง ม้า โค กระบือ ชัก ตาก ผ้า ผ่อน เก้า เสีย โดย มาก หนึ่งใน ได้ ตอัน
 ว่า ชุตติยะ ตระกูล นัน เป็น ตระกูล สง คักดี ประเสริฐ กว่า ตระกูล ทั้งปวง ถ้า
 จะ แต่ง การ อาวหะ วิวาหะ มงคล กับ ตระกูลใด ๆ ก็ ได้ มหาชน ไม่มี
 ความ รังเกียจ ย่อม นบถอ ชุตติยะ ตระกูล ดัน ด้วย กัน เหตุ ดัง นั้น
 ชุตติยะ ชาติ จึง เจื่อ ไป ใน ตระกูล ทั้ง เก้า ตระกูล แต่ ทว่า บุตร ธิดา ก็ นับ
 เป็น ตระกูล บิดา ฝ่าย เดียว ดุจ กัน ใน ไส้ มยะ นั้น นรชาติ ชาย หญิง ดัน
 ทั้ง มวน ย่อม มี ความ ผาคูก สบาย ด้วย อำนาจ ฤดู โลกย์ ธรรมดา เป็น
 ไป โดย เสมอ มิ ได้ ยิ่ง มิ ได้ หย่อน พยาธิ โรคา ก็ เบา บาง หมุ่ม มนุษย์ ก็
 ประกอบ ไป ด้วย สติ บัญญา โดย มาก ต่าง ร่ำ เรียน สรรพ วิชชา ต่าง ๆ
 ฝ่าย ทหาร ก็ เรียน วิชา ศัลย ศาสตร์ แพดง อาวุธ คือ วิชา ช่าง ม้า กระบี่ กระบอง ได้ ดั่ง
 ตาบ ดัน ตาบ ยาว กฤษ กั้นหยัน ไทมร ศร กำ ทราบ บน ไฟ ไหญ่ น้อย มวย ปลัด
 สำหรับ ตำรา พิไชย ยุทธ เวทมนตร์ คงกพันธ์ ชานี ชานาญ เป็น อัน ดี บันดา
 พวก พ่อ คา เรือน ก็ ต่าง เด่า เรียน คำกริ ไตร เพท ไตร วิชชา คือ กตบท กตกลอน
 ทำนุกน ทำเนียบ อักษรระ อักษร ครุฑ หุ สัตว์ กรณท์ สัตว์ ฌวาง สำหรับ โหรา
 ตำรา ทักษา พยากรณ์ สัมมุข อินทพาด บาท จันทร ตำรา อาจ รั จกรราช
 ตำรา ฤกษ นพเคราะห์ สุริยะคราช จันทรคราช โดย พิศดาร บาง ก็ เรียน วิชา
 เวชชกรรม คือ โอสถแพทย์ ส่าพันธ์แพทย์ เนตรแพทย์ วรรณะโรคแพทย์ อาคมะ

แพทย์ อโรคยา แพทย์ บาง พวก ก็ เรียน วิชา เปน ช่าง สวรรณ หิรัญ รัตน วัตถุ
 ชาติ เขียน แกะ จำหลัก บน กดิ่ง หล่อ หลอม สรรพ วิชา ช่าง ต่าง ๆ ชำนิ ชำนาญ
 โดย มาก ฝ่าย สตรี ก็ ต่าง ร่ำ เรียน วิชา ช่าง สวรรณ ดาย แค้น เดชา แกะ
 บน บก ทอ ร้อย กรอง เย็บ ย้อม เปน ที่ ทำ กิน เกษม คุช ทุก ทิว หนา นรชาติ
 ชาย หญิง บ้าง ก็ เล่น พนัน ทาย บุตร ใน ครรภ์ ว่า จะ เปน หญิง หรือ ชาย เล่น
 โศ ชน โศ เกวียน คน แค้น รอบ แค้น ชง คัด ช่าง คัด มา คัด คน เปน ตาม นักชดตะ
 ฤกษ์ บ้าง ก็ เล่น ระเบง บ ระเบง กดอง พอน แพน ขับ พิณดุริยางค บน เสง เพดง
 ร้อง หนึ่ง ร่ำ ระเบง โคม ทุก วัน คัน มิ ได้ ชาติ เอิก เกริก ไป ด้วย สำเนียง
 นิกร ประชา เล่ สรวด สรวด เล่น แด ซอ ชาย แจก แจก จน ราช ราชตรี
 มัชฌิมยาม จึง ค่อย สงัด เตียง แดว ก็ รุ่ง เรือง ไป ด้วย พระ บวร พุทธ สำนานา
 รัตน ศยาธิคุณ อัน เปน นิยา นิกระกรรม อาจ นำ สัตว์ ให้ พ้น จาก วัฏทุกข
 ถึง ซึ่ง สวรรค นพพาน ด้วย เหนอ นา บุญ แดใน จังหวัด พระ นคร ก็ดี แขวง
 เมือง ชน ออก ทว นคม คาม ก็ ดี พน ภูมิภาค ปรถพิ ย่อม แน่น เนือง ไป
 ด้วย มหา อาวาศ สังฆารามใหญ่ น้อย นับ บมิ ถวน เปน ราช อาราม ก็ มี
 ชาติศยา ราม ก็ มี คณะบดี ราม ก็ มี กูตะ ประชา ราม ก็ มี มี วัด
 หน้า พระ ชาติ ราช บุรณะ เปน ต้น แด พระ ราช อาราม หดวง แด พระ
 อาราม ต่าง ๆ ซึ่ง ไฟ คัด กว้าง ใหญ่ นั้น ย่อม ปรดบ ไป ด้วย ไม้ พระ
 มหา โพธิ แด พระ วิหาร การ เบรียญ พระ มหา สฎูป เจดีย์ สูง ใหญ่ ยิ่ง กว่า
 ร้อย คอก แดว ก็ ตอม ด้วย พระ วิหาร ยาว มณฑป ทิศ สฎูป ราช
 แดต วง ด้วย เสา ไต้ ไฟ ที่ ชุ่ม ทวาร มี ศาลา ราช เปน ระยะ ตาม ขอบ

กำแพง ชั้น นอก   เหนือ ที่ ประชุม บรรดาศักดิ์   ซึ่ง ไป กระทำ ลักการบูชา
 ดู เดียวตาช เยียดคยัดไป ด้วย เหนือคั่นระกุ่มี่สังข์   ถ้วน กระทำ ด้วย อีฐู ปูน
 เหนือ หมู เหนือ แถว   มี ทั้ง ที่ จงกรม ที่ สบาย กกลางคั่น กกลางวัน หอ ฉั้น หอ ปรีศ
 หอ ลักกรรม มณเฑียร โรง ควง โรง กรักโรง นารอน หน้า เย็น ชุ่ม น้ำสดร น้ำชำระ
 เท้า   ถ้วน สระ บ่อ ตระพาน ชำม คูน คณะ บัก เสาหงษ์ ชง ประฉาก ปลุก
 พรรณไม้ ดอก ผล ร่ม รน พน ดาน ลาด ด้วย แผ่น ศีลา เดียน ล้ออาด ตา   มี
 พระ อุโบสถ ลักกรรม ผูก พัทธสีมาไว้ ใน ระหว่าง บริเวณ คณะ สังข์ กว้าง
 ยาวยี่สิบห้า ห้อง วิจิตรไป ด้วย ชุ่ม ทวาร บาน ประตู หน้า ต่าง   ฝาผนัง พิดาน
 ดอก อัจฉกตบ วาด เขียน ถ้วน ลาย ลูกรวง   เหนือ รูป เทพย อินทร์ พรหม
 อสูร ครุฑ นาค แด เครื่อง พญา ศักะมันธาตุราช   พญา มหาสุทัศน์ จักรพรรดิ
 ราชาราช เหนือ ต้น   อัน ว่า เจดีย์ ถาน แด เครื่อง ประดับ พระ อาราม ทั้งหมด
 เหนือ ที่ ลัก จน ศาลา แด ตระพาน   ก็ อร่ามไป ด้วย แด่ง ลูกรวง เถชา ถวด ลาย
 จิตรกรรม ลดากรรม   ห้อย ย้อย พนม พวง แก้ว ประทับ แก้ว แด่ง ประภัสร์
 ควร จะ ทอด ทศนายิ่ง นก   แด เขิง อัมพจันทร์ บน ไต นั้น   ก็ กระทำ ด้วย
 ศีลา ลาย มี รูป ไก่สร คชสีห์ คชินทร พาสี   โตสิงห์ อสูร เลี้ยวทาง กิณนร
 ถ้วน หล่อ ด้วย ทอง ประดั้ม   บ้าง ก็ ทำ ด้วย ศีลา วางไว้ เหนือ คูน ๆ ทุก ๆ
 ทวาร เข้า ออก   หนึ่ง โดด ควร จะ อัจฉรรย ด้วย พระ พุทธปฏิมากร   ซึ่ง
 ประดิษฐานไว้ ใน พระ อุโบสถ   แด พระ วิหารใหญ่ น้อย อัน เหนือ ที่ ลักการ
 บูชา   ทั่วไป ทุก พระ อาราม ย่อม หล่อ ด้วย ตาม พระ โลหะ   พระ พุทธรูป
 เหนือ ประธาน นั้น   หน้า ลักมาธิ กว้าง ยี่สิบ ศอก ก็ มี   ดิบ หก ศอก ก็ มี
 ดิบสอง ศอก ก็ มี   ยี่ หย่อน อยู่ ใน ระหว่าง นี้ ก็ มี   แด พระ พุทธ ลักการศ

สูง ดีสิบแปด ศอก ก็มี หย่อน ลง มาใน ระหว่าง จน ดีสิบสอง ศอก ก็มี อัน
 พระพุทธรูปปฏิมากรใหญ่ ๆ ดัง กล่าว นั้น มี เป็น หลาย พระองค์ แต่ พระ
 พุทธรูป น้อย ๆ กับ พระอรหันตรูป นน ย่อม มี เป็น อัน มาก กว่า มาก
 เหลือ ที่ จะ นับ จะ ประมาณ บาง พระองค์ ก็ หล่อ ด้วย ตาม พะโลหะ บาง
 พระองค์ ก็ กระทำ ด้วย คีตา ทง แท่ง ดวน แต่ งาม ด้วย พระพุทธรูป ลักษณะ
 แล้ว ก็ ย่อม ไป ด้วย สวรรณ แปะ หน้า รัศมี รุ่ง เรือง สดุดี บัดดัง ก ทอง
 คว จะ เป็น ที่ เดิมได้ ศรัทธา แก่ ผู้ ได้ นมัสการ อนึ่ง อัน ว่า พระ กุณฑบุตร
 พุทธชิน ไนรงค์ สังฆรัตนะ ความ วาดี อริยมุนี วาดี สัน ทง มวน ดวน แต่ ปฏิบัติ
 ตาม พระ วิโนย บัญญัติ ประเสริฐ ด้วย คีละคุณ ชุง คคุณ กิจจะ สมนคุณ
 ต่าง เด่า เรียน คณธชระ วิปคณา ชระ ที่มี พระ วรราชา อายุ เป็น พระ มหา เถร
 ท่าน รอบรู้ ใน ข้อ วัต ปฏิบัติ ก็ ได้ เป็น พระ อุปัชฌาย์ อาจารย์ ดัง สอน ภิภษุ
 สำนเณร มี อัน เตวาดีก สัทซิง วิหาริก นับ ด้วย สิบ ด้วย ร้อย เป็น เจ้า หมู
 เจ้า คณะ พระ ภิภษุ บาง พระองค์ ก็ ทรง จำไว้ ได้ ซึ่ง พระองค์ คมภีร์ พระ
 วิโนย บัญก คมภีร์ หนึ่ง บาง สอง คมภีร์ บาง ดี ห้า พระ คมภีร์ ก็ มี บาง
 บาง พระองค์ ก็ ทรง ไว้ ซึ่ง พระ สุตตัน ตรี บัญก ดีสิบ ห้าสิบ พระ สุตตร ร้อย
 พระ สุตตร ยิ่ง กว่า ร้อย พระ สุตตร ก็ มี บาง บาง ก็ ทรง ไว้ ได้ ซึ่ง พระ อภิธรรม
 บัญก นับ ด้วย สิบ ภาณวาร บาง ยิ่ง กว่า ร้อย ภาณวาร บาง บาง พระ
 ภิภษุ ก็ เป็น พระ วินัยธร บาง พระ ภิภษุ ก็ เป็น พระ ธรรม กถิก สำแดง
 พระ สัทธรรม เทศนา ไพเราะ หี อาจ ยัง นำ จิตร บรรดิษฐ์ ให้ มี ประสาท
 โสมนัส ศรัทธา ยิ่ง ขึ้น ไป ได้ ร้อย เท่า พันทะวี บันดา กุณฑบุตร ใน ตรีภุต
 ทังปวง ก็ ออก บรรพชา อุปสมบท ใน พระพุทธรูป สำนหา เป็น อัน มาก ทุก

เดือนปีมิได้ขาด จน มฤจณาโทษวิ บ้าง ก็ เดือนได้ มา นับถือ พระ
รัตนัต ตะยา ธิคุณ เปน ที่ พึ่ง ให้ บุตร นัตตา ออก บวช เปน ภิกษุ สามเณร
ก็ โดย มาก อัน พระ บวร พุทธ สำนานัน รุ่ง เรือง พระ รัตน ไตรย
ก็ บริบูรณ์ ด้วย เครื่อง สักการบูชา แด จตุ บั จใจย ซึ่ง ทานะ ทายก มี พระ
มหา กษัตริ เปน ต้น บริจาค ทรัพย์ กระตะปะนา ถวายไว้ ใน พระ อารามใหญ่
น้อย ทั่วไป มิ ให้ พระ ภิกษุ สามเณร ได้ ความ ลำบาก ขัด สิ้น ด้วย กบถ
ของ ฉน ไตร จัวร แด บริหาร ต่าง ๆ ประการ หนึ่ง พราหมณาจารย์ อัน ทรง
ประวิษ คุณ ทาด ชูรา ซึ่ง มี ชาติ แด ตระกุด มิ ได้ เจือ ก็ ย่อม วิเคัษ ด้วย
ไตร เพท เวท มนต์ รู สักษณ ผูก พรต กระทำ การ พระ ราชพิธี ทั้ง สิบ
สอง เดือน เพื่อให้ ส้มเต็จ พระ เจ้า แผ่นดิน ทรง พระ จำเริญ ใน ราชสมบัติ ปราศ
จาก โภยันตะราย อัน ว่า พระ มหา กษัตริ ขัตติ ยะราช ตระกุด ก็ ดี แด
นรชาติ ประชา ชาย หญิง ตระกุด ทั้งหลาย ก็ ดี ย่อม เชอ เชิญ พราหมณ หมุน
ไป ใน การ มงคล ต่าง ๆ มี ทำ การ อา วาหะ มงคล เปน ต้น พราหมณ ก็
บันภา เตียง สั้ง รด น้ำ อ่าน ธิคัวร เวท วิคัณ มนตร์ อวย ไชยให้ พร โดย คัมภีร์
ไสยสาคร แด ว่า ก็ รม เอา เครื่อง สักการะ คือ ทรัพย์ อัน เปน แก่น ส้า
ควร แก่ พราหมณ จะ พึ่ง บริ โภค ใช้ ส้อย หนึ่ง โสค ส้มเต็จ พระ มหา กษัตรา
ธิราช เจ้า กับ หมู พราหมณชาติ ทั้งปวง ย่อม สร้าง สถาน ที่ เทวรูปไว้ ใน
ราชธานี แด นิคม คาม เมือง ซึ่ง ออก เปน หลาย แห่ง หลาย ตำบล
อัน พระ เทวะ สถาน นน มี สาม อย่าง คือ สถาน พระ สยมภูวนารถ นน หนึ่ง
สถาน พระ นารายน นน หนึ่ง สอง เทวะ สถาน น พราหมณ พิธ ทั้ง ห้า ชาติ
มี ชาติ ไวยธิก เปน ต้น ย่อม นับถือ กระทำ สักการบูชา แด สถาน พระ

เทวกรรม อีก สถานที่ หนึ่ง นั้น เป็น ที่ นับถือ แห่ง พราหมณ์ ชาติ พุทธิบาท์
 ย่อม กระทำ สิ่ง เวช บวง สรวง ตาม คำหรับ พระ คชกรรม อัน สถานที่ เทวรูป
 ทั้ง สาม สถานที่ ดัง กล่าว นี้ ก็ ย่อม วิจิตร ไป ด้วย เดชา เขียน วาด เป็น ลวด
 ดาย ต่าง ๆ มี ศาลา ราย เป็น ที่ อาไศรย แล โรง มานพ สำหรับ พราหมณ์
 ทั้งหลาย หนึ่ง ตำรายา มนตร์ แล ๘ ก็ แวดวง ไป ด้วย กำแพงแก้ว เป็น บริเวณ วัด พน
 ดาน ราม รัญ โวย ทราย พรรณ อัน ชาว ปลูก ต้น พฤษภ เวฬุ เป็น พญา ไม้
 ปลูก ต้น ชุมแดง ต้น กระจับ เป็น ไม้ บริวาร ปลูก ทั้ง พรรณ ไม้ ดอก เจ็ด อย่าง
 ไว้บูชา ใน การ พิธี ทุก ๆ แห่ง แล พระ เทวสถาน แห่ง ไต ที่ กว้าง ขวาง เป็น
 สถานที่ใหญ่ ก็ มี ศาลา กระทำ เป็น ไกรลาศ บรรพต มี รูป คิวตั้งค์ ตั้ง อยู่
 บน ยอด ภูเขา ถ้วน หล่อ ด้วย ทอง สัตตะ โลหะ สูง แปร คอก บ้าง สิบ คอก
 บ้าง ใน เชน บรรพต นั้น ก็ ล้อม ด้วย เขื่อน เสา ศาลา มี ดาย แล ลี ต่าง ๆ แล
 ก็ มี ๖ ๗ จะ มหา สระ น้ำ ใส สอาด ปลูก บัว สัตบุษย์ สระ หนึ่ง บัว สัตบรรณ
 สระ หนึ่ง บัว เขื่อน สระ หนึ่ง บัว ดิถุจง สระ หนึ่ง บัว จงกถนี สระ หนึ่ง
 สำหรับ พราหมณ์ เชน ๖ ๗ จะ มหา นที มี เขื่อน จะ ประทุม ดอย มา สระ พระ
 เป็น เจ้า แล ๖ ๗ จะ มหา น้ำ ลง สู่ สิ่ง นำไป รด มหาชน ซึ่ง กระทำ มงคล ต่าง ๆ แล
 พระ เทวรูป ซึ่ง พราหมณ์ ทั้งหลาย นับถือ นั้น คือ พระ ปรเมศวร พระ พิฆ
 เนศวร พระ วิศณุจักร พระ อุมภากวดี พระ ลักษมี พระ มเหศวร พระ
 เทวกรรม พระ สัตธาสิทธิ์ พระ อิชี่สิงค์ พระ ไฟศพ พระ พดเทพย์ แล
 เทวรูป มี พระ นาม นอก จาก นี้ ก็ ยิง มาก โดย คัมภีร์ ปาง ต่าง ๆ มี ปาง
 พระ ปรเมศวร เขียบ มงกุฏ พรหม แล มุตาคนี เป็น ต้น ถ้วน แต่ หล่อ ด้วย
 ทอง เนาว โลหะ สัตตะ โลหะ ที่ ใหญ่ นั้น สูง ๕ คอก ๖ คอก ที่ เล็ก นั้น

ประมาณ เท่า ผล ส้ม กล้วย ใน ระหว่างใหญ่ แด่ เด็ก นั้น ก็ มี โดย มาก
 จะ กำหนด คอก นอน นั้น มี ได้ อัน พระ เทวรูป นี้ มหา ชน ชาติ สยาม
 ภาษา สัมมา ทฤษฎี เรียกว่า พระไต่ยดำตร บาง คน ก็ นับถือ บาง คน ก็ มี
 ได้ นับถือ หนึ่ง โสศ พวก มฤจณา ทฤษฎี ชาติ ภาษา ต่าง ๆ ก็ กระทำ ที่
 ลักการะ บูชา อัน ควร แก่ นับถือ ของ คน ไว้ ใน เขต รแคว้น พระ นคร ก็
 เปน หลาย แห่ง หลาย ตำบล บันดา พวก จีน ห้อ จีน ตาด ก็ ชุมชุม กัน
 สร้าง ศาล เทพารักษ์ ใหญ่ บ้าง เด็ก บ้าง ย่อม ตก แต่ง ผนง หัดงคา เขียน
 วาด ดวด ดาย ต่าง ๆ ตาม ภาษา ของ คน แลว ก็ ทำ รูป จังเหวด วาง ไว้ ใน
 ศาล ทุก ๆ ศาล ถึง เดือน ปี ก็ เอา ออก แห่ แหน เปน การ เอิก เกริก ตาม
 ชาติ ภาษา แล พวก แชก ผรั่ง ก็ ก่อ สร้าง บนหย่า สู่เหว่า กะฐิ เปน
 ประวิพชะการาม วง ล้อม ด้วย กำแพง รอบ บริเวณ มี ศาลา แด่ ที่ เอา ไ้ รย
 ให้ ยี่หว่าน ไ้ หยัด บาด หลวง อยู่ บอก กล่าว คำหรับ ตำรา เด่า เรียน กัน
 ตาม ลทธิ ภาษา ของ คน ๆ ถึง ฤดู เดือน ปี ก็ เอา ชำระ ชัด บน หย่า ชำ ด่า
 ผาระ ผ่า กาด กัน คน ออก แห่ แหน เตน รา ต กลอง ระฆัง ออ อิง ทง กลาง
 วัน กลาง คิน ตาม โคม ปที่ป เทียน ล่วง เปน เครื่อง ประดับ พระ นคร
 ควร จะ ยิง น้ำ จิตร ประชา ราชฎร ให้ ริน เริง เปน ผาศุก ลื่น กาด ทุก เมื่อ
 อัน กรุง พระ มหา นคร ศุ โขไทย ราชธานี บูรี รัตน นน กว้างใหญ่ ไพศาล มี
 แม่ นำ รอบ เมือง บ้อม กำแพง เขิง เทิน ชุ่ม ทวาร บาน ประตู แน่นหนา
 สูง ตระหง่าน อาจ กัน เสีย ชง ชาติ ก ศัทรู มี บันใหญ่ วาง ประจำ ช่อง
 ล้อมมา ทหาร รักษา อยู่ โดย รอบ มี คดอง น้ำ ดำ หลอด ก็ หลาย สาย
 ทำ ครอบพาน ช้าง ช่อง เรือ เดิน ล้อม ช่อง บ้าง ลี ช่อง บ้าง ตาม คดอง กว้าง

แด แคบ   ประคั๒บ ๒ด๒วย ๒ค๒ก ๒ก๒วาน ๒บ๒าน ๒เว๒ือน ๒ราช ๒บุ๒รุษ ๒ค๒ะหะ๒บ๒ดี   แด ๒ร๒วง ๒วง
 ๒ด๒ก ๒ห๒ด๒วง ๒ห๒ด๒าน ๒ห๒ด๒วง ๒ราช ๒ค๒ระ๒ก๒ุด   ๒ค๒ิด ๒เน๒อง ๒ก๒ัน ๒ไป ๒เ๒็ม ๒ท๒ง ๒ผ๒าย ๒ใน ๒พระ ๒น๒คร
 ๒มี ๒โร๒ง ๒ข๒้าง ๒โร๒ง ๒ม๒้า ๒โร๒ง ๒ร๒ถ ๒โร๒ง ๒เว๒ื่อ ๒ร๒บ ๒ฉ๒าง ๒เข๒้า ๒ฉ๒าง ๒เก๒็ด ๒อ   ๒ค๒ด๒ึง ๒ด๒ูก   ๒ค๒ด๒ึง ๒ดิน
 ๒ค๒ด๒ึง ๒ด๒้วย   ๒ค๒ด๒ึง ๒การ ๒เว๒ือน ๒ศ๒ร๒ุ ๒เว๒ือน ๒ศ๒ระ๒าง   ๒เว๒ือน ๒ไซ๒ย ๒เก๒็ร๒ีย์   ๒จ๒วน ๒ก๒ด๒าง   ๒จ๒วน
 ๒ประ๒จ๒ำ ๒ก๒อง   ๒จ๒วน ๒ท๒วาร ๒เว๒ียง   ๒ส๒ถ๒าน ๒พระ ๒เด๒ื่อ ๒เม๒ือง   ๒พระ ๒ท๒รง ๒เม๒ือง   ๒พระ
 ๒ห๒ด๒ัก ๒เม๒ือง   ๒มี ๒ค๒ำ ๒ด๒ ห๒ด๒วง ๒ก๒ระ๒ท๒รง ๒ค๒ว๒าม   ๒ค๒ำ ๒ด๒ ๒หน้า ๒พระ ๒กา๒ด   ๒ดา๒น ๒ส๒นาม ๒ห๒ด๒วง
 ๒ด๒ำ ๒ห๒รับ ๒ประ๒ด๒อง ๒ข๒้าง ๒ม๒้า   ๒ข๒้อม ๒ห๒ด ๒นิ๒กร ๒ท๒วย ๒หา๒ญ ๒ให้ ๒ข๒ำ ๒น๒ิ ๒ข๒ำ ๒นา๒ญ ๒ใน ๒การ ๒ค๒ึ๒ก
 ๒ด๒ัง ๒ค๒ร๒าม   ๒อัน ๒พระ ๒ราช ๒นิ๒เว๒ศ ๒วง ๒ส๒ถ๒าน ๒น๒ั้น   ๒มี ๒ป๒รา ๒การ ๒ข๒้อม ๒ประ๒ค๒ู   ๒ข๒ั้น
 ๒ใน ๒ข๒ั้น ๒น๒อก   ๒ประ๒คั๒บ ๒ด๒้วย ๒ด๒ิบ ๒ด๒อง ๒พระ ๒ค๒ด๒ึง   ๒มี ๒พระ ๒ค๒ด๒ึง ๒เงิน ๒ท๒อง ๒แก๒้ว
 ๒เก๒้า ๒เนา ๒ว๒ร๒ั๒ต๒น   ๒พระ ๒ค๒ด๒ึง ๒ด๒รร๒พ ๒พ๒รร๒ณ ๒ผ๒้า   ๒เค๒ร๒ื่อง ๒อ๒ู ๒โ๒ก ๒บริ ๒โ๒ก ๒เป๒น ๒ค๒้น
 ๒มี ๒จ๒วน ๒ส๒นาม ๒มา๒ต๒ยา   ๒จ๒วน ๒ประ๒จ๒ำ ๒เว๒   ๒จ๒วน ๒ประ๒จ๒ำ ๒ช๒อง   ๒ท๒ิม ๒แ๒ว ๒ท๒ิม ๒ท๒้อง
 ๒ฉ๒นวน ๒ท๒ิม ๒อง ๒ค๒ร๒ก๒ษ   ๒ค๒ัก ๒ค๒ำ ๒ห๒น๒่ง ๒พระ ๒เค๒ร๒อง ๒ค๒้น   ๒เค๒ร๒อง ๒พระ ๒อ๒ภ๒ิ ๒ร๒ม๒ย์   ๒เค๒ร๒อง
 ๒ราช ๒ป๒โ๒ก   ๒ค๒ึ๒ก ๒ค๒ำ ๒ห๒น๒่ง ๒ข๒้าง ๒ค๒้น ๒ม๒้า ๒ค๒้น   ๒ราช ๒ยา๒น ๒ราช ๒ชน๒ท   ๒โร๒ง ๒บ๒น ๒ห๒เ๒็ญ ๒บ๒น
 ๒ยาว   ๒มี ๒ค๒ำ ๒ห๒น๒่ง ๒ช๒ื่อ ๒เด๒ียง   ๒หน๒ก ๒ร๒อย ๒หา๒บ   ๒ด๒อง ๒ร๒อย ๒หา๒บ   ๒ห๒้า ๒ร๒อย ๒หา๒บ
 ๒พ๒ัน ๒หา๒บ ๒ก๒็ ๒มี   ๒อัน ๒ป๒รา๒ง ๒ค ๒ป๒รา๒ด๒ำ ๒ท ๒ราช ๒ม๒ณ ๒เท๒ี้ย ๒ร   ๒ส๒ถ๒าน ๒เป๒น ๒ที่ ๒ส๒ม ๒เด๒็๒จ ๒พระ
 ๒ร๒วง ๒เจ๒้า   ๒เด๒็๒จ ๒ท๒รง ๒ส๒ถ๒ิ ๒ค๒ย์ ๒อ๒ยุ ๒น๒ั้น   ๒มี ๒จ๒ศ๒ร ๒ม๒ุ ๒ข ๒ดี ๒ด๒ำ ๒น   ๒ๆ ๒หน้า ๒น๒ั้น ๒มี ๒พระ ๒ที่ ๒น๒ิ่ง
 ๒ม๒ุ ๒ข ๒ก๒ระ ๒ด๒ัน   ๒ค๒ิด ๒เน๒อง ๒ก๒ัน ๒ก๒ับ ๒ส๒นาม ๒มา๒ต๒ยา   ๒หน้า ๒ม๒ุ ๒ข ๒เด๒็๒จ   ๒ข๒นา๒น ๒นา๒ม ๒เว๒็๒ก
 ๒ว๒่า ๒พระ ๒ที่ ๒น๒ิ่ง ๒อิน ๒ท๒รา ๒ภ๒ิ ๒เศ๒ก   ๒มี ๒โร๒ง ๒ระ ๒บ๒ำ ๒อ๒ยุ ๒ก๒ด๒าง ๒ฉ๒ะ ๒ด๒า ๒หน้า ๒พระ ๒ดา๒น   ๒วง
 ๒ด๒้วย ๒ไฟ ๒ที่ ๒บริ ๒ด๒ุ ๒ท๒ช   ๒ข๒้อม ๒น๒้ำ ๒น๒ั้น ๒ท๒อง ๒ค๒ู   ๒ประ๒คั๒บ ๒ด๒้วย ๒ข๒อง ๒ท๒รง ๒ประ๒พา ๒ค๒์
 ๒ค๒ำ ๒ง ๒ๆ   ๒มี ๒ไม ๒ค๒ิด ๒ป๒ด๒ูก ๒ก๒ะ ๒ถ๒าง ๒ท๒อง ๒เป๒น ๒ค๒้น   ๒ผ๒าย ๒ข๒ว๒า ๒พระ ๒ที่ ๒น๒ิ่ง ๒อิน ๒ท๒รา ๒ภ๒ิ ๒เศ๒ก
 ๒มี ๒ม๒ร ๒ฐ ๒ป ๒ปะ ๒ริ ๒ต๒อ ๒า ๒ค ๒ม   ๒ผ๒าย ๒ข๒้ำ ๒ย ๒ม๒ร ๒ฐ ๒ป ๒อิ ๒ศ ๒ว ๒ร ๒อ ๒า ๒ค ๒ม   ๒แ๒ด ๒หน้า ๒ม๒ุ ๒ข ๒ป๒รา ๒ง ๒ค

ปราสาท ชาย ขวา สอง ด้าน นั้น เป็น ที่ ข้าง ใน เบื้อง ขวา มี มณฑล เขียว
 ปฏิมา มรณูป ฝ่าย ชาย มี มณฑล เขียว เทพย บศร มรณูป มุข หลัง ปรางค์
 ปราสาท นั้น มี มุข กระดาน คีต เหนือ กัน กับ พระ ราช มณฑล เขียว ทั้ง สอง
 สถาน จึง ขนาน นาม เรียก ว่า พระ ที่ หนึ่ง อติเรก ภิรมย์ พระ ที่ หนึ่ง อุดม
 ราชศักดิ์ เบื้อง ขวา มี หอ พระ นารายณ์ เบื้อง ชาย มี หอ พระ เทวกรรม
 แดง ก็มี พระ ปรัด ทั้ง สอง เป็น ลำดับ คือ พระ ที่ หนึ่ง พระ ปรัด ขวา ขนาน
 นาม เรียก ว่า วิศนหาวี มณฑล เขียว พระ ปรัด ชาย เรียก ว่า ศรี อัมพร มณฑล เขียว
 มี จวนเครื่อง จวนคลัง จวน ชาว แม่ ประจำ เวร ตัก ตำแหน่ง พระ ดนม เอก ลูก
 หดวง หาดาน หดวง ราช ตระกูล นักดนม กำเนิด นาง บำเรอห์ เป็น หมู เป็น แดง
 ตาม ท้อง ใต้ต มารค ร้อย ยี่สิบ สาย หน้า ตัก มี จวน เย็น สำหรับ หนึ่ง ร้อย
 กรอง วาด เขียน ขับ ร้อง เดิน เป็น ที่ สบาย ทุก ตำแหน่ง นางใน มี ทิม
 ราย ทิม รอบ เจ้าฯ ประจำ ซอง รักษา ด้าน ทาง กระท่อมไฟร์ ใช้งาน ขาด
 การ กวาด ดนม หน ทาง เป็น ต้น มี เรือน จำ สำหรับ พระ ดนม กำเนิด ต้อง
 พระ โยยการ มิ ควร จะ ส่ง ราชมัน แด มี ทาง ท้อง พระ ฉนวน อยู่ ดี พระ
 ฉนวน ๆ หนึ่ง ออก วัด หน้า พระ ชาติ ฉนวน หนึ่ง ออก พระ เทวะ สถาน
 ฉนวน หนึ่ง ออก พระ ที่ หนึ่ง ไชย ชุมพล เป็น ที่ ทอด พระ เนตร การ พระ ราช
 พิธี แด แห่ แหน ฉนวน หนึ่ง ลง พระ ที่ หนึ่ง ชด พิมาณ เป็น ที่ สบาย เมื่อ
 เทศกาล ฤดู หนาว แดง ก็มี ราช อุทยาน อยู่ใน พระ นิเวศ แห่ง หนึ่ง ปลูก
 แต่ พรรณไม้ ดอก ผล อัน วิเศษ ด้วย กัดน แด ร์ค ควร จะ นำ มา ซึ่ง
 ความ โด่มนัศ หน้า จิตร พระ ดนม กำเนิด ทั้งปวง แด มี พระ ที่ หนึ่ง พิศาจ เต้าวรค
 อยู่ ปาก สระ แก้ว เป็น ที่ ทอด พระ เนตร พรรณ มัจฉา ชาติ ต่าง ๆ คือ ปลา

หน้าคนเป็นต้น มี ค้าดา ชาระ กำหนด ดี ค้าดา สำหรับ นางใน นิ่ง ร้อย
 กรอง บุปผชาติ บุชา พระ รัตนไตรย แด พระ เทวรูป เป็น นิจ อันว่า ปรางค์
 ปราสาท ราช มณเฑียร สถานที่ คือ พระ ที่ นิ่ง อินทราภิเศก อติเรกภิรมย์
 อุดม ราชศักดิ์ แด พระ ที่ นิ่ง ไชยชุมพล ชด พیمان พิศาด เสาวรงค์ กิติ
 พระ ปรัด ทง สอง คือ รัตน นารี ศรี อัมพร กิติ มรฎป พระ พุทธรูป แด พระ
 เทวรูป กิติ คัก ตำแหน่ง เรือน หลวง เรือน พระ สนม กำหนด กิติ แต่ ถ้วน
 วิจิตร ไป ด้วย ดาย บุน บัน ดาย จำหลัก วาด เขียน ดง รัก บัด ทอง แด อร่าม
 ตา มี พระ แทน ที่ ฉาก กน เครื่อง ปลูก ดาด อาคน บัด ดง กน เสวตร ฌตร ห้อย
 ย้อย ด้วย ระบาย ประทับ ชวดา เครื่อง ราชูปโภค งาม ยิ่ง นก เรือน หลวง
 เรือน สนม ก็ ตก แต่ง เคียง ตั้ง ที่ นิ่ง นอน เครื่อง ไข ส้อย ตาม ถานาค กิติ โดย
 ตำแหน่ง ยศ ทุก ๆ นางใน ดัง กล่าว นี้ แท้จริง ชะ

๐ ข้าพระองค์ ผู้ชื่อ ศรีจุฬาลักษณ์ น้อมเคี้ยวโรตม์ กราบถวาย บังคม
 พระบาท บรม นารถ บรม บพิตร ส้มเด็จ พระ ร่วง เจ้า อยู่หัว ผู้ทรง พระ คุณ
 แก่ ไพร่ พ้า ข้า แผ่นดิน เหลือ ที่ จะ บรรยาย พระองค์ ย่อม ทรง ชั่ง ทศพิช
 ราชธรรม มี หน้าพระไทย เมตตา กรุณา กอบไป ด้วย พระ บัญญา สอดส่องใน
 ราช กิจ การ บ้าน เมือง หยิ่ง เห็น ศุข ทุกข์ ของ อาณา ประชา ราชฎร ทว ทง
 ขอบ ชนทุกตี่มา มีได้ เรียก ร้อง ด้วยดำ อากร ให้เหลือ เกิน ชุบ เติง ทำว
 พระ ยา ข้า เฝ้า ฝ่าย ทหาร พด เรือน แด ผู้ รัง เมือง ครอง เมือง เอก โท
 ศรี จิตวา บรรดา ข้า ราช บุรุษ ทุก กระทรวง พนักงาน โดย ฝมอ แด ความ คิด

ถ้าผู้ใดมีความชอบก็ตั้งการะวางวัดให้ถึงขนาด แม้กระทำความผิด
 ก็ลดหย่อนผ่อนโทษให้เบาลง บำรุงรักษ พระราชบุตร พระราชธิดา พระ
 บรมราชวงษา นุวงศ์ ให้บริบูรณ์ด้วย คฤหาสน์ บริวาร ยศ ทั้ง พระอรรค
 มเหสี พระสนม กำนัด ก็ พระราชทาน เครื่องอลังการณณ์ แด่เครื่อง
 อุปโภค บริโภค ตามยศ ถาคคีมี ให้อนาทร เป็นที่สุด จนจำซาคนใช้
 ประจำการ ก็ได้ผ่าน่งห่มเงินประจำชวบปี ทิวทุกตัวคนตามสมควร
 แดวกก็ทรงพระมหากรุณา มีพระราชโอรพาทตั้ง สอน พระบรมวงษาข้า
 เฝ้าฝ่ายนอก แด่ฝ่ายใน มีให้ผู้ใดเกยจ คร้านกระทำทุจริต ประพฤติ
 หน้าใจ พาด สันดานโหด เบียดเบียดไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินให้ได้ ความเดือด
 ร้อน หนึ่งไล่ด ส้มเตีจ พระเจ้าอยู่หัว ทรงพระราช ศรัทธา ทำนุบำรุง
 พระบวรพุทธศาสนาให้ถาวรวัฒนา รุ่งเรือง ด้วยเอาหน้าพระไทยได้
 ใน การพระราชกุศลต่าง ๆ บริจาค พระราชทรัพย์ แจกจ่าย ตั้งการะบูชา
 พระรัตนไตรย เป็น อาวาส ทาน เป็น ธรรมทาน เป็น นิจจะภัตท ทาน
 เป็น สังฆทาน บุคคะตัก ทาน เป็น นิจจะนิรันตร ทุกวัน คิน เดือน ปี มิได้ขาด
 ทรงสถาปะนา พระมหาเถร เจ้าผู้รู้ ธรรมโดยยั้ง ขันสูงที่ ส้มเตีจ พระสังฆ
 ราชา มะหา คณิศร เป็น ประธาน คามะวาดี อรัญญวาดี อธิบดี สังฆ ทั้ง
 เจ้า มหาคณะโดยลำดับ สถาปะนา นาม บัญญัติ เถร มุณี ฝ่าย คณธชุระ
 วิบศนาชุระ ถวาย จตุปัจจัย เป็น ไวยาวัจจร แด่ ทรงขอโอกาส เสดียง
 แก่ พระภิกษุ สามเณร ทัวไป ให้บอกกล่าว เต่า เรียน ชุระ ทั้ง สอง อัน
 เป็น อายุ พระพุทธศาสนา มิให้เสื่อม ทราม แดวกก็ ช้ ชวณ ราชบริษท

ชายหญิงให้ ยินดี ใน คึด ทาน การ กุศล ซึ่ง เปน ผล ประโยชน์ ใน ชั่ว นี้
 ชั่ว หน้า หนึ่ง พระองค์ ทรง ถักการะ แก่ พราหมณ์ ผู้ ประพฤติ พรหม
 พรต พิธี ด้วย พระราช ราชวัด แด การ การะวะ มิได้ หดบ หดู่ ดู แคนน ย่อม
 ดำรัสได้ ตาม ซึ่ง เหตุ แด ใช้ เหตุ อัน จะ พัง มี กับ บ้าน เมือง โดย นิมิตร
 ต่าง ๆ แถม มี พระ กมด สันตान กอบ ไป ด้วย อนิจจะ ถักษณ ทรง
 ส่งเคราะห์ แก่ คน ชรา พยาธิ อะนาถา หา ญาติ มิได้ ด้วย พระ ราชทรัพย์ ให้
 มี อาหาร บริ โภค แด ผ้า นุ่ง ห่ม ทัง พระราช อาณา เขตร กับ โปรด พระ
 ราชทาน อโภย แก่ ชั่ววิตร สัตว์ ห้าม มิให้ ผู้ใด ชำ ช้าง ม้า โค กระบือ อัน
 เปน ของ มี คุณ กับ มนุษย์ เปน อัน ขาด ที่ เดียว เดชะ ผล อาณิสั่งดี ซึ่ง ทรง
 สร้าง ส้ม กอง การ พระราช กุศล ต่าง ๆ เปน ทฤษฐ์ธรรม เวทนีย บันดาต
 ให้ ส้มเต็ม พระเจ้า อยู่ หัว ทรง พระ จำเวัญ คู่ช สวัสดิ์ ด้วย ศิริ ส้มบัต
 บริบูรณ์ ด้วย พระ โชค ตาภ ต่าง ๆ มี กุญชร เสวตร แด สวรรณ หิริญ
 รัตน แตร กิ่ง รุ่ง เรือง พระ เกียรติยศ มี พระเดช เตชา นุภาพ แล ผ่านไป ใน
 อเนก นา ๆ ประเทศ ทังปวง มี แด่ พระ นคร เปน มหา มิตรไมตรี จะ
 ได้ มี เมือง เปน ชำคิก คัศรูนัน หามิได้ กรุง พระ มหา นคร คู่ช ไทย ราชธานี
 ก็ มี แด่ ความ เกษม คู่ช ประดุจ เทพย นคร ก็ ปาน กัน อัน ว่า พระ บรม
 วงษา ภิมุข มาตยา ชำ ทูต รุดีพระบาท ฝ่ายหน้า ฝ่ายใน แด ส้มณ ชั้พราหมณ์
 ถูก คำ พานิช ราชฏร ประชา ชาย หญิง ไพร ฟ้ำ ชำ แผ่นดิน สัน ทัง มวน ต่าง
 มี กมตจิตร สวมมิภักดี สรวง ตำรุการ ธรรมเสริญ พระเดช พระคุณ อวยไชย
 ถวาย พร ส้มเต็ม พระเจ้า อยู่ หัว ให้ ทรง พระ จำเวัญ คู่ช สัน ทาต ทุก

เมื่อ แด ข้า พระองค์ ผู้ขอ ศรี จุฬาทักษณ มีได้ กล่าว ความ บรรยาย ว่า
 ส้มเค็ญ พระ รวง เจ้า จะ เป็น ส้มมุกตวงษ์ แด ราช อสัมภินหะวงษ์ดัง ฤา พระ
 อรรค มเหสี ทั้ง สอง พระองค์ นั้น จะ เป็น ประยูรวงษ์ ดัง ฤา จะ มี พระราช
 โอรส ชาย หญิง มาก แด น้อย เปน ดัง ฤา แด พระ บารมี บุญฤทธิ คักดาเดช
 ย่อม อัจฉรย์ ใน โลกย์ เปน ดัง ฤา นั้น ด้วย เหตุ เห็น ว่า นักปราชญ์ ผู้ มี
 บัญญา ท่าน กล่าว พิศดารไว้ แลแล้ว ถ้า ผู้ใด จะ ใคร รั ไร ไร ฟัง จง ไป เถาะนา
 ใน คำหรับ จาม เทวี วงษ์ โนน เทอญ ข้า พระองค์ ฟังใจ จะ กล่าว แต่ ที่ เปน
 ความ สวัสดิ จำเริญ แก่ สตรีภาพ ทั้งปวง โดย เอกเทศ ให้ พิศดาร ชะ

๐ เบื้อง หน้า แค้น จะ ฟัง พรรณา โดย อุปะนิไสัย สัมบัติ ซึ่ง ข้า น้อย
 ได้ สร้าง ส้ม กอง การ กุศล มา แต่ อดีตชาติ จึง ตก แต่ง รูป คิริ วิลาศ
 ให้ เปน ที่ จำเริญ ตา ทั้งได้ กำเนิด ใน ตระกุด วงษ์ อิน ดุง คักดี บริบูรณ์
 ด้วย สัมบัติ แดะ ศฤงคาร บรivar ยศ กอบไป ด้วย สติ บัญญา ว่า จะ
 กล่าว คำ สุกาสิต ทั้ง คำหรับ สหาย เทวี วงษ์ ไว้ ใน สยาม ประเทศ ให้
 จฤฐิติกาด อยู่ ใน โลกย์ ได้ ชั่ว พำ แด ดิน อัน ว่า บิดา มารดา ข้า น้อย น
 เปน ตระกุด พราหมณ มหา ค่ำลชาติ เวรามเหศวร ทั้ง วงษา คณาญาติ ก็ มี
 เปน อัน มาก นาม บิดา ชื่อ ไชยธรรม์ มารดา ชื่อ เรวะดี ส้มเค็ญ พระเจ้า
 แผ่น ดิน ชุบ ย่อม บิดา ข้า น้อย น เปน พระ มหา ปะโรหิต ตำแหน่ง นาม นน
 ออก พระ ศรี มโหสถ ยศ กมเดศ ครอบ โดย หงษ์ พงษ์ มหา พฤตมาจารย์
 มี เกียรติยศ ยิ่ง กว่า นักปราชญ์ ราชบัณฑิตย ทั้งปวง ได้ บังคับ บัญชา
 กิจการ ตก แต่ง พระ นคร มี ทำการ พระราช พิธี สิบ สอง เดือน เปน ต้น

แด่เมื่อข้าน้อยนี้ ปฏิสนธิ ใน ครรรภ มารดา ๆ นิมิตร ฝัน ว่า ได้เยี่ยม
 บัญชร พระเจ้า แผ่นดิน ชม แสง พระ จันทร อยู่ จน ต้น บิดา ฝัน ว่า พรรณ
 ดอกไม้ ต่าง ๆ แยม บาน เกษร ใช้ ฤๅการ หอม กัดน รวย ริน ไป
 ทว ทง จังหวัด พระ นคร เหตุ นิมิตร ดัง น ท่าน ทง ส่อง ก็ ได้ ทำนาย
 ไว้ ว่า จะ ได้ บุตร เป็น ธิดา จะมี บุญ พาศ์นา พร้อม ด้วย สติ บุญญา แด
 เกียรติยศ เป็น ที่ พัง แก่ วงษ์ ญาติ ได้ เป็น แท้ วัน ข้า คลอด จาก ครรรภ
 มารดา พน อากาศ ก็ ปราศ จาก เมฆ พระ จันทร ก็ ทรง กอด แสง
 ประภัสร์ รัศมี ชาว เจ็ด ดี เหลือง อ่อน ด้วย ฤๅษ บุษยะ วัน เพ็ญ เดือน
 สยาม บิ ชวด สัปต คก จันทวารวระ ดฤถ์ ซึ่ง มี ใน กำหนด คักราชไว้ ใน ที่ น
 ด้วย บิ นั้น ยัง ใช้ โบราณ คักราช ส้ม เต็จ พระเจ้า แผ่นดิน ยัง หา ได้ ดบ
 คักราช ตัง คยุดคักราช ชนใหม่ ไม่ ประการ หนึ่ง หมู ญาติ สัมพันธมิตร ต่าง
 มี หน้า ใจ เบิก บาน บ้าง ก็ นำ มา ซึ่ง ดอกไม้ ทอง ส่นอบ เกตุ ทอง
 จุฑาทอง ประวิษ ทอง กุณฑล ทอง ชูร่าทอง วะโดยทอง ของ
 เจ็ด สิ่ง เณลิม ขวัญ ข้า น้อย นี้ โดย มาก กว่า ของ ทังปวง พระ ศรั มี โห่สถ
 ผู้ บิดา เห็น เป็น มงคล นิมิตร ประกอบ กับ ดักษณ ข้า น้อย หนึ่ง มี ฌว วรรณ
 เรือ เหลือง ประตุจ ณะ โดม ดูป ด้วย แแบ่ง ส้ารภ ทว ทง กระจกกาย จึง
 ให้ นามกร ข้า น้อย นี้ ชื่อ นพมาศ แล้ว หยิบ ยก เขา ส่ววรรณ แปะหน้า ร้อย
 คำตั้ง ออกให้ เป็น ของ โดม ขวัญ ทัง ท่าน ให้ อาราธนา พระ มหา เถรา นุเถร
 แปะ สิบ พระองค์ เชิญ พระ พุทธ ปฏิมากร มา ประดิษฐาน เป็น ประธาน
 นิมนต์ พระ มหา เถร เจ้า จำเวัญ พระ มงคล สุตฺร พระ รัตน สุตฺร พระ มหา

สมัย สตรี ถ้วน คำรบ เจ็ด วัน เจ็ด ครั้ง เพื่อ ให้ เป็น สวัสดิ์มงคล แก่ ข้า
 น้อย นี แล้ว ท่าน ให้ อัญเชิญ พระ ครู พรหม พรต พิธี กับ หมู่ พราหมณาจารย์
 หก สิบ คน ถ้วน แต่ ชำนาญ ใน ไตร เพท มา ประชุม กัน ตั้ง พระ เทวรูป
 ประจำ ทิศ ทำการ พิธี ระวัง สรรพ โภภ พิธี ไชย มงคล สิ้น ตาม ทิวาราตรี
 ถ้วน สาม ครั้ง ท่าน ถวาย ไทยธรรม แก่ พระ มหา เถร เจ้า ให้ บริบูรณ์ ด้วย
 ไตร จีวร สมณ บริหาร กับ บิษัการก สิ้น ทุก ๆ พระ องค์ สักการะ หมู่
 พราหมณ์ ด้วย ทวพย อิน เป็น แก่น ด้าว ก็ พอ เพียง แล้ว ท่าน อุทิศ ถ้วน
 กุศล ให้ อุปถัมภ์ บำรุง ข้า น้อย ผู้ เป็น บุตร ให้ เจริญ ชนมายุ มี ความ สุข
 ปราศ จาก โรคนิต อินตราย ต่าง ๆ สิ้น กาด ทุก เมื่อ อัน ผู้ ดำหรับ อภิบาล
 บำเรอ เสดย ข้า น้อย นี บิดา มารดา ท่าน เตือก สรร เอา แต่ คน มี คีตา
 จาระวัต ทั้ง ฉลาด ใน การ วิชชา ช่าง ต่าง ๆ ให้ พิทักษ์ รักษา อยู่ เป็น นิตย
 จน ข้า น้อย ค่อย จำ เจริญ วิชา วิชา วิชา สิ้น หมู่ ชน ซึ่ง เป็น ผู้ เสดย จะได้ ให้
 เติบ ดั่ง นัน ๆ เหมือน เด็ก ทง หาดาย ห้าม ได้ สอน ให้ เติบ แต่ ร้อย กรอง
 วาด เขียน แด ช้วน พุด เป็น กตบถ กตกตจน เจือ ด้วย คำ สุกุภาสิต ทุก วัน คิน
 จน ข้า น้อย มี ชนมายุ คม ได้ เจ็ด ขวบ พระ ศรี ม โหสถ ผู้ บิดา ก็ ให้ เถ่า
 เรียน อักษร สยาม พากย์ แด อักษร ดั่ง สกฤต ได้ ชำนิ ชำนาญ แล้ว จึง
 ให้ เรียน พระ พุทธ วจนะ พอ วิชา วิชา วิชา แปร ตาม กถ ประโยค ที่ คิน ๆ แล้ว
 ท่าน ก็ ให้ เรียน คัมภีร์ ไตร เพท ให้ วิชา ดุ๊กษณ เอก โท ศรี จิตวา กากะบาท
 ทินทสมาธิ ได้ คู้ สักข ไม้ม้วน ไม้มลาย ประวิสัย ชนึ ฝน ทอง ฟอง ดัน
 นฤคหิต ที่ พระ รัตนะ สติถนิต ครู ณะ หุ อักษร ณะ ณะ พยัญชนะ เห็น วิชา จะ แจ้ง

เจนใจเป็นอันดี แล้วยิ่งสอนให้ ตก แต่ง กดบท กดกดอน กาศย์
 โคลง ฉันท์ ลิลิต ว่าง ถ้อยคำ จำนวน ตาม คະติ นักปราชญ์ ทั้ง ท่านให้
 เรียน คัมภีร์ ไตร วิชชา ตาม คำหรับ โหรา ตำคร สอนให้ ดู ดาว นพเคราะห์
 นักชตฤกษ์ จน รู้ ฤกษ์ณะ ทาย ร้าย แด่ ดี ๗๖

๑ แต่ ข้า น้อย ว่า เรียน ธรรม พ วิชชา การ ทง มวน ตั้ง แต่ เจ็ด ขวบ จน
 จำเริญ ชนมา ยุกต์ ได้ ดิบห้าปี ก็ ถึง ซึ่ง ข้านี้ ข้า นาย ดั้น เด็วจ นับ ว่า เป็น
 สตรี นักปราชญ์ ฉลาด รู้ คดี โลกย์ คดี ธรรม ใน แผ่นดิน ได้ คน หนึ่ง แท้ จริง
 ของ หนา แต่ หนึ่ง ท่าน บิดา มารดา ก็ มอบ ทรัพย์ แด่น คำสั่ง ให้ เพื่อ ประโยชน์
 จะได้ เป็น ดิน สำหรับ ใช้ ถ้อย ซอ ง่าย เครื่อง แต่ง กาย แด่ ข้า น้อย นม
 กรรม จิตร กอบ ด้วย ศรัทธา อุด่า ห บำเพ็ญ ทาน การ กุศล บริจาค ทรัพย์
 ออก ปฏิจังฆรณ เจตีย์ฐาน ต่าง ๆ มี พระ วิหาร ทาน แด่ สถาน พระ เทวรูป
 เป็น ต้น อัน ว่า ความ เคื่อง เข็ญ ดิ่ง หนึ่ง ดิ่ง ไค จะได้ บังเกิด มี แก่ ข้า น้อย
 นี้ ก็ หามิ ได้ อยู่ใน ตระกูล บิดา มารดา เป็น ญาติ กุส บาย ดั้น กาด เป็น นิจ
 ฆายว่า หมู ณะญาติ ทง หลาย ซึ่ง ได้ เห็น ข้า น้อย น บริบูรณ์ ไป ด้วย สัมบัติ
 ทง สำน คือ รูปะ สัมบัติ บัญญา สัมบัติ ทรัพย์ สัมบัติ ก็ ชวน กัน พุด จา
 ธรรม เด็วจ ทุก เข้า คำ จน พระ ชา ชน ชาว พระ นคร รู้ กิติ คัพพ์ แพร่ หลาย
 เต่า ภา ต่อ ๆ กัน ไป มี ทิด่า ปาโมกข นักเลง ชับ ผู้ หนึ่ง คิด นิพนธ์ ผูก
 เป็น กดอน เพดง ชับ ธรรม เด็วจ ข้า น้อย นไว้ ว่า ๗๖

๑ พระ ศรี มะ โหสด ยศ กมเดศ ครร ไถ หงษ์ มี ธิดา ประเด็วจ
 เฉิด โฉม ยง ชื่อ องค นพมาศ วิดาศ์ ดักษณณ์ ละไม ละม่อม พร้อม พริง

ยั้ง นารี   จำเวญ คีรี สัมบูรณ์ ประยร คักดี   เนื้อ เหลือง เด่ห์ ทอง ผ่อง
ผิวกักร   เปน ที่ รัก ดัง ดวง จิตร บิตร เอย   ะ

๐ โฉม นวด นพมาศ   เปน นักปราชญ์ ฉลาด ด้วย บิดา สอน   ้าง
กต่าง ถ้อย มะชุรค์ บท กถอน   ถวาย พร พรรณา พระ พุทธ คุณ   ่าระพัต
จะ พังใจไป ครอบ ดั่ง   เปน ยอด หญิง ยิง วิชา ทุก หมั้น ชุน   แต่ ก่อน ปาง
สร้าง กุศด ผด บุญ   มา เกอ หนุน ให้ งาม วิโดย เอย   ะ

๐ ดวง ดอก อุกุม พร   ทัว นคร หายาก ันใด ไฉน   จะ หา ภาร
คีรี เส่วตร ใน แคนไฟร   ยาก จะ ได้ ดัง ประสงค์ ที่ จง จินต์   จะ หา นาง
กถยานี นารี ปราชญ์   ประหนึ่ง อนงค์ นพมาศ ออย่า หมาย ถวิต   จะ หา
ได้ ใน ท้อง พระ ธรณิน   ก็ ด้วย บุญ เจ้า แผ่นดิน อย่าง เดียว เอย   ะ

๐ บันดา หญิง ชาย นักแดง ชับ ทังหลาย   ต่าง ก็ ชับ พิณ ด้วย กถ กถอน
เรื่อง สรรเสริญ ชำ นอย ดง น ทวไป ทุก แห่ง ทุก ตำบล   ครน นาน มา หมู
นาง พนักงาน บำเรอ ส้มเค็จ พระเจ้า แผ่นดิน   ได้ พง เพลง ชับ ก็ จำได้   เวลา
วัน หนึ่ง นาง บำเรอ ชับ เพลง พิณ ชน บำเรอ โดย กถ บท กถอน ดง น   ขณะ หนึ่ง
ส้มเค็จ พระ รวง เจ้าได้ ทรง สดับ   จึง ดำรัส ถาม นาง บำเรอ ทังปวง ว่า เพลง
ชับ เรื่อง น   ผู้ใด จะ ตบ แต่งให้   ได้ มา แต่ ที่ ดง ฤ   นาง บำเรอ ก็
กราบ ทูล ว่า   ข้า พระองค์ จะ ได้ ทราบ ว่า ผู้ใด นิพนธ์ ผูก เพลง ชับ เรื่อง น หนึ่ง
หา มีได้   แต่ ข้า พระองค์ ได้ พง หญิง คน ชับ นอก พระราช ฐาน   เข้า มา ชับ
ก็ จำได้   จึง ชับ ถวาย ด้วย สำคัญใจ ว่า ไพเราะห   ส้มเค็จ พระ รวง เจ้า
ก็ ทรง คุษณ ภาพ หนึ่ง อยู่   แดง ก็ พระราช ทาน รางวัล เปน ต้น ว่า เครื่อง

แต่ง ภายใ้ นาง พนักงาน บำเรอ ทังปวง ตาม คัมควร อยู่ มา วัน หนึ่ง เปน
 เวตา ราตรี พระ จันทร ส่อง แสง สว่าง คัมเตจ พระ ร่วง เจ้า เตจ ยิง พระ
 ที่ หนึ่ง พิศาด เสาวรส ใน พระราช อุทยาน ทรง ประพาศ พรณ ดอกไม้ อัน
 มี กัดน รวย รัน ด้วย พระ พาย ว่า เพย พัด ส้าราญ ราช หฤไทย จึง ดำรัส ตั้ง
 ใ้ นาง พนักงาน บำเรอ ชับ เพดง พิณ เรือง สรรเสริญ รูป ศรี วิดาศ ชิดา
 พระ ศรี ม โหสถ ถวาย จน ดัน บท แดง จึง มี พระราช บัญชา ตรัส ถาม
 นาง ท้าว ชาว ชะ แม่ ทังปวง ว่า เพดง ชับ ดึง น ผู้ใด จะ ยัง รั บ้าง ว่า พระ ศรี
 ม โหสถ มี ชิดา ประกอบ ไป ด้วย รูป ลักษณะ และ ฉลาด รั สรรพ วิชา
 ต่าง ๆ ดึง น จริง และ ฤา ๆ จะ เปน ผู้ ช่ง ผู้ก เพดง ชับ แดง รั ประดิษฐาน
 สรรเสริญ ใ้ แต่ พอ ไพเราะ แก่ ไล่ค มหา ชน ขณะ นั้น ท้าว จันทร นารถ
 ภาคดิ์ ผู้ เปนใหญ่ ใน ชะ แม่ เจ้า ชา จึง กราบ บังคม ทูล ว่า ข้า พระองค์
 ทราบ อยู่ ว่า พระศรี ม โหสถ มี ชิดา รูป งาม คน หนึ่ง ฅววรรณ เรือ เหลือง บิดา
 จึง ใ้ นาม ช่อ นพมาศ มี อายุ คม ได้ ไล่ ห่า บิ ปลาย เรียน รั ไตร เพท
 ไตร วิชา ฅเดียว ฅฉลาด มี มารยาตร เปน อัน ดี พร้อม ด้วย คีตา จารวัต ควร
 จะ เปน พระ สนม กำนัด อยู่ ใน พระราช ถาน ผู้ นพนธ์ เพดง ชับ จะ ได้ แดง รั
 สรรเสริญ แต่ พอ เพราะ เหมือน เพดง ชับ ต่าง ๆ นั้น หามี ได้ คัมเตจ
 พระ ร่วง เจ้า ครน ได้ ทรง สดับ ทราบ ดึง นั้น จึง ดำรัส ตั้ง ท้าว จันทร นารถ
 ภาคดิ์ ว่า จึง นำ ชิดา ไซต รัตน ผู้ เปน พระศรี ม โหสถ มา ใ้ เปน นาง พระ
 สนม อยู่ ใน พระราช ัง ใ้ เปน เกียรติยศ แก่ บิดา เถิด ท้าว จันทร นารถ

ภาคค์ ก็ รับ พระราช บัญชา ไป ตั้ง ออก ญา มณเฑียร บาด วัจ ให้ มา
 แจง ความ แก่ พระ ศรี ม โหสถ ผู้ บิดา ขำ น้อย น โดย พระราช บริหาร ครน
 พระ ศรี ม โหสถ ได้ ทราบ ประพฤติ เหตุ ดัง นั้น ก็ มี ความ อาไโดย ใน ขำ น้อย
 ผู้ ชิดา น ยง นก แต่ ทว่า ได้ เห็น นิมิตร แต่ หลัง รั อยู่ ว่า ชิดา คน น เกิด ดำหรับ
 บุญ บารมี จะ ได้ เปน บาท บริจารี พระ มหา กษัตร์ จึง มี ได้ คิด ที่ จะ แก่ ไช
 เกียด กัน ท่าน จึง กำหนด วัน อัน เปน มงคล ต้อง ด้วย ชะตา ราศี วิ ขำ น้อย
 น กับ ราช บรุษ ว่า จะ นำ นาง นพมาศ ผู้ ชิดา ขน ทูต ถวาย ถ่ม เต็จ
 พระ เจ้า อยู่ หัว โดย พระราช ฤไทย ประสงค์ แล้ว ท่าน บิดา มารดา ก็ จิต
 แจง การ ซึ่ง จะ ให้ เปน สวัสดิ์ จำ เริญ แก่ ขำ น้อย ผู้ เปน ชิดา โดย ความ รัก
 เปน ตน ว่า ให้ ตง นำ วง ค่าย อาราธนา พระ ภิกษุ สงฆ์ มา จำ เริญ พระ ปริต
 รุด นำ พระ พุททมนต์ เพตา เข้า ก็ อังคาส์ พระ ภิกษุ สงฆ์ ด้วย โภชนิยะ ซาทะ
 นิยะ แล้ว ให้ ขำ น้อย ถวาย ไชย ท่าน อัน ประณิต แก่ พระ สงฆ์ เจ้า เปน อัน มาก
 หนึ่ง โสศ ท่าน ให้ อัญ เฌน หมู พราหมณา จารย มา บันภา เตียง ตั้ง ช้อ อาน
 อิศวร เวท วิศณู มนต์ ให้ ขำ น้อย นั่ง เหนือ ตั้ง ไม้ ไชย พฤษษ์ ฝน หน้า
 ต่อ บูรพ ทิศ เตียด แซม ช้อง ผม ด้วย ไบ ชุม แฉง ทัด ทรง ไบ พฤษษ์ เวพู
 สอง เท้า เหยียบ ไม้ รงบ หมู พราหมณ ก็ นำ บุญ จะ มหา นที อัน ถอย
 ด้วย เบญจ อุกถ โสรัต สรง พระ เทวะ รูป แล้ว และ เฌน ขน ถู ตั้ง ช้อ มา
 วิน รด กะ รัช กาย ขำ น้อย น เพื่อ จะ ให้ เปน สวัสดิ์ มงคล ครน แล้ว ท่าน
 บิดา ก็ ให้ เงิน แด ทอง ของ ต่าง ๆ แก่ พราหมณ ทง หลาย เปน เครื่อง บูชา
 สักการะ อนึ่ง ท่าน บิดา มารดา ให้ เชอ เฌน หมู ญาติ และ มิตร มา ประชุม กัน

ใน เคะหะ สัถยาน พรัก พร้อม แล้ว ท่าน จึงให้ ชำ น้อย นั ักระทำ คำรพ นบให้ไว้
 บันดา หมู่ ญาติ และ มิตร ของ บิดา ก็ อวยไชยให้ พร แก่ ชำ น้อย ว่า แม่ จะ
 ไป อยู่ ใน พระราช นิเวศ วััง สัถยาน เปน บาท บริจา ริก ส้มเต๋จ พระเจ้า แผ่นดิน
 ให้ มี แต่ ความ ผาสุก สบาย ทุก ๆ อิริยา บถ ปราศจาก ทุกข์ โภยไช้ เจ็บ
 แด อัน ตรายต่าง ๆ จึง มี บุญ พาศนา ภิญ โญ ยิง ให้ ได้ เปน ที่ พัง แก่ ผุง
 ญาติ เปน เกียรติยศ ปรากฏ ชื่อ เต๋ยงไป ชั่ว กัดปาวด้าน ชำ น้อย ก็ น้อม
 เค็ยร เกด้า ลง คำนั บรับ พร ด้วย น้ำ จิตร ใส่มนั ค์ ยินดี ขณะ นั้น พระศรี มโหสถ
 ผู้ บิดา ปราถนา จะ ดอง บัญญา ชำ น้อย นั ใน ที่ ประชุม แห่ง ญาติ และ มิตร
 ทั้งปวง จึง ว่า ดู กร นาง นพมาคั อัน สักกุน ชาติ ชื่อ ว่า นกเบญจวรรณ นั้น
 ย่อม ประดับ ด้วย ชน มี ดี ห้า ดี อยู่ ยิง บำ ไหญ่ ครน มนุษย์ ได้ มา เต๋ยงไว้ ใน
 นิคมคาม หมู่ มหาชน ก็ ชวน กัน รักใคร่ นก เบญจวรรณ ว่า งาม ด้วย ดี ห้า ดี
 ซึ่ง เจ้า จะ จาก เคหา เขย่า เรือ นไป อยู่ ใน พระราช นิเวศ ยัง จะ ประพฤติ
 ตน ให้ นาง ท้าว ชาว ชะ แม่ พระ สนม กำเนิด ต้น ทั้ง พระ ราชฐาน รักใคร่
 ตัว ได้ แด ฤา ชำ น้อย ก็ ส่นอง คำ บิดา ว่า นก เบญจวรรณ ปราศจาก
 บำ มา อยู่ ด้วย มนุษย์ หมู่ มนุษย์ ทง หลาย ย่อม เปน ที่ จำ เริญใจ จำ เริญ
 ตา ใน นก เบญจวรรณ อัน งาม ด้วย ดี ห้า ดี อัน ตัว ชำ น้อย นั จาก ญาติ
 พงษ์ พันธุ์ ไป อยู่ ใน พระ นิเวศ เรือ น หลวง ก็ จะ ประพฤติ ตน ให้ ต้อง ด้วย
 คำ สู่ ภาสิต ท่าน กถาวไว้ ทง ห้า อย่าง คือ จะ ประพฤติ วาจา ให้ อ่อน หวาน
 มี ได้ เกิน เตย แก่ ท่าน ผู้ ไต่ ผู้ หึ่ง ที่ จะ ควร เรียก แม่ ก็ จะ เรียก ว่า แม่
 ควร จะ เรียก ว่า พี่ ว่า บำ ว่า น้ำ ว่า อา ก็ จะ เรียก ว่า พี่ ว่า บำ ว่า น้ำ ว่า อา มี

ให้ท่านผู้ใด รำคาญ เคือง โสียด ด้วย วาจา คำเร็บ ดั่ง น อย่าง หนึ่ง หนึ่ง
 ข้า น้อย จะ ประพฤติ กาย ให้ ตะมุน ตะม่อม มิ ได้ เยื่อ หึง กรุย กราย ผ้า นุ่ง ห่ม
 ให้เสียดี ท่านผู้ใด และ จะ มิ ได้ ตัด จริต เด่น ตัว ให้ เคือง ระคาย ไนยนา ท่าน
 ทงหลาย ด้วย คำเร็บ กาย ดั่ง น อย่าง หนึ่ง ประการ หนึ่ง ข้า น้อย จะ
 ประพฤติ หน้า จิตร มิ ได้ มี ความ อัจฉา ฤษยา พยาบาท ปอง ร้าย หมาย มาท
 ห่มน แคลน ท่านผู้ใด ให้ หน้า จิตร เปน เวร แก่ กัน เดย ดั่ง น อย่าง หนึ่ง
 ประการ หนึ่ง ถ้า ท่านผู้ใด มี หน้าใจ เมตตา กรุณา ข้า น้อย น โดย ฌัน ฐ์ จริต
 ข้า น้อย ก็ จะ ผูก พัน รักใคร่ มิ ให้ กิน แหนง ประพฤติ ตาม คดี ไบราณ
 ท่าน ย่อม ว่า ถ้าใคร รัก ให้ รัก ตอบ ดั่ง น อย่าง หนึ่ง ประการ หนึ่ง ถ้า ข้า
 น้อย เห็น ท่านผู้ใด ทำ ความ ดี ความ ชอบ ใน ราชกิจ ก็ ดี แล ทำ ถูก
 ต้อง ด้วย ขนบ ธรรมเนียม คดี โดกย คดี ธรรมเนียม ก็ ดี ข้า น้อย ก็ จะ ถอ
 เอา เปน เยี่ยง อย่าง กระทำ สิ่ง ที่ ดี ตาม ท่าน ให้ ส้ม ด้วย คำ ไบราณ ว่า
 ถ้าใคร ทำ ชอบ ให้ ทำ ตาม จะ ประพฤติ ดั่ง น อย่าง หนึ่ง และ นก
 เบญจะวรรณ ย่อม ประดับ ด้วย ขน มี ดี ห้า ดี จึง เปน ที่ รัก แก่ หมู่คน
 ทงหลาย ฌันใด อัน ตัว ข้า น้อย น จะ ประพฤติ แต่ ความ ดี ให้ ต้อง ตาม
 สุภาสิต ทง ห้า อย่าง ก็ ย่อม จะ เปน ที่ รัก แก่ นาง ท้าว ชาว พระ สนม ทัว
 ทง พระ นิเวศ์ เช่น นก เบญจะวรรณ ฌัน นั้น ขอ ท่าน อย่า ได้ มี ความ วิตก
 ด้วย เหตุ อัน น เดย ครน หมู่ญาติ และ มิตร ของ บิดา ได้ สดับ ฟัง คำ
 ข้า น้อย ก็ ยินดี ปรีดา ชวน กัน สรรเสริญ ว่า แม้น แม้ ประพฤติ ตน ได้ ดั่ง น
 แลว ก็ จะ มี แต่ ความ จำเรญ ดียัง นก ถ้าดับ นน ท่าน บิดา จึง ถาม

ข้า น้อย น ค่อไป   ว่า นี้ แน่ นาง นพมาศ บดิน ศว เจ้า   จะไป เป็น ข้า บาท
 พระเจ้า แผ่นดิน เหมือน ด้วย บุตร นิตดา ตรีภุค ทงปวง   มี ตรีภุค ตรีษะ
 และ คหะบดี เป็น ตน   อัน ธรรมดา พระ มหา กษัตริ   ย่อม มี พระราช
 อาญา เหมือน ด้วย กอง เพลิง   มี พระเดช เดชา นุภาพ เหมือน ด้วย อัครพิศม์
 มี ได้ สนิท สนม คุณ เคย ด้วย ตรีภุค ทงหลาย เดย   ถ้า ผู้ใด มี ความ
 ประมาท แด หา บัญญา มี ได้   ประจุก ตก กะแทน แมลง เม่า บิน เข้าไปใน
 กอง เพลิง ๆ ก็ สंहาร ให้ ถึง ช่ง มรณา ดัน   บาง ที่ เพลิง นั้น ตก ตามใหม่
 เผา บ้าน เรือน ทวพย ดิ่ง ดัน ให้ พินาศ นิบ หาย ดัน ทง เจ็ด ตรีภุค   อนึ่ง
 บุคคล อัน อยู่ โกด เคียง ด้วย อัครพิศม์ นั้น เด่า   ถ้า ดิม ความ กัดว ทำ
 บังอาจ หิ้น แคน เมื่อใด   อัครพิศม์ ก็ จะ พิโรช ขบ เอาให้ ถึง กาล มรณะ
 เป็น แท้   ดู กร นาง นพมาศ อัน สนมเด็จ พระ เจ้า แผ่นดิน   เสวย ศิริราช
 สนม บัตรีบุรณ ด้วย บาท บริจาริก   มี พระ อคมะเหษี ก็ ดอง พระองค์ พระ
 สนม กำหนัด นาง บำเรอ ก็ มี เป็น อัน มาก   ด่วน แต่ ทรง ลักษณะ รูป ศิริ
 วิธาค   เป็น ที่ จำเริญ พระ หฤไทย   ศว เจ้า ยัง จะ ประพฤติ ใน ราชกิจให้
 ทรง พระ เมตตา แก่ ศวได้ ๆ จะ มี ได้ เป็น ดัง ๆ   ครั้น ข้า น้อย ได้ สดับ
 ดัง นั้น จึง ส่นอง คำ ท่าน บิดา ว่า   มนุษย์ ใน โลกนี้ น พระ มหา กษัตริ ถึง ช่ง
 เป็นใหญ่   ทรง อิศรภาพ มี พระราช อาญา เป็น ที่ ยำ เยง เกรง ขาม   แห่ง
 หมู่ มหาชน ทว ทง พระราช อาณา เขต   บุคคล ผู้ใด จะ เข้า เป็น ข้า ทำว
 บ่าว พญา   ยาก ที่ จะ หยั่งใจ ตนได้ ว่า พระ มหา กษัตริ จะ ทรง พระ เมตตา
 แต่ไม่ เมตตา มี ควร จะ พัง คิด   แม้ ผู้ใด มี อุบนิไสย วาศนา กุศล หน หตั้ง

ช่วย ออกหนุ่ ทัง ประกอบ ด้วย ความ พาก เพียร มี สติ บัญญา รัจัก
 ดึง ผิด และ ดึง ชอบ อย่า เกียจ คร้าน ใน ราชกิจ ราชการ ทังปวง ย่อม
 ลอด ล่อง บัญญา หยั่ง ดู ให้ รั พระราช อัสมาไศรย แล้ว จึง ประพฤติ ตาม
 หน้า พระไทยให้ ทุก สิ่ง อย่า เอา แต่ ใจ ตัว เป็น ประมาณ พึง มี อุดาหะ
 ทุก เข้า คำ ทำ ราชการ จึง สิ้นมา เสมอ อย่า ทำ บ้างไม่ ทำ บ้าง เป็น หมู่ ๆ
 วย ๆ แวม ๆ เหมือน แมลง หิง ห้อย อย่า รัก ผู้ อื่น มาก กว่า รัก ตัว
 อย่า กัดว คน มี บุญ มาก กว่า เกรง เจ้า อย่า เขา ด้วย ผู้ กระทำ ความ ผิด
 จะ พิตทูล ความ ดึงใด อย่า ได้ กล่าว เท็จ แกรม จริง อย่า นำ พระราช ดำริห์
 อื่น เป็น ความ สับ ผ่ายใน ออกไป ไซ ผ่าย นอก อย่า พึง ทำ หน้าใจ โดเด ริแ
 แชเชื่อน เช่น คัก แตน แถ่นไป แถ่นมา ราชกิจ หลวง และ ประโยชน์ ตน
 ก็ จะ ชาติ ตาม ลักการ ของ ราษฎร ก็ จะ พดอย ดูญ จึง มี ใจ สวามิภักดิ์ รัก
 ใคร ใน พระเดช พระคุณ ส้มเต็จ พระเจ้า อยู่ หัว อื่น เป็น ที่ พึง ที่ พำนัก แก่
 ลรรพสัตว์ ทุก หย่อม หย้า แถ ไบไม้ ถ้า นรชน ชาย หญิง จำพวกใด ซึ่ง
 เป็น ข้า เม่า ท้าว พญา ประพฤติ ได้ ดูจ คำ สู่ภาสิต ซึ่ง ข้า น้อย กล่าว น แถ
 ก็ ย่อม จะ เป็น ที่ ชอบ พระ อัสมาไศรย ใน ส้มเต็จ พระเจ้า อยู่ หัว กง
 จะ ทรง พระ กรุณา เมตตา ชุบ ย่อม ด้วย ยศถา คักกต แท้จริง อื่น ตัว ข้า น้อย
 นี้ ก็ พึง จะ ไป เป็น ข้า บาท ยัง หา รั ชนบ ธรรมเนียม ดึงใดไม่ มี แต่ จะ ตั้ง
 ใจ รักษา ตัว ด้วย กัดว ความ ผิด อื่น จะ คอย ดึงเกศ ดู แบบ แขน เยี่ยง
 อย่าง ท่าน ที่ เป็น คน คู่้น เคย ชอบ พระ อัสมาไศรย มา แต่ ก่อน จะ
 ประพฤติ ใน ราชกิจ ทัง มวน เป็น ดัง ฤา ครั้น อยู่ นานไป พอ เห็น เช่น

ไตรู เองน กระแด้ ทราบใน กิจ ราชการ บ้าง แด้ว ก็ จะ ตังใจ พาก เพียร
 เพียง แต่ เฒ่า แหนมิ ให้ ชาต เมื่อใด พระ เจ้า แผ่น ดินได้ ทรง ดำรัส ใช้ การ
 งาน ลัก เล็ก น้อย มิ มาก แต่ เพียง ร้อย กรอง บุปผชาติ และ วาด เขียน
 อัน ควร กับ วิชา ซึ่ง ชา น้อยได้ ศึกษาไว้ ก็ จะ มี ความ อุดาหะ กระทำให้
 ถูก ต้อง ตาม พระราช ฤไทย ประสงค์ ึ่ง ทุก สิ่ง แม้น เห็น ว่า ค่อย
 ทรง พระ กรุณา เมตตา อยู่ บ้าง แด้ว ใน ราชกิจ สิ่งใด ถึง จะ มี ได้ ดำรัส
 สิ่ง การ ควร พึง จะ กระทำ ชา น้อย ก็ จะ กระทำ มิ ให้ ชาต แคนโดยใจ
 ภาคดี ให้ เปน นิจ จะได้ คิด แก่ ลำบาก ยาก เห็นอย นัน หา มิ ได้ พอ สอด
 ล่อง บัญญา หยิ่ง หน้า พระ ไทย ได้ ว่า ทำ ดัง น และ ชอบ ดัง น มิ ได้ ชอบ ถนัด แน่
 แก่ ใจ แด้ว ก็ จะ ชัก ชวน พวก พ้อง ช่วย กัน กระทำให้ ชอบ พระ อัชฌมาไศรย
 ไป ทุก อย่าง แม้น ส้มเตี๊จ พระเจ้า อยู่ หัวไม่ ทรง พระ เมตตา ก็ เมื่อ ว่า
 กรรม ของ ชา น้อย นพมาศได้ ทำไว้ แต่ ชาติ หลัง ซึ่ง จะ ประพฤติ หน้าใจ
 โดเดริแธ แชเชื่อน ทำ บ้างไม่ ทำ บ้าง แด้นไป แด้น มาให้ ชาต ผล ประโยชน์
 ทัง พวก พ้อง เช่น นิทาน นาง นก กระต้อย ตีวิด อัน นักปราชญ์ ท่าน
 กล่าวไว้ ใน สฎาติศ นัน หา ควร กับ ชาติ มนุษย์ ไม่ หนึ่ง เด่า ซึ่ง จะ ทำ
 แ่งอน เปน ชัน เเชิง เต่น ตัวไป ต่าง ๆ ให้ ต้อง นีรเทศ ัจนได้ แต่ ความ โทมนัค
 เปน นิจ เช่น นิทาน นาง คชสาร ล่อง ตัว อัน มี ใน คำหรับ กต ลัตรี นั้น ก็ ไม่
 ควร กับ ชาติ มนุษย์ จะ พึง กระทำ อัน นิทาน นาง นก กระต้อย ตีวิด นั้น ว่า
 ยังมี ต้น ไทรใหญ่ อยู่ริม ฝั่ง คงคา ต้น หนึ่ง มี กิ่ง ร่ม ปรก ลงไป ใน แม่ น้ำ
 หมุ่มมัจฉา ชาติ ตัว น้อย ๆ เข้า อาไศรย ว้ายวน อยู่ เปน อันมาก ภายใต้ต้น

ไทร นั้น มี สุ่มทุม อ้อ แวม เป็น ที่ อาไศรย แห่ง ฝูง นก กระต้อย ตวิด มี รุกขะ
 เทวดา องค์ หนึ่ง ตั้ง สถิตย์ อยู่ บน ต้น ไทร อัน ว่า นก กระต้อย ตวิด ทง หาดาย
 นั้น ถึง เพลา แล็บ ท้อง ก็ ดงไป หา ปลา บริโภค ตาม ชาย เพอຍ ริม ฝั่ง
 น้ำ ไตร รมไม้ ไทร เป็น นิจ และ นาง นก กระต้อย ตวิด ตัว หนึ่ง นั้น มี
 คำนึง จิตร์ คิด เห็น ว่า ต้น พระ ไทร ใหญ่ ต้น นี้ มี พระคุณ กับ เรา ยิ่ง นก
 ได้ อาไศรย รม กิ่ง ใบ เป็น ที่ หัดบ นอน และ เทียว หา อาหาร เป็น ผาสุก
 ด้วย มิ ได้ ต้อง แสง พระ อาทิตย ให้ ได้ ความ ร้อน รน นาง นก กระต้อย ตวิด
 จึง ประสาร์ บก ทง สอง ยก ขน กระทำ อัญชุตี้ แด้ว ก็ ตั้ง เตียง อัน ไทว เราะ ห์
 ร้อง สรรเสริญ คุณ ต้น พระ ไทร ตาม ภาษา ของ ตน วัน ละ ตาม เพลา และ
 เมื่อ นาง นก ดงไป หา อาหาร ที่ ริม ฝั่ง น้ำ ครัง ไท ครัน ได้ อาหาร บริโภค
 อิ่ม แด้ว เมื่อ จะ กลับ ขน มา ยัง ที่ สุ่มทุม เคย อาไศรย ก็ อม น้ำ
 ขน มา รด ลง ที่ ไท ต้น ไทร ใหญ่ ทุก ครัง ด้วย นาง นก ปราถนา ว่า จะ ให้
 ต้น พระ ไทร งาม บริบูรณ์ ขน กว่า เก่า เศษะ ผล ซึ่ง นาง นก กระทำ คำนว
 ต้น พระ ไทร นั้น ก็ บันดาน ให้ ขน ข้าง หาง บก งด งาม บริบูรณ์ ด้วย ดี สรรพ
 วรรณะ และ มี กำดัง กาย ยิ่ง กว่า นก กระต้อย ตวิด ทง หาดาย ก็ ถึง ซึ่ง
 สัมมุติ ว่า เป็น ใหญ่ กว่า นก ฝูง นั้น อัน เป็น บริวาร ดิพ นั้น พฤกษ เทเวศ
 ซึ่ง สถิตย์ อยู่ ต้น พระ ไทร ใหญ่ ครัน เห็น นาง นก กระต้อย ตวิด ประพฤติ
 คำนว ต้น พระ ไทร ดง นั้น ก็ มี จิตร์ เมตตา กรุณา เมื่อ นาง นก ดงไป แด้ว
 หา อาหาร ตาม ชาย เพอຍ ริม ฝั่ง น้ำ เพลา ไท เทวดา ก็ บันดาน ให้ มี จฉา
 อัน ถึง แก่ มรณะ มา ดอย วน อยู่ จำเพาะ หน้า นาง นก เป็น อัน มาก

มีให้ นาง นก ได้ ความ ดำบาก ด้วย ต้อง เทยว แล่อง หา อาหาร แต่ นาง
 นก นั้น หน้าใจ โดเด มักรู้ แร แซ เซื่อน ได้ บริโภค อาหาร จน อิ่ม ท้อง
 บาง ครั้ง ท้อง ค่อน ท้อง บาง ครัน ได้ เห็น และ ได้ ฟัง ฝูง นก อื่น เป็น บริวาร
 ตัวใด ตัว หนึ่ง ลง เดิน หน้า ก็ ดี และ นอน แม่ หาง ทาง บีก ผิง แดค เดิน ก็ ดี
 แด วิ่ง ไป วิ่ง มา ร้อง หยอก กัน เดิน ก็ ดี นาง นก ก็ ละ อาหาร เดี่ย แด่น ไป
 ดู ไป แด่น ไป นอน ไป ทำ ต่าง ๆ ตาม นก ทั้งหลาย ใน ฝูง ของ ตน ประพฤติ
 อื่น ว่า นก ตัว อื่น ครัน เห็น นาง นก นาย ฝูง ละ อาหาร เดี่ย แด้ว ก็ ชวน กัน
 บริโภค มัจฉา เป็น ประโยชน์ แห่ง ตน ๆ เดี่ย สิ้น แต่ กาด ก่อน นาง นก
 เคย กระทำ คำรพ ต้น พระไทรมิ ได้ ขาด ครัน นาง นก สำคัญใจ ว่า ตัว
 ประเสริฐ กว่า นก ทั้งปวง ซึ่ง เป็น บริวาร ทั้ง ได้ อาหาร บริโภค ก็ โดยง่าย
 จิตร นาง นก ก็ สูง ชัน ข้าง การ กำเวิบ ร่า เริง ได้ คำรพ พระไทรมิ บ้าง ต้ม
 เดี่ย บ้าง พวก บริวาร จะ ซัก เซื่อน แซ ก็ แร รัไป ตามใจ จน นก ใน
 ฝูง ของ ตัว ก็ รู้ อธิษณา ไครย ว่า หน้าจิตร นาง นก นั้น โดเด เมื่อ ถึง
 เพดาไป หา อาหาร บริโภค ก็ แดรง กระทำ ต่าง ๆ ให้ นาง นก ละ อาหาร
 เดี่ย ประดุจ กถาว แด้ว กาด นั้น รุกชเทพ ยุดา เห็น นาง นก กะต้อย
 คิวิด มี ต้นตาน กำเวิบ กัดบ ประพฤติ หน้าจิตร โดเด ไป ดัง นั้น จึง คิด ว่า
 นาง นก ตัว นี้ ได้ กระทำ ความ ดี ไว้ แต่ หลัง มา เป็น อื่น มาก จำ เรา จะ ไป
 ให้ โอวาท สั่ง สอน ดู ลัก ครั้ง หนึ่ง จึง จะ ควร เทพยเจ้า ดำริห์ แด้ว ก็ แดง
 เพศ เป็น นก กะต้อย คิวิด ตัว นี้ มี รูป ร่า งาม ฟังใจ มา เจรจา ประโดม

นาง นกให้ ยินดี ใน การ ตั้งวาศ   แดง ก็ ก่ดาว คำ ช้ แฉง ตั้ง ด่อน นาง นก ว่า
 ดู กรเจ้าผู้ เป็น ที่ รัก   แต่ ก่อน เรา เห็น ว่า   เจ้า กระทำ อัญชุต คำรพ นบ
 นอบ ค่น พระไทร เป็น นิจการ   อน ความ จำเวญ ก็ บงเกิด มี แก่ ตัว เจ้า
 จน รุกชเทวะดา ช่ง สักคัย อยู่ บน ค่น พระไทร นี้   มี แต่ ความ เมตตา กรุณา
 หวัง จะ มี ให้ เจ้าได้ ความ ตำบาก ยาก เห็นอย   ช่วย บันดาน อาหาร ให้ บริ โภค
 ทุก เพตาไม่ ฐาต   บดิน เจ้า มา ละเตย การ การวะ อน เป็น ความ จำเวญ
 ของ เจ้า เดี่ย   มา ประพคิ ชาติ บ้าง เหลือ บ้าง   ทำ จิตร์ ใจ เง้อย โคตง
 ประคุจ ขอนไม่ อน ละย ละตอก กตอก กตง อยู่ กตาง หน้า   ไม่ ควร ที่ จะ ดู
 เช่น เห็น อย่าง กตบ เอา ตั้ง ช่ว มา เป็น คี   ช่าง ไค่ ตาม หมู่ นก อ้นชพาด
 ดันดาน สัน คิต   แต่ ละ ตัว มี ดูก ตา เหมือน ดวดย นก อยู่ นก เค้า   และ เหมือน
 ดวดย ใน ตา หุ่น ยนค้ คน เขา ชัก ไชว่ ชวก   ทำ ร้าง กาย จริต กิริยา เหมือน
 ดวดย นก ตัว ผู้ แต่ มี เห็นยง แห้ง   พอ ใจ รับ ประทาน อาหาร จะ บริ โภค มี ได้
 ดู ก็ หน้า นีรเทศ์ เดี่ย จาก ผุง   ควร ฤา เจ้า มา นิยม ยินดี ช่าง วิ แร แช
 เชื้อน   ถือ เยียง อย่าง นก เหล่า น ห่า ชอบไม่   ฝ่าย นาง นก ก็ ผิน หน้า
 คอบ คำ เทวะ วิหค   ว่า ช่า นอย ก็ กระทำ คำรพ อยู่   แต่ ชาติ บ้าง เหลือ
 บ้าง ดวดย เกลม สติ หตง ต้มไป   นาง นก ว่า เท่า ดง นน แดง ก็ นง เดี่ย
 เทพ วิหค จึง ว่า แต่ นไป   เจ้า อย่า ได้ มี ความ ประมาท   ช่ง เจ้า ได้
 ร่วม รัศ ฤา ดี ดวดย เรา ครง น คง จะ เกิด บุตร   อน ครุณ ไป ฏก นน จะ มี
 บุญ พาศ์นา   ประเสริฐู กว่า นก กระทำ อัย ติวิต ทัง สักถ ชมพู ทวีป   จะ
 ได้ เป็น พญา นก มี บริวาร   นบ ดวดย ร้อย แด พัน เป็น อน มาก   เจ้า จง

อุดำให้ พัก ฟอง อย่าให้ มี อัน ทราย ลังใดได้   เทวะ วิหค ตั้ง เท่า นั้น แดง ก็
 อันตราหา หายไป   ขณะ นั้น นาง นก ครนได้ เห็น ก็ คิด อัจฉริยะ ใจ นก
 จึง คบนี้ นก หมาย มัน ว่า ครอบ รุกขเทวดา   แสง ฝรั่ง แดง เพศ มา ตั้ง สอน
 เรา เปน ทาง กระทบ กระเทียบ   นาง นก จะ ได้ เชื้อ ถอย ถอ คำ ใด มัน ใจ
 นั้น หามิได้   แต่ ว่า ค่อย ได้ สติ สู้ ทรมาณ จิตร   ให้ ยิง ยืน แน่ นอน
 ประพฤติ ตาม โอ วาท วิหค เทเวศ ได้ สัก ลี ฟ้า วัน   ครนได้ เห็น นก บริวาร
 ดาว ศิว ก็ เค้น ตาม กัน ไป ข้าง โนน มา ข้าง น เป็น ที่ สบาย ใจ เรือง ริน   นาง นก
 ก็ กลับ ใจ โด เเด กระทำ ตาม หมู นก อันชพาด ไป ประคอง หน หลัง   อยู่ มา ไม่
 นาน นาง นก ก็ ตก ฟอง ของ คน ไบ หนึ่ง มี ลี ดุจ แสง แก้ว ไฟ ฑูรย์   นาง นก ก็
 พัก ฟอง ตาม ประเพณี นก กระตอย ตวิด   ขรรมนดา นก กระตอย ตวิด นั้น จะ นอน
 ก็ ดี จะ พัก ฟอง ก็ ดี ยอม นอน หมาย เอา เท่า ทง สอง ข้าง ขน ๕ พาด ด้วย ต้า คัญ
 ใจ กลัว ว่า พาด จะ ทุ่ม ทัพ ลง มา จะ ได้ เอา เท่า ทง สอง นั้น รับไว้   และ เมื่อ
 นาง นก นอน หมาย พัก ฟอง อยู่ ได้ เจ็ด แปด วัน   เพลา วัน หนึ่ง เปน เพลา
 ชาย แดง พระ อาทิตย์   นก ใน หมู บริวาร ตัว หนึ่ง นั้น   มา ร้อง บอก พวก
 กัน อ้อ อึง ว่า พญา หงษ์ ลี กระจ่าง ภาย เหลือง งาม ประคอง ทอง   มา จับ อยู่
 ที่ กิ่ง พฤษภา ริม ลุ่ม ทุม ตรง น   นก ทั้ง หลาย ต่าง คน ก็ ตะลึง ตะถาน   พาด
 กัน ไป ดู พญา ราชหงษ์ ทอง   นาง นก ครน ได้ พง ดึง หน ก็มี จิตร เดียว
 กระสัน จน ลืม สติ   หา หน ที่ จะ กลับ ตัว เอา เท่า ลง เขี่ย บบ แผ่นดิน ไม่
 ด้วย ใจ จะ ใคร ไป ให้ หน พวก พ้อง   ก็ แม่ ห่าง กาง บัก ผก แผ่น ๕ หน ด้วย
 กำ ตั้ง เรือ   ฟอง ก็ กลึง ตก แดง เต็ม ใจ ขณะ นั้น   นาง นก หา หน รับ ไม่

ถนนด้านริบแร้ไป เขยชม รูปโฉม พญาหงษ์   อันเหตื่องามดังพรรณ
 แห่งทอง   ครั้นพญาหงษ์บินไปจากสถาน ที่นั้นแล้ว   นางนกก็ยัง
 เจรจา สรรเสริญ รูปทรง พญาหงษ์ อยู่กับพวก ฟอง อีก ชำ นาน   จะได้
 คิด ระฤก ถึง ฟอง ที่ตน พัก อยู่ นั้น   ดังขณะ จิตร หนึ่ง นั้น ก็หา มิได้   ครั้น
 กลับ มา ที่ อยู่ เห็น ฟอง แดก ทำตาย ก็ ตกใจ   ยืน เหต็ยว ซ้าย แด ขวา พอ
 เห็น นก ตัว หนึ่ง อยู่ ที่ นั้น หา ได้ ไป ดู พญาหงษ์ ทองไม่   นาง นก โทมหนัก
 พธาง โกรธ พธาง ๆ ร้อง ว่า กับ นก ตัว นั้น   ว่าทำไม อยู่ กับ ที่ นี้ จึงไม่
 ช่วย ระวัง ไซ้ ของ เรา   หา รู้ ไม่ ฤา ว่า เรา จะ ไป ดู พญาหงษ์ ทอง   นก
 ตัว นั้น หา บัญญา มิได้ ก็ ไม่ เถียง ทะเถาะ   หลัดไป เดี่ย จาก ที่ นั้น พอ พ้น
 ปาก   ใน เพดาน นั้น นาง นก คิด เดี่ยใจ นี้   ก็ เที้ยว กระดืบ กระด้าย เลื่ออก
 ล่น อยู่ ตัว เดี่ยว   ขณะ นั้น เทพยดา รุกขะ พระ ไทร   เห็น ความ ชั่ว ของ
 นาง นก กะต๋อย ตีวิด   จึง ร้อง ลง มา ว่า ดู กร นาง นก   ตัว เจ้า มี รูป ก็
 งด งาน ทั้ง ดำเนียง เดี่ย ร้อง ก็ ไพะเราะห์   แต่ หน้าใจ นั้น ตามก ดู ประคุด
 ไปไม่ อัน ตอง ลม   มี แต่ ห้วน ไหว อยู่ เปน นิจ นิรันดร   อัน ดันทศปาปะ
 มิตร ย่อม เปน อับประ มงคล   หา ควร จะ อยู่ ที่ ไต ตน พระ ไทร ไกถ์ เคียง
 กับ เรา ไม่   เทพยเจ้า ร้อง ว่า เहां นั้น แล้ว ก็ บันดาน ให้ เพดิง บ้า มา ไหม
 ลุ่มทุม และ ให้ หน้า พัด ชาย เพอย   ซึ่ง นก กะต๋อย ตีวิด ทั้ง ฝูง เคย อาไศรัย
 หดับ นอน และ หา อาหาร   ให้ อัน ตระชาน ด่าบ ดุญ เลี่ย ดัน   อัน ว่า นก
 กะต๋อย ตีวิด ฝูง นั้น   ก็ ถึง ซึ่ง อับ ประภาค ยาก แค้น   ได้ ความ เดื่อต ร้อน
 ด้วย อาหาร การ กิน   เที้ยว ระเห ระหน ทน เทวศ์ อยู่ ดัน ทั้ง ฝูง   ต่าง

ตีเคียน นาง นก ผู้เป็น นาย ว่า สันดาน โด เด เร็วร้อน   ทำให้ เรา พดอย
 อนาคตา หา ที่ อยู่ ที่ กิน มิได้   แต่ นาง นก กะต๋อย ตีวิด ตัว ต้น เหตุ นั้น   ครั้น
 สัน คัด เข้า แด้ว ก็ ได้ แต่ โทมนัศ   นึก ในใจ ขอ ให้ รุกขะ เทวดา ของ คน
 จุติ ไป เตี้ย จาก ต้น พระไทร   เรา จะ ได้ กัดบิ กิน เข้า อยู่ ยิง ถิน ถาน   เป็น
 ผาสุก สบายใจ เช่น กาด ก่อน ๆ   แด นิกาน นก กะต๋อย ตีวิด ซึ่ง ขำ น้อย บริยาย
 นี้   ไม่ ควร จะ ถ้อ เช่น เขา เป็น อย่าง   ถ้า มนุษย์ ชาติ หมึง ชาย จำพวก ไค
 ประพฤติ หน้า จิตร เป็น พาด สันดาน โด เด แด้นไป แด้น มา   เช่น นาง นก
 กะต๋อย ตีวิด ตัว นั้น แด้ว   ชื่อ ชั่ว ก็ จะ ปราบฏ เป็น นิยาย อยู่ สัน กัดปาวะ สำน
 ๐   อนึ่ง โสค อนัน ว่า นิกาน นาง คชสาร สอง ตัว   ซึ่ง มาก ไป ด้วย มารยา
 ต่า โถย   แด เล่น ตัว ไป ต่าง ๆ นั้น   ขำ น้อย ก็ พังใจ จะ กัดว่า ให้ ท่าน
 ทง หตาย พัง โดย พิศดาร   แต่ กาดะ ก่อน โพน ยัง มี พญา กุญชร ชาติ สู่ ประดิษฐาน
 ช้าง หนึ่ง   มี ดี กาย งาม ดัง ดี เมฆ ส่นทยา   ทรง พา หัด กำดัง อาจ
 ประจัญ พญา ไกรสร ราชนี ให้ ถึง ซึ่ง อปราชัย พ่าย แพ้ ฤทธิ   ทง ดำเนิร
 มรรคา ก็ รวด เร็ว ได้ วัน ติ ร้อย โยชน์ โดย กำหนด   เป็น คเชนทร ชาติ
 อาชา ไนย ตัว ประเสริฐ   จะ ได้ รุกข์ ดัง ตกใจ เกรง กัดว โภย อันตราย ดัง หนึ่ง
 ดัง ไค นั้น หามิได้   ประกอบ ไป ด้วย สติ บัญญา สามารถ จะ หยั่ง รุกข์   วาระ
 หน้า จิตร คชพัง พดาย ซึ่ง เป็น บริวาร   ว่า มี หมุ่น เป็น มิตร หมุ่น เป็น ศัตรู
 ทง ฉลาด รุกข์ ใน คชกรรม ดี ประการ   ให้ โอวาท ดัง สอน ช้าง บริษัท   ว่า
 ท่าน จะ เจรจา ดัง ไค อย่า ได้ มุสา ประการ หนึ่ง   ท่าน อย่า รุกข์ ถ้อ โทษ โกรธ
 ซึ่ง ณะเถาะ จิวาท ก็น ประการ หนึ่ง   ท่าน จึง มี จิตร เมตตา กรุณา   รุกข์

ใคร่ กัน ประการ หนึ่ง   ท่าน จง ประพฤติ สิ่ง ที่ ดี ๆ เยี่ยง อย่าง กัน ประการ
 หนึ่ง   เป็น ขวรม ดี ประการ ดัง นั้น   แด พญา คช สุประดิษฐ์ นั้น มี สิ่ง
 พิเศษ ใน กาย สาม ประการ   คือ หาโรคโรคา มิได้ นั้น   ด้วย ได้ เสพ โอสถ
 อัน เป็น ทิพย์ ที่ เขา คันทมาทน์   แด มี พล พหุ ก้ำดัง มาก นั้น   ด้วย ได้
 บริโภค ผลไม้ หว่า ประจำ ทวีป   ซึ่ง มี สัตว์ รพ วรรณ แดง งาม   ประคุด
 แดง พระอาทิตย์ เมื่อ สันธยา นั้น   ด้วย ได้ ดง อาบ น้ำ ชำระ กาย ใน อโนดาต สระ
 แด มี สิ่ง ซึ่ง ดำรง ญไทย พญา ช่าง นั้น ก็ สาม ประการ   คือ เว ร่าย เขย
 ชม สัมพาค นาง   กุญชร ชาติ ทรภูต ต่าง ๆ   ซึ่ง เป็น บริวาร นั้น ประการ
 หนึ่ง   คือ นาง คชดาร์ อัน เป็น อากาศ จารี   ซึ่ง สัตว์ ญร อยู่ ยัง นกคต เวหา
 ดง มา ร่วม สังกวาค ด้วย พญา ช่าง นั้น ประการ หนึ่ง   หนึ่ง คือ พญา ช่าง มา
 เทียว ร่วม รศ ฤา ดี   ด้วย นาง กริน อิม อยู่ ใน แดน มนุษย์ นั้น ประการ หนึ่ง
 แด พญา คเชนทร ชาติ สุประดิษฐ์ นั้น   สัตว์ ญร อยู่ ยัง แดน พระ หิมพานต์ อัน
 บริบูรณ์ ด้วย โข่ง บ้า ไตรก เตรีน   เนิน บรรพต เกอน ถา ห้วย ละหาน ชาร ทำ
 นที่ อัน ประดับ ด้วย ทรูณ คณานาง ไม้   ทรง ศิณะ ชาติ ต่าง ๆ เขียว ชาติ
 พิงใจ   แด พญา ช่าง นั้น มี บริวาร คช พัง พลาย หลาย ทรูณ   คณานา นั้น
 มาก กว่า หิมัน   ดงน ประกอบ ไป ด้วย รูป ร้าง คอง ลักษณะ นามตาม พระ กระทบ
 บุษปะทนต์ บณชะเดาว โภม เผือก เนียม   ซึ่ง จะ มี ช่าง ไทษ เข้า ระคน ปน อยู่
 แต่ สัก ดง หนึ่ง นั้น ห้ามมิได้   อัน ว่า โอวาท ของ พญา ช่าง ทั้ง ดี ประการ หนึ่ง
 คช บริวาร ก็ ประพฤติ สามัคคีรศ   สโมสร์ พร้อม เพรียง กัน เป็น อัน ดี   แด พญา
 สุประดิษฐ์ นั้น จะ ได้ มีความ ดำบาก   ด้วย คอง แดง หาก กษ ญ่า อาหาร ห้ามมิได้

ด้วยข้างโคตร พลายเพ็ญอื่น เป็นบริวาร บัน เหว กั้น ไป เทียว หัก กิ่ง โป บาย
 ไตร คร่าง รวง รัง แหม ซอย ออช ซ่าง กด้วย บำ หน้ำ อดาน มากองไว้ ใน
 ที่อื่น ส้มควร เป็น นิจ นินทร มิได้ ชาต จึง มี นาง กริณี อื่น เป็น ที่พึ่งใจ
 พญา คชสาร เปดียน เหว กั้น วัน ละ สอง ซ่าง ดำหรับ นำ พฤษาหาร เข้า
 มาให้พญา ซ่าง บริโภค ถ้า และ นาง คชสาร ตัวใดได้ เหว บำ เหว พญา
 ซ่าง แล้ว ก็ ถึง ซึ่ง บริบูรณ์ ด้วย ตาม ด้กการะ คือได้ บริโภค กิ่งไม้
 และใบ หน้ำ ใน ส่วน อื่น เป็น อาหาร พญา ซ่าง หนน ด้วย หนึ่ง เต่า แม่น
 พญา ซ่าง ดำไป เหว โอดธทิพย์ ก็ ดี ไป บริโภค ผล หน้ำ ประจำ ทวีป และ
 หน้ำใน สระอะ โนคาต ก็ ดี พญา ซ่าง บริโภค แล้ว ย่อม หน้ำ ของ วิเดศ มา
 ด้วย ปาก ด้วย งวง ให้ กับ นาง กริณี ซึ่ง เหว ปฏิบัติ ด้วย ทุก ครั้ง
 เหตุ ดัง หนน นาง คชคะชินทร อื่น เป็น ผู้บำ เหว จึง จำเวญ รูป ศิริ และ ศรี
 ด้รพ วรรณะ ประเสริฐ ยิ่ง กว่า คช บริวาร ทั้ง มวน อื่น ว่า พญา หัดดิน
 ด้ประติษฐู ด้กยศ ยัง แคน บำ พระหิมพานต์ ย่อม บริบูรณ์ ด้วย หน้ำ หน้ำ
 พฤษา หาร มิได้ ขัด ดัน ด้พร่ง พร่อม ด้วย คชา ชาติ พลาย พัง ทัง หตาย
 ซึ่ง เหว ยศ บริวาร ก็ ปราศจาก โภย อื่นตราย มี แต่ ความ เกษม ด้ช บัน เหว
 เหว วัน ดัน กาด เป็น นิจ ด้มัย หนึ่ง ปลาย วรรคุ คิมหันต์ ด้ษวะดา หก พัง
 จะ ตก ประปราย เป็น เทศกาด พรรณ หน้ำไม้ วรรคไบ อ่อน ทัง ผลิ ดอก
 ออก ผล มีกะ มรรคา ก็ ดา คาช ด้วย ด้ณะ ชาติ ต่าง ๆ มี พรรณ อื่น เขียว
 จึง พญา คช ด้กษณะ ด้ประติษฐู คิด จะไป บริโภค ผลไม้ หน้ำ ประจำ ทวีป
 ก็ ด้ญจร ออกจาก ฝูงได้ เต้าไป แต่ ผู้เดียว เหตุ ว่า พญา ซ่าง ทรง พหด

กำลังมาก   แม้จะไปทางไกลยิ่ง ด้วยร้อยโยชน์ โดยด่วน   คชบริวาร
 พลาย พัง ทั้งหลายไม่ สามารถ จะ คิด ตามไป ได้   ด้วย ว่า มี กำลัง น้อย
 พญา นาคเณทร สุประดิษฐู จึง ต้อง ดำเนิน แต่ ผู้เดียว เป็น ธรรมดา ดัง น ทุก เมื่อ
 ครั้น พญา ช้างไป ถึง สถานที่ ที่ ต้นไม้ หว่า ประจำ ทวีป   ก็ บริโภค ผล สุก ห้าม
 ตาม ปราณนา พอ ควร กับ ประโยชน์ แล้ว   ก็ นำ มา ซึ่ง ผล หว่าชอน หนึ่ง อัน
 ใหญ่ ประมาณ ตาม อ้อม บุรุษ   เพื่อ จะ ให้ กับ นาง คชदार อัน เป็น เวร
 บำเรอ หนึ่ง บริโภค   พญา ช้าง ชาติ สุประดิษฐู เมื่อ กลับ มา ถึง ที่ อยู่ พอ พระ
 สूरียบาย ชาย แดง   ใน เพลา วัน หนึ่ง เป็น เวร นาง พัง   อัน มี นาม ชื่อ ว่า
 ทนตะกุมภะ   กับ นาง พัง อัน ชื่อ ว่า มารมูชี่ ทั้ง สอง ช้าง น จะ ได้ บำเรอ
 พญา สุประดิษฐู   และ นาง พัง ซึ่ง ชื่อ ทนตะกุมภะ หนึ่ง เหตุ ว่า มี ขนหาย ใหญ่
 เหมือน ด้วย รูป หวด   สัม กับ โฉม   จึง ได้ ชื่อ ทนตะกุมภะ หนึ่ง นาง พัง อัน
 ชื่อ มารมูชี่ หนึ่ง เด่า   เหตุ ว่า มี โทษะ หน้า บัง เหมือน ดัง โกรธ อยู่ ตา บิ   จึง
 ได้ ชื่อ ว่า มาร มูชี่ โดย ดลักษณะ   แด นาง คชदार ทั้งสอง นี้ ไม่ ประพฤติ ตาม
 โอวาทพญา ช้าง   มี น้ำใจ อัจฉา ฤษยา ซึ่ง กัน แด กัน ด้วย การ บำเรอ อัน นาง
 ทนตะกุมภะ หนึ่ง มี สันดาน มากไป ด้วย มารยา   พังใจ ที่ จะ ทำ เด่น ตัว
 อวด ช้าง ช้าง นอก ให้ รู้ ว่า พญา ช้าง ต้อง อ่อน ง้อ ขอ รัก ด้วย เหตุ เรียก หา ภา
 ใจ   เพลา หนึ่ง นาง ทนตะกุมภะ ทำ หนึ่ง เฉย เดี่ยว   มี ได้ นำ พฤกษาหาร ไป บำเรอ
 พญา ช้าง   ด้วยใจ คิด ว่า พญา ช้างไป ประพาศ ทางไกล   แรม ค้าง อยู่
 หตาย ทิวาราตรี   เห็น จะ มี ฤาไทย นึก คณิ่ง ถึง เรา เป็น อัน มาก   เรา จะ
 หนึ่ง เดี่ยว ให้ นาง พังมารมูชี่ เข้าไป บำเรอ ก่อน เรา   พญา ช้าง ก็ มี ได้ พังใจ

คงจะให้ นาง พงมารมูชี่ มา เรียก เรา ช้าง ช้าง นอก ก็ จะ เห็น ว่า เรา ตี กว่า
 นาง พงมารมูชี่ ฝ่าย นาง มารมูชี่ นั้น เด่า ก็ เป็น ใจ เจ้า แ่ง เจ้า งาม
 คิด ว่า เวลา น พญา ช้าง ได้ ฆต หว่า มา ก็ คง จะ ให้ กับ นาง พงทนต์กะกุมภา
 ถ้า เรา จะ เข้า ไป บำเรอ บัด นี้ ก็ เห็น ประหนึ่ง ว่า เรา ทยาน หยาก ของ
 วิเศษ ยิ่ง นึก หนึ่ง เด่า พญา ช้าง กลับ ไซ้ ให้ เรา มา เรียก นาง ทนต์
 กุมภา เข้า ไป ให้ ฆต หว่า กับ เขา ตัว เรา จะ มี ได้ ความ อับ ประยศ แก่
 ผู้ ช้าง ช้าง นอก เป็น สอง ช้า สาม ช้า และ ฤ อัน ว่า นาง พง ทั้ง สอง ต่าง
 ทำ มารยา แ่ง งาม ถือ ชัน เริง กัน อยู่ อย่าง นี้ จน ชาติ การ ซึ่ง จะ
 นำ พกษาหาร เข้า ไป บำเรอ พญา ช้าง ใน เพลา นั้น ฝ่าย พญา หิศดิน
 สุประคิษฐ เมื่อ ได้ เห็น นาง พง ทนต์กะกุมภา และ นาง พงมารมูชี่ หา นำ
 พกษาหาร มา ให้ บริ โภค ก็ คิด อัจฉรย์ ใจ จึง ไซ้ นาง พง ตัว หนึ่ง ให้ ไป
 ถาม นาง คชสาร ทั้ง สอง ว่า เหตุไร จึง ไม่ นำ พกษาหาร มา ให้ เรา บริ โภค
 นาง พง ผู้ รับ ไซ้ ก็ ไป ถาม สอง นาง กริณี ดุจ คำ พญา ช้าง ตั้ง นาง ทนต์กะกุมภา
 ก็ บอก ว่า เพลา นี้ เรา เป็น ไซ้ สำนึก คือ เป็น ไซ้ ประจำ ตัว ช้าง ให้ หา
 ด้วย ดม กำ เร็บ ช้าง นาง พงมารมูชี่ นั้น บอก ว่า ครั้น เรา จะ ไป รับ การ
 บำเรอ เด่า ก็ กัด นาง ทนต์กะกุมภา จะ ว่า เรา ไป ซึ่ง ของ วิเศษ ซึ่ง จะ ได้
 กับ เขา ด้วย เขา เคย ว่า กัดว่ กระทบ กระเทียบ เบรียบ ปราย เรา มา หาดาย
 ครัง แล้ว นาง พง ผู้ รับ ไซ้ ก็ กัด มา แถลง ความ ดุจ ถ้อย คำ นาง คชสาร
 ทั้ง สอง ให้ พญา ช้าง ทราบ ขณะ นั้น พญา คเชนทร ชาติ สุประคิษฐ ได้ สดับ

ก็ สอดส่อง บัญญา หยั่ง ทราบ โดย ถ้อย คำ นาง พัง ทั้ง สอง ก้าว เห็น เป็น ชั้น
 เชิง ถัด เปรียบ แก่ง แย่ง กัน ดัง นั้น พญา ช้าง มี ความ โกรธ ยิ่ง นึก จึง
 ร้อง ก้อง โกลนจนาท ด้วย สุระเสี้ยม เป็น อัน ดัง ว่า ช้าง ชาติ ชั่ว สิ้นตาม
 ตามก ดี แต่ จะ เล่น ตัว หา ชั้น เชิง ไป ทุก อย่าง ตั้ง ใจ อิจฉา
 พยาบาท กัน เหมือน ดัง ช้าง หา ชาติ หา ตระกูล มิได้ เมื่อไม่ ประพฤติ
 ตามคัมภีร์ ตาม โอวาท เรา แล้ว ก็ อย่า อยู่ใน หมู่ ใน ฝูง ให้ เป็น อับ
 ประมงคล กับ กุญชร ชาติ พลาย พัง ทง หลาย เลย พญา ช้าง
 จึง สั่ง นาง พัง แม่ หนัก ให้ กัด หาง นาง พัง ทนตะกุงคะ กับ นาง พัง มาร
 มุขี เดี่ยว เพียง เข้า ให้ เดี่ยว โฉม แล้ว ก็ ให้ ช้าง พลาย โคตร ที่ พลาย เพ็รียว
 ได้ แหว่ง นาง คชสาร ทั้ง สอง นิระเทศ เดี่ยว จาก ฝูง ใน ขณะ นั้น อัน ว่า
 นาง พัง ทนตะกุงคะ และ นาง มาร มุขี ทั้งสอง คช กิริณี นั้น ก็ได้ ความ อาย
 อับประยศ แก่ นาง พัง ทง หลาย ผู้ เพื่อน ฝูง ทั้ง ต้อง ออกจาก หมู่ เทียว ทน
 ทุกข เวทนา อยู่ แต่ สอง ช้าง จะได้ บริโภค น้ำ หอ้า พฤษาหาร ก็ ยาก แค้น
 ด้วย ต้อง อยู่ ที่ ชาย ป่า อัน ก็นดาร ครั้นได้ คิด ก็ เดี่ยวใจ คิด ชน มา ที่ ไร
 ก็ ให้ ช้าง คราง ครวญ อยู่ เป็น นิจ ใน ลำดับ นั้น อัน ว่า นาง กุญชร ชาติ
 อากาศะจาร์ เคย มา ลู่ ลำนัก พญา ช้าง แต่ กาด ก่อน วัน หนึ่ง นาง อากาศะ
 จาร์ เหาะ มา ยิง ที่ อยู่ พญา คชา ชาติ สุประดิษฐ์ เมื่อ มิ ได้ เห็น นาง พัง ทนตะ
 กุงคะ และ นาง มาร มุขี ใน ที่ โกต เคียง พญา ช้าง เหมือน ด้วย นาง พัง ผู้
 บำเรอ ทงปลวง เช่น กาด ก่อน จึง เทียวได้ ตาม นาง กิริณี ทง หลาย ก็ ทราบ
 ความ ว่า ต้อง นิระเทศ เหตุ ด้วย การ มิควร จะ พัง ประพฤติ นาง อากาศะ

จารี จึง คิด แต่ในใจ ว่า   แต่ ก่อน นาง คชสาร ทั้ง สอง น ถ้า เห็น เรา มา ด้ ด้
 พญา ช่าง ครัง ไค แดว ก็ มัก ทำ ดุบ ขนาย ด้าย งวง   ทำ ตะบด ตะบอง แดว
 เต้น คิว อวด เรา น ต่าง ๆ   บัด น ต้อง นิระเทศ เดี่ย จาก ผุง   เรา จะ ไป
 ว่า กถาว ถาก ถาง ให้ สำใจ   ครน คิด ดง นน แดว นาง อากาศะ จารี   ก็ ดำเนิน
 เทียว แดว มา จน พบ นาง พัง ทนตะ กุมภะ กับ นาง มาร มุขี   ยิน ปรบ หุ ชย
 ที่ ไค ตน ตะเคียนใหญ่   จึง เดิน เข้า ไป ไค ไค แดว ทำ ถาม ว่า   เหตุ ไร ท่าน
 ทั้ง สอง มา อยู่ ใน ที่ น   นาง พัง ทนตะ กุมภะ มี ความ ตะอายใจ   ก็ เมิน
 หน้า เดี่ย หา คอบ ปรการ ไค ไค   แต่ นาง พัง มาร มุขี นน   ยิน หน้า คอบ
 ว่า กรรม มา ถึง แดว   ไค การ ท่าน ๆ อย่า ไค ถาม เรา เดย   นาง อากาศะ
 จารี จึง ว่า นี แน่ เจา   ตะ ช่าง คิด ชอบ ถูก ชน เียง กน นี กระไร   ช่าง ไน
 ก็ อวด ดี ช่าง นี ก็ ไค ไร แพ   ไค แต่ จะ เต้น คิว ไป อย่าง เดี่ย   ยิง เห็น ว่า
 รก ก็ ยิง หนก ชน เจียว จน ต้อง นิระเทศ   ดูกร ท่าน ทั้ง สอง ผู้ เปน ชาติ
 คชสาร เหมือน คิว เรา   เอย จะ ยิง บัญญา คิด บ้าง ก็ เปน ไร   อัน พญา
 หักดิน ชาติ ด้ ด้ ด้ ด้ ด้   มี บุญญาธิการ มาก ประดุจ เทพยดา ใน ชน ด้ ด้ ด้ ด้
 ทั้ง ทรง พหุท กำดง แตะ เตษา นุภาพ   ก็ เหมือน คิว พญา ไกรสร ด้ ด้ ด้ ด้
 มี ด้ ด้ กาย แดง งาม ปาน ดง แดง พระอาทิตย์ เมอ อัด ดง คต   งา ทั้ง สอง ด้ ด้ ด้ ด้
 งาม เปรียบ ปรหนึ่ง ทอน แก้ว มณี   แดว ก็ ทรง ชง บัญญา อาจหยง รุ ณาจิตร
 คชสาร อัน เปน บริษัท มาก กว่า หมึน   ทั้ง ปรดับ ด้ ด้ ด้ ด้ ด้ ด้   อัน มี
 ตะกูต ต่าง ๆ เปน บริพาร ยิง ด้ ด้ ด้ ด้   นี แน่ ท่าน ทั้ง สอง อัน พญา ช่าง มี
 บุญ ประเดวี ฐี เดศ ด้ ด้ ด้ ด้   หรือ จะ ให้ เมา วอน งอ ชอ รก   เรียก หา

พาใจไป ทั้ง ตาชาต ตามี ซึ่ง ไม่ เหลียว ดู ร่าง กาย และ กระจก ของ ท่าน บ้าง
 ว่า มี บุญ พาศนา เป็น ดัง ฤา เราก็ รู้ อยู่ ว่า ท่าน ผู้ มี นาม ทนตะ กุมภะ น
 เกิด ใน กระจก คังโคย คชสาร คือ ช้าง สัตย์ อยู่ ริม ผัง หน้า มี ดี กาย ชาว และ
 เลื่อม ประดุจ ดี น้ำ ใส มี ขนวยใหญ่ ส้ม ด้วย โฉม หน้า อัน ท่าน ผู้ ปราบกฏ
 นาม ชื่อ ว่า มาร มุขิน ใด ก็ กำเนิด ใน กระจก กภาพ หัษดี คือ ชาติ ช้าง ดำ
 แต่ ถ้า ว่า เป็น อำนวย จึง มี ดี กาย ชาว หดว โฉม หน้า ดู บัง บัน เมื่อ พาศนา
 อาภัพ ก็ เพียง น แต่ ได้ ดี เพียง นน ก็ เกิน ตัว ขอ อะไภย เตี้ย เกิด เรา ว่า เป็น
 ความ จริง ไซ้ จะ แกล้ง กดาว ให้ เจ็บ ชำ น้าใจ ท่าน นั้น หามี ได้ อัน ธรรมดา
 เกิด มา เป็น ชาติ คชสาร ดัง ตัว เรา ตัว ท่าน ทั้ง สอง นี้ ก็ ดี และ เกิด
 เป็น สัตว์ จตุบาท มี กระจก ต่าง ๆ ก็ ดี ครั้น เต็มใหญ่ หา กิน ได้ เอง แล้ว
 ก็ ย่อม สัม บิดา มารดา คณาญาติ ถึง ผู้ ไต่ จะ ทำ ทุจริต ผิด ผัน จน ถึง ต้อง
 คัด ทาง นิระเทศ เตี้ย จาก ผุง ให้ เที้ยว เซ โไซ โอ้ เทวศ อยู่ อย่าง ท่าน
 ทั้ง สอง ดัง น ก็ คง ได้ อปประยศ อต อาย ก็ แต่ ตัว ของ ผู้ นน แม้น เกิด
 เป็น ชาติ มนุษย์ แล้ว ข้าง บิดา มารดา ญาติ วงษ์ พงษ์ พันธุ์ ก็ จะ พดอย
 ได้ อับ อาย ชาย หน้า ทุก เข้า ค่า คิน วน เดือน บ จน กาย ตาย แล้ว ก็ ไม่
 ลุญ ชื่อ ดู กรท่าน ทั้ง สอง ซึ่ง เกิด เหตุ เกท ไภย ชน ทั้ง นี ย่า ได้ โทษ
 เอา ผู้ ไต่ ผู้ หนึ่ง มี พญา ช้าง เป็น ต้น ท่าน จง โทษ เอา ที่ ฟัง ใจ จะ เล่น
 ตัว ทำ ชน เริง แ่ง งาม ไป ต่าง ๆ นั้น และ จึง จะ ชอบ เออ ก็ เมื่อ รัก
 อย่าง นน แล้ว มน ก็ ต้อง เกรียม กรม กัม หน้า น้า ตา ตก ตลอดจน ปลาย งวง
 ลู แล้ว วย กรรม ไป ชาติ หนึ่ง เกิด ท่าน ค่อย อยู่ จง ดี เรา จะ ขอ ลา ไป แล้ว

นาง อากาศะ จารี ก็ เหาะไป ยัง สถานที่ อยู่ ของ ตน ๆ และ นิทาน นาง คชสาร
 ทั้ง สอง น ชำ น้อย บรรยาย ให้ ท่าน ผู้ เป็น วงษา ڪะณาญาติ และ มิตร ของ
 บิดา พัง ด้วย หวัง จะ ให้ วาย วิศก อย่า ได้ คิด กิ่ง เกรง เคย ว่า ชำ น้อย จะ
 ประพฤติ สันดาน ตามก ทำ ทุจริต ไป ต่าง ๆ เหมือน หนึ่ง นาง คชสาร จน บิดา
 มารดา ญาติ วงษ์ พงษ์ พันธุ์ พลอย ได้ ความ อับ อาย ชาย หน้า ด้วย นั้น หา มิ ได้
 ถึง คำ บราณ ท่าน ว่า คชสาร ดี คน ยัง ฐู พลาด นัก ปราชญ์ ยัง ฐู ฐม ใคร อย่า ได้
 ประมาท คำ อื่น นี้ ก็ เป็น คำ จริง แต่ ว่า ชำ น้อย ไม่ พัง ใจ ที่ จะ ทำ ชน แข็งแรง อน
 เทียว คำ คารม ชม ผู้ อื่น ทำ หน้า เป็น เล่น ตัว ดี ดน ด้วย กำ เบริบ ยศ ภา บันดา
 คักคิด แล้ว มาท ว่า พดง ผิด สิ่ง ไต่ บาง ก็ ไม่ ถึง ตัด หาง ปลด อย ให้ ช่อ ชั่ว ปรากฏ
 อยู่ใน แผ่นดิน โดย ใจ ชำ น้อย คิด เห็น ดัง น อนว่า หมู มิตร ของ บิดา และ ڪะณา
 ญาติ บันดา ได้ สดับ คำ ชำ น้อย บรรยาย นิทาน นาง นก กระทบย ตี วิด และ นาง
 คชสาร ก็ สรรเสริญ ว่า แม่ มี บัญญา เป็น นัก ปราชญ์ ฉลาด ฐู รอบ คอบ ใน
 สิ่ง ชั่ว สิ่ง ดี ควร จะ เป็น ที่ พัง แก่ หมู ญาติ ได้ เทียง แท้ แล้ว ๆ ถ้า ดับ นน
 พระศรี มโหสถ ผู้ บิดา จึง ว่า ดูกร นาง นพมาศ ซึ่ง เจ้า จะ ประพฤติ แต่ สิ่ง
 ที่ ดี สิ่ง ไต่ ชั่ว จะ ละ เลี่ย ดัง กล่าว นั้น ก็ ต้อง ตาม สฎา สติ เป็น อัน ดี
 ยิ่ง นัก บิดา ก็ เห็น ว่า ส้ม เต็จ พระเจ้า อยู่ ्हว ก็ จะ ทรง พระ เมตตา เจ้า
 อยู่ บาง เหมือน ท่าน ทง หตาย อน ธรรมดา ผู้ มี กระทบย ย่อม ฐู พระ คุณ
 ท่าน ผู้ มี คุณ แต่ ตัว เจ้า น แมน ส้ม เต็จ พระเจ้า แผ่นดิน ทรง พระ กรุณา
 ชุบ ย่อม ด้วย ยศ ภา คักคิด พองาม หน้า บิดา มารดา ڪะณาญาติ แล้ว ตัว
 เจ้า ยัง จะ กระทำ ราชการ ฌดอง พระคุณ ส้ม เต็จ พระเจ้า อยู่ ्हว ด้วย สติ บัญญา

ให้จน ถึง มี ชื่อ เลี้ยง ปราบฏ อยู่ใน แผ่นดิน   จะได้ ฤา มิ ได้ เป็น ประการ
 ดัง ฤา   ถ้า คับ นน ขานอย ก็ ล้นอง คำ บิดา ว่า   ประเพณี นรชาติ ชาย
 หญิง ทั้งหลาย ไค   ถ้า มี บัญญา ฉลาด วิชา บัญญา คุณ โทษ แล้ว   ก็ ย่อม
 คิด อยู่ แต่ ที่ จะ ครอบงำ คุณ บิดา มารดา และ ท่าน ผู้ มี พระคุณ แต่ คน   เป็น
 คน คือ พระ มหา กษัตริย์ ล้น กาด ทุก เมื่อ   อัน เป็น ลัทธิ เช่น ขานอย น ซึ่ง จะ
 ทำ ราชกิจ ดัง ไค ใน พระเจ้า อยู่ หัว ให้ จน ถึง มี ชื่อ เลี้ยง อยู่ใน แผ่นดิน ไค นั้น
 เป็น อัน ยาก ยิ่ง นก   ด้วย ว่า กิจ ราชการ ดัง ไค ดัง หนึ่ง   ซึ่ง จะ เป็น การ
 ใหญ่ เหมือน ด้วย ราชกิจ ฝ่าย บรุษ จะ พัง กระทำ นั้น ห้าม มิ   อัน เกิด มา
 เป็น ชาย ได้ เป็น ราช บรุษ แล้ว นั้น   ถ้า ท่าน ผู้ ไค ได้ ทำ การ ณะรงค์ สงคราม
 มี ไชย ชำระ แก่ ชำคัก ก็ ดี และ ทำ การ พระ นคร ดัง ซึ่ง ยาก   ให้ ดำ ระวัง ได้
 โดย เร็ว ก็ ดี   แด วิวินิจฉัย ถอย ความ ให้ เป็น ยุติธรรม   มี บัญญา ล้อด
 ล่องจับ ดัง เท็จ ออก ดำแดง   ให้ เห็น จริง ด้วย กน ทว โดภย ไค ก็ ดี   เป็น
 ที่ ลุด จน ชน แต่ ได้ ของ วิเศษ   อัน ควร จะ เป็น อัจฉริยะ   มี ช่าง เผือก
 เป็น คน มา ถวาย ก็ ดี   แด ความ ชอบบ ต่าง ๆ   ถ้า ราชบรุษ ผู้ ไค ทำ
 ครอบงำ พระคุณ ไค ดัง ขานอย พรรณาน   ก็ ควร จะ มี ชื่อ เลี้ยง อยู่ใน แผ่นดิน
 ไค ทุก ดัง   อัน ราชกิจ ฝ่าย ลัทธิ จะ พัง กระทำ เป็น การ ใหญ่ ยิ่ง นั้น   ก็
 เห็น แต่ ดัง ราชการ เบ็ดเสร็จ ล้น ทง พระ ราชวง   ซึ่ง เป็น ตำแหน่ง ที่ ของ
 พระราช มเหษี ทง ล่อง   จะ ทรง กระทำ ครอบงำ พระคุณ แท้ จริง   แด คัว
 ขานอย น มาท ว่า ล้มเค็จ พระเจ้า อยู่ หัว   จะ ทรง พระ เมตตา ชุบ ย่อม ให้ มี
 ยศถา บรรดาคักก็ ดี   แด จะ เติง พอ ล้มควรร แก่ พาศ์นา คุณานุรูป ก็ ดี

อื่น น่าใจ ขาน้อย น ก จะ มี แต่ ตำมภักดี   ตั้ง จิตร ฌตอง พระคุณ โดย สัจจิต
 แม้น ราชการ ตั้งใด เปน การ อันควร กับ ขาน้อย   จะ พัง กระทำ แล้ว ถึง ว่า
 ราชการ ตั้ง นั้น จะ สำเร็จ ด้วย ต้อง เดี่ยว ทวพย ตั้ง ดิน มาก น้อย เท่าใด ก็ดี ฤ
 จะ ต้อง เดี่ยว เตือด เดี่ยว เนื้อ และ เดี่ยว ชวิตร จิตรใจ ฉนั้นใด ก็ดี   คง จะ ตั้ง
 เดี่ยว ฌตอง พระคุณ ให้ สำเร็จ ราชกิจ ของ พระเจ้าแผ่นดิน ให้ จงได้   ซึ่ง พระ
 พุทธฎีกา พระ สัมมา สัมพุทธเจ้า   ตรัส เทศนา จันท์กัณธี ชาฏก แด พระ
 เวศสันดร ชาฏกไว้ นั้น   ขาน้อย ก็ ได้ สละบ ครอบ พัง จำได้ เจนใจ อยู่แล้ว
 คง จะ ประพฤติ ตาม เยี่ยง อย่าง ท่าน   ผู้มี ภาระตัญญู ฐ ฌตอง คุณ ให้ มี ชื่อ
 เดียงไว้   ใน แผ่นดิน สัน กาด ชำ นาน ให้ จงได้   อัน ซึ่ง จะ ได้ ดี มี ยศถา
 ศักดิ์ จน ผู้ คน เดื่อง ฤา นาม ทว ทง พระ นคร ด้วย การ อัน หนักปราชญ์   มิ ได้
 สรรเสริญ   คือ ประพฤติ จริต กิริยา วาจา เหลาะ แหละ   กล่าว แต่ ให้ ถูก
 ต้อง ด้วย พระราช อชฌมา ไศรย อย่าง เดียว นั้น   ถึง จะ ได้ ดี ประเสริญ ฐ เดิศ
 ดอย พ้ำ ลัก ปานใด   ขาน้อย ก็ ไม่ มี น่าใจ ปราณา เดย   ด้วย กตว คำ
 คน จะ คระระหา   ว่า มี วาศนา เพราะ เวท มนต์ แด กต มารยา ต่าง ๆ ประการ
 หนึ่ง อัน ว่า ความ จง รัก ภักดี   มี อุสาห์ พาก เพียร ใน กิจ ราชการ พระเจ้า
 อยู่ หิว นั้น   ขาน้อย จะ ประพฤติ ให้ เสมอ คั้น เสมอ ปดาย   ไซ้ จะ ทำ แต่
 พอ ได้ ดี มี ยศถา บรรดา ศักดิ์ แล้ว และ จะ ละเมิน เดี่ยว   จน กตบ ได้ ความ
 อับระภาค ยากใจไว้ หน้าไม่ ถูก   เช่น นิทาน นาง นก กะเรียน ซึ่ง หนักปราชญ์
 ท่าน กล่าวไว้   ใน คำหรับ ตามกตตรี นั้น หา มิ ได้   อัน คำนาน นิทาน ฝ่าย
 ช้าง ความ จำเวญดี   โดย พระ พุทธฎีกา ตำแดง เทศนา   มี พระ เวศสันดร

ชาฏก แด จันทกัณฐ์ ชาฏก นน   ท่าน ทงหลาย ก็ ได้ สดับ ฟัง มา มาก แลว
 ชาน้อย จะ บรรยาย แต่ นิทาน นาง นก กะเรียน   อัน เปน ฝ่าย ช่าง อประ มงคล
 บ มิควร นรชาติ ชาย หญิง จะ ฟัง ประพฤติ ให้ พิศดาร ๑   ใน กาด ก่อน ยังมี
 ราชธานี เมือง หนึ่ง   ชื่อเมือง วัฒนานคร   เดิม เด็จ พระ มหา กษัตริ
 อัน เดวย ราช สัมบัติ   ทรง พระนาม พระเจ้า วัฒนราช   มี พระ อัครมเหษ
 ชื่อ นาง ตรุณี   ประดับ ด้วย พระ สนม กำเนิด   และ เสนางคกัณฐ์ ช่าง
 มา สมะณะชี พราหมณ์ อาณา ประชา ราชฏูร เพียบ พน ภูมิ มณฑล   มี
 ราช ประโรหิต ผู้ หนึ่ง ฐ พระเวท   ผูก น้ำใจ สักคุณ วิหค อัน เปน ของ เถยง
 แม่นได้ ร่าย มন্ত্র เค็ก อาหาร   เปน ต้น ว่า เขา นำให้ ทิศา ชาติ ทงหลาย
 ซึ่ง เถยงไว้ บริ โภค แลว ก็ เชื่อง สนิท   อาจให้ ชนให้ ร้อง เมื่อใด ก็ ได้ ดึง
 ปราณ   และ พระเจ้า วัฒนราช นั้น   ฟัง พระไทย ทอด พระเนตร
 นก กะเรียน   และ ทรง ฟัง ซึ่ง ดำเนียง นาง นก กะเรียน ร้อง   ยิ่ง กว่า
 การ ชับ รำ และ ดุริยางค ดนตรี   อัน เปน พนักงาน นางใน จะ ฟัง บำเรอ
 ต่าง ๆ   จึง ดำรัส สั่ง ราช บุรุษให้ กระทำ สระใหญ่ ไว้ ตรง หน้า ดึงห
 บัญชร แห่ง หนึ่ง   แลว ให้ นำ นก กะเรียน ทง หลาย มา เถยง ไว้ ใน
 ราช อุทยาน เปน อัน มาก   ประโรหิต ก็ เค็ก อาหาร ให้ นก กะเรียน
 บริ โภค จน เชื่อง สนิท สัน ทุก ตัว ทุก ตัว   ครน ถึง เพลา เข้า และ กตาง
 วัน เพลา เย็น แด เทียง คัน ใน ยาม สังก
 ดำราญ พระไทย อยู่ใน ปราง ปราสาท   ผุง นก กะเรียน ก็ พา กัน มา ร้อง
 ด้วย สัท ดำเนียง อัน ไพเราะห์   ให้ เปน ที่ สบาย พระ หฤไทย มิได้ ชาติ

บางที ก็ เคย ถึงหมื่นชักร ออก ทอด พระเนตร นก กะเรียน ซึ่ง ลง เดิน หน้า อยู่
 ใน ธรรม และ พระเจ้า วัฒนธราช นัน มี พระ กมด ฤไทย ผูก พันธุ์ ตัง แต่
 ทอด พระ เนตร แด ทรง พง เตี้ยง นก กะเรียน อยู่ เป็น นิจ นิรันดร จน ทราบ
 ดันต์ใน ชาติ ธรรมดา สักกุน โทญจา ถอง แท้ อาจ ตัง เป็น คำหรับไว้ ได้
 ใน แผ่นดิน อัน นก กะเรียน ตัว นัน มี ดำเนียง มิได้ ไพรเพราะห้ ตังให้
 ราชบุรุษ กำจัด เตี้ย จาก ที่ อัน จะ ร้อง ถวาย เตี้ยง คง ให้ มี อยู่ แต่ นาง
 นก เป็น อัน มาก และ สักกุน โทญจา นัน มี ประเภท เป็น ถอง พัน ๆ หนึ่ง
 นัน มี ขน ดีแดง อยู่ ห้า แห่ง คือ ที่ สร้อย คอ ริม คีสะ นัน แห่ง หนึ่ง ที่
 กตาง ออก ทรง เหนียง นัน แห่ง หนึ่ง ที่ หัว บักทง ถอง ข้าง นัน ข้าง ละ แห่ง
 ที่ สนับ หาง นัน แห่ง หนึ่ง โดยย สัมมุติ ว่า เป็น นก คักดี สูง ดี กว่า นก ที่
 ไม่มี ขน ดีแดง เหตุ ว่า จะ บิน รว่อน เดิน ดม บน กตาง อากาศ ชาติ
 นก ที่ มี ดีแดง นัน บิน รว่อนได้ สูง กว่า นก ที่ หา ขน ดีแดง มิได้ และ
 นาง นก กะเรียน บรรดา ซึ่ง มา เปดง ดีท ดำเนียง ถวาย เตี้ยง ร้อง บำเรอ
 อยู่ นัน พระเจ้า วัฒนธราช บรม กษัตริ ทรง จำรูป จำเตี้ยงได้
 แจ้ง ประจักษ์ ทุก ๆ ตัว นาง นก แม้น ว่า นาง สักกุน โทญจา ตัวใด
 เป็น นก ชาติ สูง คักดี ด้วย มี ขน ดีแดง ห้า แห่ง ถึง จะ มีหมัน มา
 ร้อง ถวาย เตี้ยง ก็ ทรงไว้ พระ อารมณ ว่า เป็น นก มี ชาติ มี ตระกูล ก็
 จำ จะ เตี้ยง ดูให้ ดี ดีก หน่อย หนึ่ง เต่า นาง นก ตัวใด ถึง เป็น นก คำ ชาติ
 คำ ตระกูล ด้วย หา ขน ดีแดง มิได้ แต่ ทว่า หมัน มา บำเรอ เตี้ยง ร้อง ทุก

เพลา พระ มหา กษัตริ ก็ ทรง พระ เมตตา ว่า มี อุสาหะไม่ เกียจ
 คราน นาง นก ทง ด้อง จำพวก น โปรด ประทาน ด้ร้อย ทอง วโดย ทอง ให้
 ด้รวม คอได้ เท้า ให้ บริโภค น้ำ ทำ อาหาร ด้วย ภาชนะ เงิน ทอง ทุก ๆ ตัว
 และ นาง นก ตัวใด มี ชาติ ตระกูล ก็ ด้ง คักดี แดว ก็ มี อุสาหะ หมั้น มา
 ร้อง ถวาย ด้ียง มีได้ ชาติ กรุง กษัตริ ก็ โปรด ปราณ ประทาน เครื่อง ตก
 แดง ให้ ด้ง ขึ้นไปโดย มี พระไทย กรุณา หนึ่ง เด่า นาง นก จำพวก
 ที่ มี ชาติ ตระกูล อน ต่า ทง เกียจ คราน มัก บวย เจ็บ แะ ๆ เซื่อน ๆ
 นาน ๆ มา ร้อง ถวาย ด้ียง บ้าง แต่ ด้ก ครั้ง ด้ก คราว แดว ก็ หาย ด้ญ
 ไป พระเจ้า วัฒนพระราช ก็ ทรง วาง พระ อารมณ ด้ย ว่า เปน ธรรมดา
 ด้ย ด้ศว์ เคะระณาน แดว ก็ ด้อง ให้ ทาน กิน พอ อิม ท้อง ด้น ว่า ความ
 จำเวิญ แดมี จำเวิญ ก็ บงเกิด มี แก่ นาง ด้คุณ โภญจา ทง หลาย บันดา
 มา บำเรอ ร้อง ถวาย ด้ท ด้ำเนียง ด้จ กด้าว มา ด้ง น แะ ด้จิง ครัน
 นาน มา นาง นก กะเวียน ตัว หนึ่ง หนึ่ง ด้น อยู่ ใน พวก หมู หมั้น ร้อง หา ชน
 ด้แดง มีได้ เปน ชาติ นก ต่า ตระกูล แต่ ทว่า ได้ รับ พระราชทาน ด้ร้อย ทอง
 วโดย ทอง และ ภาชนะ ทอง รอง อาหาร บริโภค และ นาง นก กะเวียน
 ตัว หนึ่ง ไซร์ ชาว ชะแม่ พระ ด้นม กำเนิด ทงปวง ชวน กัน ให้ นาม
 ด้ย ก ว่า นาง รัชยา ด้ยย เหตุ ว่า นาย ช่าง ทอง ทำ ด้าย ด้ร้อย ด้รวม คอ
 ให้ ด้น ยาน ด้ยย ด้งไป ด้ง กลาง ออก ด้น หนึ่ง นาง รัชยา ด้ยย ด้ด
 ด้บายใจ ด้ง ด้น บิน ร่อน ว่า บีก หาง ใน กลาง อากาศ ด้น ดมบน
 พอ ด้นอย แดว ก็ ด้ง อาบ น้ำ ใน หนอง แห่ง หนึ่ง ด้น มี อยู่ ภาย นอก พระ

นคร   จึง เหลือบ แลไป เห็น นาง นกได้ ตัว หนึ่ง   จับ อยู่ ที่ กอ ลำมหาว มี
 ตัว อื่น น้อย เท่า นก กระจาบ   ดี ภาย หม่น ๆ เหมือน หนึ่ง ดี ผล หว่า แก่
 จะงอย ปาก แดง ดัง ดี ดอก เข่ง   นาง นก กระเรียน ให้ มี น้ำใจ รัก นาง นกได้
 เปน กำดั่ง   จึง ร้อง ถามไป ว่า ดูกร นาง นกได้   ถิ่น ถาน รวง รัง ของ
 เจ้า อยู่ ที่ แห่งใด   เจ้า มา บริโภค สิ่งไร เปน อาหาร อยู่ ที่ นี   เรา ได้
 เห็น เจ้า ก็ มี จิตร์ คิด รัก   จะใคร่ เข้าไป จับ ให้ โกธ เคียง   ตั้ง สัน
 ทนา ด้วย กับ เจ้า ตาม วิไลย นก   แต่ หาก กัดว่า เจ้า จะ มีรัก ก็ จะ บิน หนี
 นาง นกได้ จึง ตอบไป ว่า อื่น ตัว ชาน   ทำรัง อยู่ ยัง ต้น เตาร่าง ริม ขอบ
 หนอง   บัด น มา เทียว หา เกสร ดอก ลำมหาว บริโภค เปน อาหาร   ซึ่ง
 ท่าน ว่า ให้ มีใจ รัก ตัว ชาน   ฟัง ดู ก็ มี บังควร ยิง นก ด้วย ตัว ท่าน เปน
 ชาติ นกใหญ่   อาจ ถาม ถา ภา ร้อน ชนไป ได้ ถึง กลาง อากาศ   อัน
 ชาน เปน แต่ ชาติ นก น้อย   ได้ แต่ บินไป จับ พฤษา ต้น โนน แล้ว มา
 ต้น น   จะ มกใหญ่ ไม้ สูง เข้า โกธ เคียง กับ ท่าน นั้น เห็น ไม่ ส้มควร   ข้า
 จะ ขอ ถาม ท่าน บ้าง   อัน ถิ่น ถาน ที่ รวง รัง ของ ท่าน นั้น อยู่ ยัง ด้าว แดน
 ไใด   ท่าน มา ถึง หนอง น้ำ ตำบล นี   ด้วย ประสงค์ ซึ่ง สิ่งไร หรือ ๆ จะ
 แกดั่ง มา พุด ล้อ พ้อ ดวงใจ   ข้า ผู้ เปน นก น้อย เด่น แล้ว ก็ จะ กลับไป
 นาง นก กระเรียน ได้ ฟัง ถ้อย คำ นาง นกได้ ก้าว ดัง นน ก็ ยิง มี จิตร์ คิด รัก   จึง
 ตอบ ว่า ดูกร นาง นกได้   อัน ตัว เรา น้อย ใน พระราช อุทยาน ของ ส้มเด็จ พระ
 เจ้า วัฒนธรรราช   เรา ดำหรับ ได้ ถวาย เตี้ยง ร้อง บำเรอ พระไทย กรุง กษัตริ
 ทุก ทิวา วัน คัน มี ธุชาติ   จน ได้ รับ พระราชทาน สร้อย ทอง วิไลย ทอง   ซึ่ง

เรามาถึงหนองน้ำในวันนั้น ไซ้จะมาด้วย ชูระอื่นนั้นหาไม่ได้ เรามา
 ด้วยมีความปรารถนาจะใคร่พบเจ้า หวังจะชวนพูดเล่น เจริญใจให้สบาย
 ใจ อันกรรมดาเป็นสกุณวิหคด้วยกัน ถึงจะเป็นชาตินกใหญ่ นก
 น้อยต่างภาษา ก็ดี ดุจดั่งว่าน้ำจิตรคิดรักกันแล้ว ก็อยู่
 ร่วมรวงรังด้วยกันได้ เราว่านี่เป็นความจริงใจมิใช่จะแก่งพูด
 พ้อดวงให้เจ้าตุ่มหลง อย่ามีความรังเกียจเลย เจ้าจงมาจับ
 ไม่กึ่งนี้ให้เราเซยชมรูปร่างให้อิมรัก จะได้เป็นไมตรีกันไปในวัน
 หน้า นางนกได้ได้สลับถ้อยคำดังนั้น ก็ให้กระสันเดียวจิตรคิดรัก
 นางนกกระเรียนยิ่งนัก จึงนั่งนึกในใจว่านางนกกระเรียนมาพูดจาอ่อน
 หวานเห็นปานดังนี้ น่าจะมีน้ำใจรักเราจริง อันตัวเราก็เป็นชาติ
 นกน้อย แม้ได้เป็นมิตรไมตรีด้วยนางนกกระเรียนชาตินกใหญ่ อัน
 มีวาศนาได้ได้สรว้อยทองวโดยทอง เห็นทีชาติทั้งหลายก็จะนับถือ
 เกรงกถัว สรรเสริญเราว่านางนกได้ตัวนั้น ได้เป็นมิตรกับนางนก
 กระเรียนดูอัศจรรย์นัก คิดแล้วนางนกได้ก็ส่งองวาจา นางนกกระเรียน
 ว่า อันตัวชาน้อยนี้เป็นนกน้อยก็ตอ้งเจียมตัว กถัวแต่ท่านจะดวง
 พ้ออย่างเดียว แม้นข้าจะเข้าใกล้เคียงพูดเล่น เจริญใจ เป็นมิตร
 ไมตรีด้วยดังถ้อยคำของท่านว่า เห็นก็จะได้ นานเข้าดีก็เพียงใด
 ประเดี๋ยวหนึ่งท่านก็จะกลับเข้าไปยังราชอุทยาน ตัวชาน้อยอยู่ภายหลัง
 ก็คงแต่รณจวนจิตร คิดถึงท่านทุกคืนวันมิรู้วาย เพราะเหตุ
 ดังนิจจังสุดแขงถ้อยคำท่านขอท่านอย่าได้ถือโทษเลย นางนก

กะเรียน จึง คอบ ว่านี้ แน่ นาง นกได้ ซึ่ง เจ้า มีความ วิตก ว่า เรา จะ ทง เจ้า
 เด็ย นน ไม่ ควร คิด อัน ความ ที่ เรา รัก เจ้า แม้น จะ เปรียบ ก็ เหมือน ด้วย
 ดวง จิตร ใคร ฤา จะ ให้ จาก ร้าง แม้น เจ้า กับ เราได้ เป็น มิตรไมตรี กัน
 แล้ว เราก็ จะ พา เจ้า เข้าไป อยู่ยัง ราช อุทยาน ด้วย กัน ให้ เป็น ผาสุก
 ส่นุก ส่นาน ดำราญใจ แม้น เจ้า ปราถนา บริ โภค อาหาร ดั่งใด ก็
 ดำระพัต จะมี บริบูรณ์ ทุก ดั่ง ครน ว่า เท่า นน แล้ว นาง สกุน โกญจา
 ก็ ชน จาก หน้า สดัด ชน แล่ ทาง กาง บก ออก ผิง แดค พดาง ทาง เรียก นาง
 นกได้ ให้ มา ใช้ ชน ต่าง พุด จา ตาม วิได้ย โดย ชน ภาษา วิหค เพติด
 เพติดใจ ไป จน พระ สุริยฉาย บ่าย แดง จวน จะ ย่ำ ส่นชยา นาง นก
 กะเรียน คิด จะ กตบ คิน มา ยัง รวง รัง จึง ให้ นาง นก ได้ ชน เกาะ หลัง
 แล้ว ก็ พา บิน มา ยัง ราช อุทยาน ตง แต่ นน มา นาง นก กะเรียน กับ นาง นก
 ได้ ก็ อยู่ หลับ นอน ร่วม รัง เด็ยว กัน อัน ว่า ความ บันเทิง เริง ริน ก็ บังเกิด
 มี แก่ นาง นก ทง ส่อง ทุก ทิวา ราตรี นาง นก กะเรียน นน ก็ ดม เพตา ที่
 จะ ร้อง ถวาย เด็ยง แก่ กรุง กษัตริ์ ดาว เวตา ระฤกได้ ก็ ได้ มา ดาว
 เวตา ก็ มา ทน แต่ ครัง แต่ กดาว มีได้ เป็นใจ ที่ จะ เบล่ง สัตตำเนียง ดั่ง
 เด็ยง ร้อง บำเรอ ให้ ไพเราะห์ ด้วย น้ำ จิตร คิด แต่ จะ ใคร่ กตบ คิน ไป
 รวง รัง อยู่ กับ นาง นกได้ จน พระ สนม กำนัน ทง หตาย ต่าง คิเด็ยน ว่า นาง
 ระยา ยอย เด็ยว น ร้องไม่ ไพเราะห์ ดั่ง เด็ยง เรา พัง ดัง กะตะ ๆ เรียก ตาม
 ภาษา มะนุษย์ ว่าให้ ไอให้จาม อัน ว่า นาง ระยา ยอย นน ครน ดิน เพตา
 บำเรอ แล้ว ก็ รับ กตบไป รัง มีได้ ยัง หยุค พังใจ แต่ จะ ให้ นาง นกได้

เข้าชอกใช้ ไต่ปีก ไต่หางไม่ว่าง เว้น กับฝูงนาง สกุน โกญจา ทิ้งหลาย
 ซึ่ง เป็นชาติ ภาษา เดียว กัน เคย พุด เต็ม เจรจา มา แต่ ก่อน ก็ ละ ดั้น
 เดี่ย ดั้น ฝ่าย ว่า นาง นก ได้ ก็ อุดำให้ ประพฤติ ตาม หน้า ใจ นาง นก
 กระเรียน ไป ทุก อย่าง มิให้ ชัด เคื่อง ครั้น ถึง เพลา แล็บ ท้อง ก็ ไป บริ โภค
 ดอก เต่า ร้าง และ ยาง บัวใบ ยาว เป็น อาหาร ทุก ๆ วัน อยู่มา นาง
 นกได้ ให้ มี จิตร กำเวิบ ขน ด้วย ถือ ตัว ว่า ได้ เป็น ที่ รัก ของ นาง ระย้า
 ย้อย จึง ออก เทียว พุด พลดอด นอด น้อย บ้อย ปาก ถาก ถาง กระทบ กระเทียบ
 เปรี๊ยะบ ปราย ร่าย เร่ ยุแยง แล้ง ไร้ง ไล่ ความ อ่าง ให้ ถาม นาง ระย้า ย้อย ก็
 พดอย รับ กัดบ เอา ความ ข้าง น ไป ข้าง นั้น จน เกิด เผลาะ วิวาท กัน
 ออ ๆ ฉาว ๆ แดก ร้าว ปราศจาก สำนึก คี ร์ค กันไป ดั้น ทั้ง ฝูง นาง
 สกุน โกญจา ใคร เห็น หน้า นาง นกได้ ก็ ให้ รังเกียจ เกดียด กัดไม่ พ้อง
 พาด ตัง แต่ นน มา นาง นก กระเรียน ทิ้งหลาย ก็ มิได้ มี ความ ผาสุก ส่นุก
 สบาย เหมือน เช่น หลั่ง ใช้ แต่ เท่า นน อน ว่า ความ วิบัติ อุบาทว์ บ้าน
 อุบาทว์ เมือง ก็ บังเกิด มี แก่ กรุง กษัตริ วัฒนนะ นคร เป็น ต้น ว่า หน้า มาก
 ท่วม ส่วน ผดไม่ ไร้ นา ประชา ราษฎร ให้ สู้ญ เดี่ย จน เข้า ยาก หมาก แพง ทั้ง
 มงคล คชสาร และ ดินชพ ชาติ อัน เป็น พระ ที่ หนึ่ง ตน ก็ ต้ม เดี่ย มาก หลาย
 จน ชน มยุรา ปลตา เต่า เป็น ของ เดียง สำหรับ ทรง ประพาศ ก็ พดอย ฉิบหาย
 คาย ดั้น ครั้น นน ส่มเด็จ พระเจ้า วัฒนนะ ราช บรม กษัตริ เห็น ไภย
 อันตราย ก็ หลาก พระไทย นก จึง ดำรัส ถาม ราช ประโรหิต ว่า อาณา
 ประชา ราษฎรได้ ความ ยาก แค้น ด้วย บ้าน เมือง วิบัติ คอ หน้า มาก ท่าน

อาจ หยั่ง บัญญา พิเคราะห์ เห็น ว่า จะ เป็น ด้วย เหตุ ดัง ฤๅ ราช ประโรหิต
 จึง กราบ ทูล ว่า ข้า พระองค์ ก็ ได้ คำ นวน ถ้วน ถอบ ชะตา พระ นคร กับ
 นพเคราะห์ ฤกษ์ บน และ เหตุ ต่าง ต่าง ๗ จะ เห็น วิบัติ ลัก ลัง หนึ่ง ลัง ไต
 ก็ หามิ ได้ แต่ มา ดัง ได้ ยใจ อยู่ ด้วย ผุ่ ง สกุน โกฏจา ใน ราช อุทยาน
 นั้น เห็น หา เป็น ปกติ เหมือน แต่ ก่อน ไม่ ข้า พระองค์ เคย เค็ด อาหาร ไป
 ให้ บริโภค ครัง ไต ก็ ย่อม มา รับ พระ ราชทาน พรอม มุด กัน ทุก ครัง กาดะ
 บัด น นาง นก กระเรียน ซึ่ง เรียก ชื่อ ว่า นาง ระยา ยอย นน เห็น แดก ราว กับ
 นาง นก ทง หตาย ถ้า นาง นก ทง หตาย มา บริโภค อาหาร อยู่ ก่อน แล
 แต่ พอ เห็น นาง ระยา ยอย มา ก็ พา กัน ไป เค็ด ดั้น บาง ที แม่น นาง ระยา
 ยอย มา บริโภค อาหาร อยู่ ก่อน นาง นก ทง หตาย จะ ได้ มา บริโภค
 ด้วย นน หามิ ได้ ข้า พระองค์ พิเคราะห์ ดู เห็น ว่า เหตุ จะ มี ลัก ลัง
 เป็น แม่น ม่น แต่ ยัง มิ ได้ ชน คน คว่า ดู ที่ รวง รัง ให้ เห็น เหตุ ไม่ ด้วย
 กัด ว่า ผุ่ ง สกุน โกฏจา จะ ตก ใจ แดก ตน ไป เค็ด ดั้น พระ เจ้า วิฆนะ
 ราช ได้ ทรง สดับ ดัง นั้น จึง ตั้ง ราช ประโรหิต ว่า ท่าน เร่ง ไป คิด
 อ่าน จับ เอา เหตุ วิบัติ ให้ จง ได้ ใน กาดะ บัด นี้ ราช ประโรหิต รับ ราช
 บรรหาร แล ก็ ไป ยัง ราช อุทยาน เรียก ยาย มาตาการ มา ไต่ ถาม ว่า
 ดูกร ยาย บัด นี้ เรา เห็น ผุ่ ง นาง นก กระเรียน ทง หตาย หา มา บริโภค
 อาหาร พรอม มุด กัน โดย ฉน ปกติ ประดุจ หน หลัง ไม่ ยาย อยู่ ใน ราช
 อุทยาน เป็น นิจ ยัง จะ เห็น เหตุ เพศ ฆต เป็น ประการ ไต บ้าง แล ฤๅ ยาย
 มาตาการ ก็ ส่นอง คำ ราช ประโรหิต ว่า ข้า แต่ ท่าน ใน ส่อง ถาม เค็ด นน

ข้าพเจ้า เห็น นก น้อย ตัว หนึ่ง มา อยู่ ด้วย นาง ระย้า ย้อย ที่ ใน รัง เข้า
 ใช้ บัก ใช้ หาง ให้ วัน ละ สอง เพลา ดำ เพลา ถ้า นาง ระย้า ย้อย จะ บิน ไป
 เข้า ฝูง นาง นก กระเรียน ตัว ใด แล้ว นก น้อย ตัว นั้น ก็ บิน ตาม ไป ด้วย ทุก ครั้ง
 แล้ว ก็ เห็น นก ตัว น้อย นั้น พุด พลดอด ด้วย เสียง เปน อัน ดัง นาง นก กระเรียน
 ทงหลาย ต่าง ตัว ก็ บิน หนี ไป สั้น และ นก น้อย ตัว นั้น ดี กาย ม่วง หม่น ๆ
 ขน ข้าง ยาว ยุ่ง หยอง มี จะงอย ปาก แดง ดัง แดง ชาด เทียว จิก กิน ดอก
 เค้า ร้าง ยาง บัว ใบ ยาว เกสร ดำ หาว ใน กระจับ ทุก เพลา เข้า เย็น ข้าพเจ้า
 ได้ เห็น ดัง ประหลาด ใน ราช อุทยาน แต่ เค้า ที่ แดง นอกจาก นี้ จะ ได้
 เห็น ดัง ใด แปลก ดัง เกิด ตก กว่า แต่ ก่อน นั้น หา มิ ได้ ราช ประ โร หิต ครั้น
 ได้ พัง คำ ยาย มา ดาการ แจง ดัง นั้น ก็ พัง นึก ตรึก ตรอง เห็น ว่า ชะรอย นาง
 ระย้า ย้อย จะ บิน ไป เทียว ถึง บำ ชัก พา เขา นก ได้ อัน เปน ของ อุบาทว์ ใหญ่
 เข้า มา ไว้ ใน ราช อุทยาน จึง ให้ เกิด อุบัติ เหตุ ต่าง ๆ ดัง นี้ ครั้น เพลา
 พดบ คำ ราช ประ โร หิต ก็ ให้ บุรุษ อัน มี กำลัง บิน คั้น พฤษา ขน ไป คั้น ดุ
 ใน รัง นาง ระย้า ย้อย ก็ จับ ได้ นาง นก ได้ ตัว นั้น ดง มา ส่ง ให้ ประ โร หิต
 ราช ประ โร หิต ก็ ให้ เขา นาง นก ได้ ไล่ กระโปรง ขัง ไว้ จน เพลา รุ่ง เข้า แล้ว
 จึง เข้า ไป เฝ้า พระเจ้า วัฒน ราช ทูต แดง แจง ประ พฤติ เหตุ ซึ่ง จับ ตัว
 นาง นก ได้ อัน เปน อุบาทว์ เมือง ไค นั้น ให้ บรม กษัตริ์ ทรง ทราบ ทุก
 ประการ พระเจ้า วัฒน ราช ก็ สั้น ดัง วิตก จึง ดำ รัส ถาม ราช ประ โร หิต
 ว่า บัด นี้ เรา ก็ จับ ตัว อุบาทว์ ได้ แล้ว ท่าน จะ ให้ ทำ เปน ประการ ดัง ฤ
 บ้าน เมือง จึง จะ พัน โภย อันตราย ให้ มี ความ จำ เริญ สวัสดิ์ คิ มงคล ทว ทัง

ไพร่ฟ้า ข้าแผ่นดินได้ ความ คช เป็น ปกติ เหมือน แต่ หดง ราช ประโรหิต
 ก็ กราบ ทูล ว่า ขอ พระองค์ จง โปรดให้ กระทำ การ พระราช พิธี เด็ย เควาะห์
 พระ นคร แล้ว ให้ ทำ แพ ด้วยไม้ สะเคา บก กง ชะบา เอา นาง นกได้
 ได้ กระ โปรง ให้ มี น้ำ ทำ อาหาร บริโภค แล้ว แชน ประจาน ลอยไป ตาม
 กระแด้ น้ำไหล กับ ขอให้ เขียน อักษร เป็น พระราช บัญญัติ ห้าม อย่า
 ให้ นรชน ชาย หญิง เอา นาง นกได้ ตัว น ชน เลยงไว้ ใน บ้านใน นิคม เป็น
 อื่นชาติ แม่น แพ จะ เข้า คิด เข้า เกย อยู่ แห่งใด ตำบลใดใคร เห็น ก็ ให้
 เลือกได้ ลอยไป เด็ย จน ตก ท้อง พระ มหา สุ่มท กับ ขอให้ เนรเทศ
 นาง นก ระย้า ยอย เด็ย จาก พระราช อุทยาน ด้วย แม่นได้ กระทำ การ
 เด็ย เควาะห์ เมือง ดง น แล้ว อัน ว่า อุบาทว์ จงไร ก็ จะ อันตระชาน สุธู หาย
 กรุง วัฒนระราช มหา นคร คงจะ คั้นไฟบุดย พนคช เหมือนเช่น หดง ทั้งพระองค์
 ก็ จะ ทรง พระ จำริญ ด้วย พระ โชค ตาม บริบูรณ์ ยิ่ง กว่า แต่ ก่อน สุ่มเด็ย
 พระเจ้า วัฒนระราชได้ ทรง พัง จึง ตั้ง ราช บุรุษ อัน เป็น ชาว พนักงาน
 ให้ จิตแรง การ ทง ปวง กระทำ ตาม ราช ประโรหิต กราบ ทูล ทุก ประการ
 แล้ว บรม กษัตริ จัง ครัด ตาม ราช ประโรหิต ดืบ ต่อไป ว่า อัน นกได้ น
 ไช้ ก็ หนี เข้าใน หมู่ทิสชา ชาติ เหตุใด จึงได้ เป็น ตัว อุบาทว์ แรง ร้าย เห็น ปาน
 ดง น หนึ่ง เด่า สรรพสัตว์ จำพวก ดง ฤ ก็ จิต เป็น อุบาทว์ ร้าย แรง อีก
 บ้าง ท่าน จง บรรยายไป ตาม คำหรับ ไตรเพท ให้ เรา สิ้น วิมุติ ดงได้ย
 จง พิศดาร ราช ประโรหิต จึง กราบ ทูล ว่า สัตว์ จตุบาท ทวิบาท อัน เป็น

ตัว อุบาทว์ บ้าน เมือง นน มี อยู่ สอง จำพวก คือ นก ได้ น จำพวก หนึ่ง
 เปน สัตว์ สอง เท้า คือ เหย จะกวัด อีก จำพวก หนึ่ง เปน สัตว์ ๓ เท้า ควร
 จะ อยู่ แต่ ใน บ้า ใน ท่า น้า แม้น เข้า มา ใน ราชธานี ได้ แลว ก็ เปน
 อุบาทว์ ให้ บงเกิด วิต ต่าง ๆ ทว ทง ราช อาณา เขต พระ นคร นน ถ้า
 เข้า บ้าน แล นิคมใด ๆ บ้าน นน นิคม นน ก็ ย่อม จะ เกิด โภย อันตราย มี ไฟ ใหม่
 เรือน เปน ต้น และ ลักษณะ นก ได้ นน มี ร่าง กาย ผอม ดี หม่น ขน ตก
 กระด้าง หยาบ ยาว ยุง หยุก หยุย ถ้า ถูก เหนอ มนุษย์ เข้า แลว ก็ เจ็บ
 แสบ ไป สิ้น วัน ยง คำ อัน น่าใจ ก็ มัก กำเวิบ โท โส ร้าย มี แต่ จะ แข่ง ชัก
 ดำบาด จน คชสาร ก็ ไม่ ละ ดด แม้น วิหค จำพวกใด ไป คบ หา อยู่ ร่วม รัง
 เช่น นาง นก ระบาย ยอย นน แลว นก ได้ ก็ มี จิตร กำเวิบ หยิง เยอ ขน เทียว
 พุด พลดอด นอด น้อย ไป ต่าง ๆ ด้วย ว่า บริ โภค ดอก เต่า ร้าง ยาง บัว ไบ ยาว
 เกดร์ ดำม หาว เปน อาหาร จึง ให้ คน ปาก อยาก พุด พลดอด อยู่ เปน นิจ
 อนึ่ง เหย จะกวัด นน เต่า มี ดน เปน สอง ดน สันดาน ง่วง งุน น่าใจ ไม่ ยง ยิน
 ถึง มาตร ว่า จะ มี ผู้ เอา มา เถยง ให้ ประเสริฐ เลิศ ถ้า ลัก ปานใด ก็ ดี
 ดัญชาติ ว่า เหย จะกวัด แลว ที่ จะ เจรจา สัจจริง นน หา ได้ ไม่ ด้วย ว่า
 ดน เปน สอง ดน มี แต่ จะ กถาว เทจ เปน ธรรมดา แลว ก็ พังใจ แต่ ที่
 จะ ชุก ซ่อน นอน หลับ จน ดม เวธา แลวง หา อาหาร บริ โภค ทง ประเวณี
 การ ดังวาค ก็ ไม่ เปน คู่ ๆ กน ยง ยิน เหมือน สัตว์ บก สัตว์ น้า ทง หลาย
 ย่อม ปน ตะวน กน ไป โดย น่าใจ มาก เพราะ เหตุ ดัง นน อน สัตว์ สอง
 จำพวก คือ นก ได้ แล เหย จะกวัด นน จึง ได้ เปน สัตว์ อปมงคล แม้ เข้า

บ้าน เมืองใด ก็ เกิด อุบาทว์ ให้ วิต ด้วย โภย อันตราย ต่าง ๆ ขอ จง ทราบ
 เบื้อง บาท ดัง ข้า พระองค์ กราบ ทูล เหตุ ตามก สัตว ส่อง จำพวก โดย คัมภีร์
 ไตรเพท ส้มเด็จพระเจ้า วัฒนธรรษ ได้ ทรง สดับ ก็ สัน วิมุติ กังขา จึง
 ออก พระโอรส ตรี สรรเสริญ ราช ประโรหิต ว่า ท่าน มี บุญญา ภู เหตุ การ รอบ
 คอบ ประเสวี ฐ นัก ส้มควร ที่ เปน ราช ประโรหิต สำหรับ แก่ กษ
 โภยอันตราย อัน เกิด กับ บ้าน เมือง ให้ ส้มณ ฐี พราหมณ์ อาณา ประชา
 ราช ฐ ได้ อยู่ เย็น เปน ศุข ด้วย อำนาจ บุญญา ของ ท่าน แล้ว บรม
 กษัตริ ก็ พระราชทาน รางวัล ให้ แก่ ราช ประโรหิต เปน อัน มาก ตั้ง แต่
 นน มา ทรง วัฒน นก ฐี ก็ เปน ปกติ บริบูรณ์ ด้วย ฐัญญา หาร
 ไพร์ พ้า ฐา แผ่นดิน ก็ พ้น จาก ทุกข โภย คือ ไข้ เจ็บ ส้มเด็จพระ มหา กษัตริ
 ฐราช เจ้า ก็ ทรง พระ จำเริญ พระ โชค ตาม ต่าง ๆ มี นรชาติ ชาย
 ฐยง อัน อยู่ ภาย นอก พระราช อาณา เขต ร ดำนิภักดี พา ครอบ ครว
 มา ฐู พระ บรม โภช ส้มภาร มาก กว่า แล่น ทั้ง ได้ พระยา คชสาร ศรี เสวตร
 อัน เปน มงคล เสด็จ พระเกียรติ ทรง กษัตริ ฐาร พัด จะ บริบูรณ์
 ฐุด เกิด ทุก สิ่ง ทุก ประการ ฐ แล นิทาน นาง นก กะเรียน ฐิง ฐา นอย กล่าว น
 ก็ ควร บุคคล ได้ สดับ ฐรับ พัง จะ พัง จำไว้ สิ่ง สอนใจ อย่า ได้
 ประพฤติ ฐัน ตรง ปลาย คด ประหนึ่ง นาง สกุน โภญจา ฐย้า ฐอย ฐैया แวง
 ฐุ ฐาหะ พาก เพียร ฐน มี วา คณา ได้ ฐี สร้อย ทอง ฐะ โดย ทอง แล้ว แล
 กดับ ทำ ฐุจริต ไป คบ มิตร อัน เปน บา ประมิตร นักปราชญ์ ท่าน ย่อม ฐิ ฐีเยน
 อัน ฐรรมา เกิด มา เปน สัตว ก็ ฐี เปน บุคคล ก็ ฐี ก็ ควร จะ มี มิตร สหาย

ดัน ด้วย กัน ถ้า ผู้ใด คบ มิตร ซึ่ง เป็น กัลยา ณะมิตร แล้ว นักปราชญ์ ท่าน
 ก็ พึง สรรเสริญ ว่า ผู้ นน กระทำ ชอบ อัน ว่า คิด ถูก แล คิด ผิด พด
 จริง แล พด เท็จ ใจ ซื่อ แล ใจ คด ยั้ง ยืน แล โด เตะ เรียบ ร้อย แล เด่น
 คว ุ ภาพ แล คัด คั้น ปรกติ แล มารยา มก คณ แล มก หดับ มี
 สติ แล ดม หอง อุดาหะ แล เกียรติ กราน ทำ ดี แล ทำ ชั่ว กัลยา
 ณะมิตร แล ปาปะ มิตร คำ สุกุณ สติ สอง ประการ นี้ ข้า น้อย ก็ จะ
 พึง ประพฤติ อย่าง หนึ่ง จะ ละ เลี้ยว อย่าง หนึ่ง อัน จะ ทำ โด เตะ แด่น ไป
 แด่น มา เช่น นิทาน นาง นก กระต่าย ตี วิด แล จะ ทำ ชน เเชิง มารยา
 เด่น คว เหมือน อย่าง นิทาน นาง คชสาร ทัง สอง แล จะ ทำ ทุจริต ตูอำนาจ
 แก่ ความ รัก ดัง นิทาน นาง สุกุณ โทณูจา ะรยา ย้อย ไม่ ถ้อ คว ว่า เป็น ชาติ
 นกใหญ่ ไป คบ นาง นก ได้ อัน เป็น นก คว น้อย จน ได้ ความ
 อับระภาค ยาก ที่ จะ ไว้ หน้า อย่า ว่า แต่ ชาติ น เดย ข้า น้อย จะ พึง
 กระทำ ได้ สร้าง กุศล ครังใด ก็ ตั้ง ใจ ตรวจ หน้า ไม่ ขอ ภัย ขอ เห็น
 เช่น สัตว์ ส่าม จำพวก น เดย คราบ เท่า เข้า นิพาน แล ข้า น้อย ผู้
 ซื่อ ว่า นพมาศ จะ ตั้ง ใจ ทำ กิจ ราชการ ให้ มี ชื่อ เดียง ปราบฏ อยู่ ใน แผ่นดิน
 ให้ จง ได้ ๆ ขณะ นั้น พระศรี มโหสถ ผู้ เป็น บิดา ก็ ออก วาจา ว่า ดี แล้ว ๆ
 เจ้า จง ประพฤติ ให้ ได้ คง ถ้อย คำ ของ เจ้า ให้ จง ทุก ดั่ง ครัน เพลา บัง ควร
 หมู ญาติ แล มิตร ของ บิดา ต่าง ก็ กลับ ไป ยัง บ้าน เรือน ใน ราช ราชวี
 วน นน มารดา ข้า น้อย ผู้ มี นาม ชื่อ เรวะ ดี จึง ให้ โอวาท ตั้ง สอน ว่า แม่ ผู้
 เป็น ที่ รัก ของ มารดา เจ้า จะ ไป อยู่ ใน พระราช นิเวศน์ แต่ ผู้ เดียว โทณ บิดา

มารดร   เจ้าจง อุดำห้ รักรักษา ตัว ทุก เข้า คำ อย่า ได้ ประมาท ควร จะ ภาวะ
 ยำเกรง ท่าน ผู้ ไต จง นบ นอบ   แม้ จะ ทำ กิจ ราชการ เผื่อ แหน จง ประพฤติ จริต
 กิริยา หมอบ คณาน ให้ เรียบ ร้อย ต้อง ที่ ต้อง ทาง   อย่า ทำ รั้ ๆ ขวาง ๆ ให้
 เขา ว่า   อย่า ทำ เชื้อ ๆ ซ้ำ ๆ ให้ ท่าน หิว   อย่า ประพฤติ ตัว เกื้อ ๆ ขวย ๆ
 ให้ คน ล้อ   อย่า ทำ ลับ ๆ พ้อ ๆ ให้ เขา ถาก   อย่า ทำ โปก ๆ ปาก ๆ ให้
 ท่าน ว่า กิริยา ชั่ว   จง แต่ง ตัว ให้ งาม ต้อง ตา คน   จง ประพฤติ ตน ให้ ต้อง
 ใจ ท่าน ทง หลาย   จง ฝาก ตัว มุตนาย ให้ กรุณา   คอย ระวัง เวลา ราชการ
 อย่า เมิน ประมาท   ให้ พระเจ้า แผ่นดิน ต้อง เรี่ยก หา คอย ทำ ตัว หา ควร ไม่
 อัน ธรรมดา พระ มหา กษัตริ   ย่อม มี พระราช ธุระ มาก ด้วย กิจ การ
 บ้านเมือง   ถ้า ผู้ ไต ทำ ใจ เฉื่อยช้า จะ ไป มา รับ ราชกิจ มิ ได้ ทน เพลา นาท
 ก็ มัก ชุ่น เคือง จะ รัง เกี้ยว พระไทย เดี่ยว ว่า   คน ๆ น จะ แกล้ง ให้ เดี่ยว งาน
 เดี่ยว การ ก็ หา ไซ้ ส้อย ต่อ ไป ไม่   หึ่ง เต่า ถ้า จะ รับ ราช บรรหาร หัก ให้ ไว
 พง จง เข้า ใจ ให้ ทุก คำ จำ ก็ ให้ มั่น   อย่า เอา ดั่ง นิน ไป เปน ดั่ง น อย่า
 แร รั ไป ให้ เกิน พระราช บัญญัติ   อัน หน้า พระไทย พระ มหา กษัตริ แล้ว มาก
 ไป ด้วย ชาติ ยมานะ   มิ ได้ รั อ่อน ง้อ ขอ รั บทุกส ผู้ ไต เปน ธรรมดา   ถ้า
 ใคร จง รั รัก รักดี มี บัญญา หึ่ง รั พระ อธิยา ไครย   จะ ตรี รั รั ดั่ง ไต ก็ ได้
 ราชการ   ก็ ย่อม จะ ชุบ เดียง ให้ มี ยศ ถ้า บรรดา คักดี ทง พง พระไทย ที่ จะ
 รั ส้อย   ถึง มา ทว่า จะ พดง ผิด ด้วย จิตร ประมาท ขาด หน้อย เหลือ หน้อย
 หึ่ง ก็ ดี   แม้น หน้า พระไทย ยัง เห็น ว่า เปน ด้วย เกล็ดม ลัด ไป บ้าง แต่ อย่าง น
 แล้ว ถึง จะ ผิด มาก จนโทษ ควร จะ ชุ่น เคือง เปน ล่ำหัด   พระ มหา กษัตริ

ก็ ตก แดง ทรึงกายให้ ข้า น้อย ตาม ตระกูล คหะ บดี เจือ ด้วย เพศ พราหมณ์
 คือให้ ไล่ ประวิธ สอด สาย รุหรั่า สร้อย อ่อน ดำม สาย ทัด จันทร จุฑามาค์
 แล้ว ข้า น้อย ก็ มา คำนับ ดา บิตร กับ วงษา คณานญาตี โดย ลัจ เคารพ พระ
 ศรี ม โหสถ ผู้ เปน บิดา ก็ อวยไชยให้ พร ว่า เจ้าจงไป อยู่ เปน ข้า บาท
 ให้ ปราศจาก โภยัน ตราย ทุกข์ โศก โรค ร้อน สรรพสิ่ง มิ ดี อย่าได้
 บังเกิด มี แก่ เจ้า ลัก ขณะ จิตร หนึ่ง เดย จง มี แต่ ความ จำเวญ คู่ช ทุก ๆ
 อริยา บทให้ ยิง ด้วย เกียรติยศไป ชั่ว กัดปาวสาน อัน ว่า ญาตี พงษ์ พันธุ์
 ก็ อวยพร ต่าง ๆ ตาม ปราถนา ของ ตน จะให้ เปนไป โดย ความ รัก ข้า
 น้อย ก็ มี จิตร โสมนัก ยินดี รับพรได้ เคียร เกด่า แล้ว ก็ คำนับ ดา มา ชน
 ยาน ระแทะ ประเทียบ กับ มารดา เด่ม เดียว กัน บ่าวไพร่ ก็ คิด ตาม มา
 ภอ ส้มควรว ครน ถึง ทวาร พระ ราชนิเวศ ข้า น้อย ก็ นบ นว วันทนา สังเวช
 เทพยดา ซึ่ง รักษา พระทวาร ว่า ข้า แต่ เทพยเจ้า ผู้ มี ทิพย โสศ ทิพยจักษ
 จง เปน ลักชี พยาน แต่ บันดา ลักชี ภาพ ทังหลาย ซึ่ง อยู่ใน พระ
 ราชนิเวศ วัง สถาน ข้า พระองค์ มิได้ มี จิตร คิด เปน เหว ซึ่ง ซึ่ง บุคคล ผู้
 ไต เดย ขอให้ ชน ทังหลาย จง อย่า ได้ เปน เหว ซึ่ง ซึ่ง ข้า พระองค์ ด้วย
 อำนาจ เทพย เจ้า อภิบาล รักษา แล้ว ข้า น้อย ก็ ลง จาก ยาน ระแทะ ดำเนิน
 ตาม มารดา เข้าใน พระราชวัง ไป ยัง จวน ตำแหน่ง หนึ่ง แห่ง ท้าว จันทร นาท
 ภักดี และ ท้าว ศรี ราช ศักติ โสภา อัน เปนใหญ่ ใน ชะ แม่ พระ กำเนิด
 ท่าน ก็ เรียก หาให้ หนึ่ง ยิง ที่ ส้มควรว แล้ว ก็ โอภา ปราได้ โดย ฉน หน้า จิตร
 เมตตา กรุณา ข้า น้อย ก็ คำนับ นบไหว เปน อัน ดี ครน เพลา ชน เฝ้า

ส้มเต๋จ พระเจ้าแผ่นดิน ท่าน ก็ ถ้อ เอา พาน เข้า คอก กับ คอก มติ ให้ ท่าน
 มารดา ถ้อ พาน เข้า ตำร ให้ ชา น้อย ถ้อ พาน เม็ดค พรหม กาด ให้ ชาว
 ชะ แม่ ผู้ หนึ่ง ถ้อ พาน ดอก หนึ่ง แพรก ของ ห้า ดั่ง น โลกย์ ส้มมุติ ว่า เปน
 มงคล ท่าน จึง พา มารดา กับ ชา น้อย ชน ส้มมุติ กระสัน หนึ่ง เปน ที่ เฝ้า ดู เคียง
 คาช ไป ด้วย หมู พระ สนม กำนัด เฝ้า ทูล ขุด พระบาท ส้มเต๋จ พระเจ้า
 อยู่ หัว ตาม ตำแหน่ง ผู้ ใหญ่ ผู้ น้อย งาม ประดุจ ดาว ด้อม เดือน
 ขณะ นน ท้าว จันทร นาด ภาคิต ก็ นอม เคียง เกด้า กราบ ทูล เบิก ว่า ข้า สรวม
 ช้ พย ข้า พระบาท ออก พระศรี มโหสถ ยศ กัมเดศ ครอบ โดย หงษ์ พงษ์ มหา
 พญาจารย์ ให้ เรวะดี อัครรยา นำ นพมาศ ผู้ ชิดา มา ถวาย เปน ข้า บาท
 บงกช โดยใจ สวามิภักดิ์ ส้มเต๋จ พระเจ้า อยู่ หัว ก็ ดำรัส ด้วย มารดา ชา น้อย
 ตาม พระราช อชฌาไธย แล้ว ก็ ให้ พระราชทาน รางวัด ภาอ เปน เกียรติยศ
 ดำรัส สั่ง ให้ ชา น้อย น รับ ราชการ อยู่ ใน ตำแหน่ง นาง พระ สนม ๆ ตั้งแต่
 วัน นน มา ชา น้อย ก็ ไต่ เฝ้า เหน คอย สังกศ ดู แบบแผน เยี่ยงอย่าง ท่าน ทง หาดาย
 ชึ่ง เคย กระทำ ราช กิจ ต่าง ๆ ที่ ถูก ต้อง ตาม พระ อชฌาไธย อยู่ ได้ ห้า วัน
 ภาอ ถึง การ พระราช พิธี จอง เบี่ยง ใน วัน เพ็ญ เดือน สิบสอง เปน นักชิตฤกษ์
 ชัก โคม ลอย โคม บรรดา ชน ประชา ชาย หญิง ต่าง ตก แต่ง โคม ชัก โคม
 แลวน โคม ลอย ทุก ตระกูล ทง ทัง พระ นคร แล้ว ก็ ชวน กัน เล่น มโห รัสพ
 สัน ส้าม ราชรี เปน เยี่ยง อย่าง แต่ บรรดา ข้า เฝ้า ฝาย ราช บุรุษ นน ต่าง ทำ
 โคม ประเทียบ บริวาร วิจิตร ด้วย ลวดลาย วาด เขียน เปนรูป แด สันถาน ต่าง ๆ
 ประกวด กัน มา ชัก มา แลวน เปน ระเบียบ เรียบ ราช ตาม แนว โคม ไชย เถ่า

ระวัง ทรง หน้า พระ ที่ หนึ่ง ชาติ พิมาณ   ถวาย ส้มเตี๊ยะ พระเจ้า อยู่ หัว ให้ ทรง
 พระราช อุทิศ สัก การ บูชา พระ มหา เกษ ชาติ จุฬามณี ใน ชั้น ดาว ดิงษ์   ฝ่าย
 พระสนม กำเนิด ก็ ทำ โคม ลอย ร้อย ด้วย บุปผา ชาติ เป็น รูป ต่าง ๆ ประกวดกัน
 ถวาย ให้ ทรง อุทิศ บูชา พระบวร พุทธ บาท ซึ่ง ประดิษฐาน ยัง นั้มนทานที่ แด
 ข้า น้อย ก็ กระทำ โคม ลอย คิด ตกแต่ง ให้งาม ประหตาดกว่า โคม พระสนมกำนัด
 ทงปวง   จึง เลือก ณะกา เกสร คีรี ต่าง ๆ   ประดับ เป็น รูป ดอก กระจุก บาน
 กัดับ รับ แสง พระจันทร์ ใหญ่ ประมาณ เท่า กง ระตะ   ถ้วน แต่ พรรณ ดอกไม้
 ช่อน คีรี สัก ให้ เป็น ลวด ลาย   แลว ก็ เอา ผล พฤษพา ดดา ชาติ มา แคะ
 จำหลัก เป็น รูป มยุระ ณะนา นก วิหค หงษ์   ให้ จับ จิก เกสร บุปผา ชาติ อยู่
 ตาม กัดับ ดอก กระจุก เป็น ระเบียบ เรียบ เรียง   วิจิตร ไป ด้วย คีรี ย่อม สด
 ต่าง ควร จะ ทอด ทัก น่า ยิง นก   ทง เลียบ แซม เทียน รูป แด ประทีป หน้า มั่น
 เป็รียง เจือ ด้วย ไซ ข้อ พระ โค   ครั้น เพลา พลบ ค่ำ ส้มเตี๊ยะ พระร่วง เจ้า เตี๊ยะ
 ลง พระ ที่ หนึ่ง ชาติ พิมาณ   พร้อม ด้วย พระ อิศรายา พระ บรม วงษา แด พระสนม
 กำนัด นาง ท้าว ชาว ชะ แม่ ทงปวง   พราหมณ์ ก็ ถวาย เตี๊ยะ ดิงษ์ หนึ่ง เป็น
 มงคล   ชาว พนักงาน ก็ ชัก สาย โคม ไซย โคม ประเทียบ บรवार หนึ่ง พร้อม กัน
 เพื่อ จะ ให้ ทรง พระราช อุทิศ สัก การ บูชา พระ จุฬามณี   ฝ่าย นาง ท้าว ชาว
 ชะ แม่ ก็ ลอย โคม พระราช เทพี พระ วงษา นวงษ์   โคม พระ สนม กำนัด เป็น
 ลำดับ กัน ลง มา   ถวาย ให้ ทอด พระเนตร แด ทรง พระราช อุทิศ   ครั้น ถึง โคม
 รูป ดอก กระจุก ของ ข้า น้อย   ส้มเตี๊ยะ พระเจ้า อยู่ หัว ทรง ทอด พระเนตร พดาง

ทาง ครัด ชม ว่า โคม ดอย อย่าง นิงาม ประหฺดาต ยิง หา เคย มี ไม่ เป็น โคม
 ของ ผู้ ไค คัด กระทบ ท้าว ศรี ราช ศักดิ์ โสภาก็ กราบ บังคม ทูล ว่า โคม ของ
 นพมาศ ธิดา พระศรี มโหสถ ครั้น ได้ ทรง ทราบ ก็ ดำริ ถ้าม ชำ น้อย ว่า ทำ โคม
 ดอย ให้ แปลก ประหฺดาต จาก เยียง อย่าง ดวย เห็น เหตุ เป็น ดัง ฤา ชำ น้อย ก็
 บังคม ทูล ว่า ชำ พระองค์ ดำคณฺใจ คิด เห็น ว่า เป็น นักชตฤกษ วัณ เพญ เดือนสิบ
 สอง พระจันทร์ แจ่ม แสง ปราศ จาก เมฆ มลทิน อัน ว่า ดวง ดอก ชาติ โกล้อมภ
 ประทุม มาดัย มี แต่ จะ แบ่ง บาน กัดบ รับ แสง พระ อาทิตย ถ้า ชาติ อุบล
 เหล่า ไค บาน ผกา เกสร รับ แสง พระจันทร์ แล้ว ก็ ไค ชอ ว่า ดอก กระทบ
 ชำ พระองค์ จึง ทำ โคม ดอย เป็น รูป ดอก กระทบ ซึ่ง บังเกิด มี อยู่ ยิง นมมะ
 ทานที่ อัน เป็น ที่ พระ บวร พุทธ บาท ประดิษฐาน กับ แกะ รูป มยุรา คณา นก
 วิหค หงษ์ ประดับ แด มี ประทับ เบื้อง เจือ ดวย ไช ชอ พระ โค ถวาย ใน
 การ ทรง พระราช อุทิศ ครอง น ดวย จะ ให้ ถูก ต้อง สัม กับ นักชตฤกษ วัณ เพญ
 เดือน สิบ สอง พระราช พิธี ของ เบื้อง โดย พุทธ ดำด้น ได้ ย ดำตร
 ครั้น สัมเด็จ พระวัง เจ้า ไค ทรง สดับ ก็ ดำริ ว่า ชำ น้อย น มี บัญญา นดาต
 สัม ที่ เกิด ใน ตระกูด นักปราชญ์ กระทบ ถูก ต้อง ควร จะ ถือ เอา เป็น เยียง
 อย่าง ไค จึง มี พระราช บริหาร บำหมุติ ดำป สัน ว่า แต่ น ดับ ไป เบอง หน้า
 โดย ดำดับ กษัตริ ใน สยาม ประเทศ ถึง กาด กำหนด นักชตฤกษ วัณ เพญ
 เดือน สิบ สอง พระราช พิธี ของ เบื้อง แล้ว ก็ ให้ กระทบ โคม ดอย เป็น
 รูป ดอก กระทบ อุทิศ สัก การะ บูชา พระพุทธ บาท นมมทานที่ กราบ เท่า
 กต ปาวสาน อัน ว่า โคม ดอย รูป ดอก กระทบ ก็ ปราบฏ มา จน เท่า ทุก วัน น

แต่ คำโลกย์ สัมมุติ เป็ดียน ชื่อ เรียกว่า ลอย กระทบ ทรง ประทับ เหตุ ดั่ง นี้
 ข้า น้อย ผู้ ช่อ ว่า นพ มาศ ก็ ถึง ซึ่ง มี ชื่อ เดียง ปราบฏ อยู่ใน แผ่น ดิน ได้ อย่าง
 หนึ่ง อัน ราช ประเพณี สัมเด็จพระเจ้า อยู่ หิว เคย ทรง ประพฤติ มา แต่ ก่อน
 ถ้า ทอด พระเนตร ชัก โคม ลอย โคม แล้ว ก็ เสด็จ ทรง เรือ พระ ที่ หนึ่ง ไป ถวาย
 ดอก ไม้ เพลิง บูชา พระ รัตน ไตรย ทุก พระ อาราม หลวง บรรดา ที่ อยู่
 ริม ฝั่ง นที จน รอบ กรุง ทั้ง ทรง ทอด บัง ด้งกุล จักร ทรง พระราช อุทิศ
 ถวาย พระ ภิกษุ สังฆ อนัน พิง ปราธนา นน ด้วย แล้ว ก็ ทรง ทอด พระเนตร
 ทรง พิง ประชา ชน ชาย หญิง ร้อง รำ เต้น นักขัตฤกษ์ เปน การ มโหรีต่าง ๆ
 ดำราญ ราช หลไทย ทั้ง ดำม ราชตรี แล เมื่อ จะ เสด็จ นั้น ดาว ที่ ก็
 ดำรัส เรียก พระ อภิชายา พระ บรม วงษา ลง เรือ พระ ที่ หนึ่ง ไป ด้วย
 บาง ที่ ก็ สั่ง ให้ นาง บำเรอ ดำหรับ ชับ ร้อง แล นาง พระ ดนม ผู้ ดนิต ไป
 ลง เรือ ที่ หนึ่ง ตาม เสด็จ แล ใน ราชตรี ชน สิบ สี่ คำ วัน นั้น สัมเด็จพระ รวง
 เจ้า ทรง ลอย โคม แล้ว ก็ ลง เรือ พระ ที่ หนึ่ง ช่อ ประพาศ แสง จันทร เสด็จ
 ด้วย นาง บำเรอ จึง มี พระราช บรรหาร ดำรัส เรียก ให้ ข้า น้อย ลง เรือ พระ
 ที่ หนึ่ง ไป ด้วย ครั้น เสด็จ ไป ถึง หน้า พระ อาราม แห่ง ไต ชาว พนักงาน ก็ จุด
 ดอก ไม้ เพลิง พุ่ม พะเนียง พลุ ระทา กระถาง แสง สว่าง กระจำง จับ ผนัง
 หลั่ง คา พระ พิหาร การ บูเรียน อร่าม งาม ชวน น้ำ จิตร ให้ มี ประสาท ศรัทธา
 เต็ม ไล่ ไฉม นันต์ ทั้ง นำ ชม เรือ ฐาน ม้า ฝ้า บัง ด้งกุล ประดับ ด้วย โคม บัก
 โคม ห้อย สว่าง ไล่ว จอด เรียง ราย ถวาย ให้ ทรง จม พระ หัตถ์ มี ทุก
 ท่า พระ อาราม หลวง แล หน้า บ้าน ฐาน แพร เสด็จ ตรีภูท ทง หลาย ก็

ตก แต่ง ห้อย แขนง โคม ประทีป พวง บุปผา มาโดย ผูก ระเบียบ คีรี ต่าง ๆ ตั้ง
 โตะ แต่ง เครื่อง ลักการบูชา ประกวด กัน ทั้ง ล่อง ฟาก ผิง นที แสง สว่าง
 ดุจ ทิวา วัน เตียรดาษ ด้วย นาวา ประชา ราชฏร คี ฆ้อง กลอง ชับ ร้อง
 เพลง เกริน เพลง กราย โขย ชาย เห่ ชำ ชม เดือน ทั้ง คนตรี ดีด ดี ดังกัด
 อน เหล่า เรือ ประเทียบ ท้าว พระยา พระ หลวง ก็ แห่ ผ้า บังสุกุล ไป เทียว
 ทอด ถวาย พระ สังฆ เจ้า ใน พระ อาราม ต่าง ๆ ล้วน แต่ แต่ง กริชกาย นุ่ง
 ผ้า รศครี ห่ม ดี แดง ลุก แดง แลัด แซม ฆ้อง ผม ด้วย พวง ผกา เกดร์ แสง
 พระ จันทร งาม นวด หน้า ลออ เอี่ยม บ้าง ก็ ชับ เพลง พิณ เพลง แพน เพลง
 ดุริยางค์ โหย หวน ล้ำเนียง เดียง เสนาะ น้า พิง พัง ลมเด็จ พระเจ้า อยู่ หัว
 ทรง ทอด ทศนา มหาชน เด่น นัก ขัตฤกษ์ ล้ำราญ ราช หฤไทย จึง ดำรัสให้
 ชำ น้อย นิพนธ์ ผูก กลอน เปน เพลง ชับให้ นาง บำเรอ ร้อง ถวายใน ขณะ
 นั้น ชำ น้อยให้ คิด เกรง พระราช อาญา ยิง นัก แต่ อุดำห์ แสงใจ นิพนธ์
 กต กลอน ว่า

๐ ชำ น้อย นพมาศ อภิวาท บาท บงสุ ด้วย จง จิตร ยัง นิพนธ์ กต
 กลอน อ่อน ความ คิด อัน ชอบ ผิด ขอ จง โปรด ซึ่ง โทษ กรรม เปน บุญ
 คิวได้ ตาม เล็ดใจ ประพาศ นัก ขัตฤกษ์ ประชา ราชฏร ล โมถร สว่างใสว
 ไป ทว ทง นคร ทิมมพร ก็ แจ่มแจ้ง แสง จันทร เอย ฯ

๐ หน้า แล่น ล้ำราญ จิตร ทั้ง ลับ ทิศ รุ่ง เรือง ดั่ง เมือง สวรรค์
 ล่งสาร แต่ พระ สนม กำหนด มิได้ เห็น เปน ขวัญ ในยนา แม้น เล็ดใจ ด้วย
 ที่ นง บดลงก ขนาน เวร อยู่งาน แด เจ้า จอม มา พร่อม หน้า จะ ชวน กัน
 เกษม เปรม ปรีดา ขอ ประทาน โทษา ชำ น้อย เอย ฯ

๐ ส้มเต๋จ พระ ร่วง เจ้าได้ ทรง สดับ กต กตอน ดั่ง นั้น ก็ แยมั พระ โอรุ
 ทรง พระ สรวด แล้ว ดำรัส ว่า ข้า น้อย กดำ ว่า กดำว จะให้ พาพวก พ้อง
 มา เทียว ดู การ นักชตฤกษ์ เต็น โดย น้ำใจ คิด เห็น ว่า จะได้ ผล ได้ ประ โยชน์
 ดั่ง ฤา ข้า น้อย ก็ ทูล ส่นอง พระราช บัญชา ว่า ข้า พระองค์ ได้ เห็น เรือ
 ประเทียบ ท้าว พระยา ล้วน แต่ ตก แต่ง เนื้อ ตัว นุ่ง ห่ม สั สั้น ต่าง ๆ ประกวด
 กัน ดู ก็ งด งาม อัน พระ ส่นม กำหนด ทงปวง ย่อม ได้ รับ พระ ราชทาน
 สรวพ เครื่อง อตงกาภรณ์ ทว กัน แต่ เมื่อ มี ได้ ตก แต่ง กรัชกาย ใน การ
 นักชตฤกษ์ แล้ว ก็ จะ ทอด ทง ให้ เส่วา หมอง เดี่ย สั สั้น อันตระชาน เดี่ย ด้วย
 ส่นม รัก ชน ช่อ ว่า เปน สัตร์ มี อิศริยยศ แล้ว ย่อม รักใคร่ ใน การ ที่ จะ
 ตก แต่ง กายา ส่นม ทุก ตัว คน ถึง จะ ตก แต่ง อยู่ ใน พระราช สถาน สัก ร้อย
 ครัง ก็ ไม่ สบายใจ เท่า ได้ แต่ง ใน การ ออก หน้า แต่ ครัง หนึ่ง แต่
 นักชตฤกษ์ จะ มี กบิ ละ ครัง ละ คราว ข้า น้อย อยาก จะ ใคร่ ได้ เห็น ทว ๆ
 กัน จึง กดำ กราบ ทูล ดั่ง น ส้มเต๋จ พระ ร่วง เจ้า ก็ ทรง ดุษณัภาพ ใน
 ความ เรือง น ดำรัส กิจ อัน อื่น โดย พระราช อชฌา ได้ย ครัน บังควร
 กับ เพลา แล้ว ก็ เส่ดีจ กตบ ยิง พระราช นิเวศ จึง มี พระ บัญชา สั่ง ชาว
 พนักงาน ทงหลาย ว่า ยัง นักชตฤกษ์ อีก สอง ราชตรี เรา จะไป เทียว
 ประพาศ เต็น ด้วย นาวา ชนาน ท่าน จึง เตรียม การไว้ ให้ พร้อม ฝ่าย
 พระ ส่นม กำหนด ครัน ได้ ทราบ ว่า จะได้ โดย เส่ดีจ ก็ ยินดี ปรีดา ไม่ ว่า เปน
 เวร อยู่ งาน ของ ผู้ใด แต่ เพลา เย็น ต่าง ก็ จัด แจง แต่ง กรัชกาย นุ่ง ห่ม
 ผ้า ดชตพศร ผ้า ส่วรรณเพศร ปก บัด ด้วย เครื่อง อตงกาภรณ์ เตียบ แชม

ผลกามาศ ผลกาเกศร์ในช่อง ผม ผัดผิว หน้า นวด งาม ดัง นาง เขียน แต่ง คว
 ให้ ค่อม คุจ เต็น วาด อัน พระ สนม กำนัด จำพวก หนึ่ง เปน คน รั มาก มก
 บอก แต่ เจ็บไซ่ พึงใจ จะ ทำ ราชกิจ แต่ เมื่อ คราว จวน ๆ จะ แจกจ่าย
 ก็ ได้ รับ พระ ราชทาน สรรพ สิ่ง ที่ อย่าง เดว ภาด ส้ม กับ เกี้ยว คร้าน ครั้น
 ถึง ที่ จะ มี การ ออก หน้า ตอง ตก แต่ง ก็ คิด อาย ด้วย ไม่ เทียม เพื่อน จะ
 หนึ่ง อยู่ ก็ ไม่ ได้ ด้วย อยาก จะ ใคร เห็น ต้อง เดือก ส่น ขวน ขวาย จน ส่น
 ฤทธิ ไม่ ส้มความ ปราถนา แล้ว ก็ ตอง จนใจ กลับได้ คิด โทมนศ์ ตีเตียน
 คว ว่า กู เอัย รูป ร้าง หน้า ตา ก็ เทียม ท่าน แต่ มา ประพฤติ ส่นตาน เปน
 คน แซ เขื่อน จะ ได้ สิ่งใด ก็ ไม่ เหมือน เขา จน ตอง นอน หนึ่ง อยู่ กับ วง หน้า
 อประยศ อด ด้ แก่ ผู้คน บ่าวไพร่ ตง แต่ น ไป เบอง หน้า จะ อด่าให้ พาก เพียร
 ให้ เต็มอ พวก พอง เปน คน ดี ให้ จึงได้ ถ้า ท่าน ผู้ใด กลับใจได้ คิด
 เมื่อ ครอง นน ก็ นับ ว่า กลับ ควได้ ด้วย เหตุ คือ บัญญา ของ ขำ น้อย นพมาศ
 แดใน เพศราตรี อัน เปน ค่ำรบ ด้อง ค่ำรบ ส่าม นน ส้มเค็จ พระเจ้า อยู่ หัว
 เสด็จไป ทรง ประพาศ การ นกขตฤกษ์ ด้วย เรือ พระ ที่ หนึ่ง บัดดังก ขนาน
 พร่อม ด้วย พระ อรรคช่ายา พระราช ประยรรวงษา พระ สนม กำนัด ซึ่ง
 ส่นิท แด ประจำ เวร อยู่ งาน ทัง นาง บำเรอ ส่าหรับ ชับ ร้อง ส่าราญ ราช
 ฤไทย ด้วย สโมสร์ พร่อม เพ็รียง จึง ค่ำรัดให้ ขำ น้อย นิพนธ์ กต กตอน
 เปน เพดง ชับ ให้ นาง บำเรอ ร้อง เขย ชม พระ นคร บ้าง แด ชม แดง
 พระ จันทร ดวง ดาว นกขตฤกษ์ ยี่สิบ เจ็ด อัน เดีน ประจำ จักระราช คือ
 อัสสนี่ ภรณ์ กตคิกกา โรหิณี มิคเคียร อีตระ บุนพศุ บุษยะ อติเดด

มาฆะ บุปผผล อุตรมผล หัตถะ จิตระ สวรรค์ วิสาขะ อนุราธะ เชนฐะ มุตะ
 บุรพาสาธ อุตราสาธ สำนะ ฐนิฐฐะ สัมภิสสะ บุพภัสสะ อุตราภัสสะ เวธ
 โดยคำหรับ ขำน้อยได้ เด่าเรียน บันดา พระบรมวงษาแด พระสนม กำนัด ต่าง
 บันเทิง เริง วัน ด้วยได้ เห็น ได้ พัง หมุ่มมหาชน ชาว พระ นคร เด่น การ นักชตฤกษ์
 ทงได้ ตก แต่ง กรชกาย ประกวด กัน ครึง นน ส้มเค็จ พระเจ้า อยู่ หัวได้ ทอด
 พระเนตร ดูก หลวง หลาน หลวง นาง พระ สนม กำนัด แต่ง กาย งาม กว
 แต่ง ตาม ธรรมดา ก็ พังภอ พระราช หลไทย จึง พระ ราชทานเคือง อลงกา
 ภรณ์ พรรณ ผา นุง หมี่ ลวน แต่ อย่าง ดี มี ค่า เพิ่ม เต็มให้ ทุก หน้า คณา
 นาง ขำ น้อย ก็ ได้ รบ พระราชทาน ล่อง เทา พระ สนม กำนัด ทงปวง ต้อง
 เปน คนใหม่ ตง แต่ นน มา ถึง พระราช พธิ จอง เปரியง แดว ส้มเค็จ พระ
 รวง เจ้า ก็ เต็ดดีจ ทรง ประพาศ การ นักชตฤกษ์ พร่อม ด้วย นางใน ทุก ครึง
 จนได้ เปน คำรา ว่า เกิด ขน ด้วย บัญญา ขำ น้อย นพมาศ อัน ว่า หมุ่ม พระ
 สนม กำนัด ทงหลาย ก็ มี นา จิตร รักใคร ขำ น้อย ด้วย เหตุ ล่อง ประการ
 คือ พระเจ้า แผ่นดิน ชุบ เดียง เต็มอ กัน นน ประการ หนึ่ง คือ เห็น ความ ดี
 ของ ขำ น้อย นน ประการ หนึ่ง แต่ นน มา ขำ น้อย ก็ ได้ ทำ กิจ ราชการ รับ
 ไร ส้อยใน ส้มเค็จ พระเจ้า อยู่ หัว ทง วิสาสะ คุณ เคย กับ พระ สนม กำนัด
 สิ้น ทง พระราช นิเวศ ๗ ครึง ลวง มา ถึง เดือน อ้าย กาด กำหนด พระราช
 พธิ ศรี ย่า พวาย แด ศรี ปวาย เปน การ นักชตฤกษ์ ประชุม หมุ่ม ประชา ชน
 ชาย หญิง ยัง หน้า พระ เทว สถาน หลวง บรรดา หมุ่ม ชะแม่ นางใน ทงหลาย
 ก็ ตก แต่ง กรชกาย ไป ตาม เต็ดดีจ ส้มเค็จ พระรวง เจ้า ดู ไกว นาง กระดาน

ต้าคหน้ารำเด็นง แดทศนาชัพ่อพราหมณ์แห่พระอิศวรพระนารายณ์ในเพดา
 ราตรี ณะพระที่นั่งไชยชุมพล เกษมด้านต์ดำราญใจ ถ้วนทุกหน้า เปน
 ชรรมนิยมพระนคร ฯ เดือนยี่ถึง การพระราชพิธีบุษยามิเค็กเถถึงพระโค
 กินเดียง เปนนักชตฤกษ์ หม่นางไนก็ได้ชตชกกว่าหว่าง พังดำเนียง
 เดียงว่าวร้องเด็นาะต่นพาไป ทงทิวาราตรี ฯ เดือนดำมประชุมชาวพระนคร
 เด่น เปนการนักชตฤกษ์พระราชพิธีชานยเทาะห์ชนเข้าเข้าตาน ส่มเด็จ
 พระเจ้าอยู่หัวเด็จจ ณะพระพดาไชย ให้พระส่มมกำนัตนางระบำนาง
 บำเรอ ที่มีรูปศิริวิดาศ เปนอ้งาม แต่งตัวใส่เสื้ออย่างเทศอย่าง
 มะตายุ ออกชก ระแทะทอง ระแทะเงิน ระแทะศรีต่าง ๆ เปนคู้ ๆ กั้นตีบคู้
 ตากผอนเข้าเข้าสู่ตานอันแวดวงด้วยราชวตรฉัตรขง มีพิดานห้อย
 ย้อยด้วยพวงบุบผามาโดย แดการมโหรีสัพก็เด่นระเบงระบำนจิริกางแทง
 เซนนางกะอิวผัวแทงควาย หกชะเมนไต้ดวดลอดบ่วงรำแพน เดียงซ้อง
 กดองนี้ ส่นนนำบันเทิงใจ แด้วชาวพนักงานก็นำพระโคอุศุภราชโค
 กระวินเข้ามาเทียบเกวียนพราหมณาจารย์ถือประทักเงิน อำนมนต์ขับ
 พระโคให้บ้ายบาท เวียนหวดเข้า ครนดำเร็จ เปนดังเซป แด้วนายนักการ
 พระสุวัควัดก็ส่งฟางขนไปกองไว้ในยัญะกระตากุณท์ จึงพระครูพรหม
 พรตพิธีบูชาละมิตธิพระเพลิงด้วยสุคันธของหอม อำนอิศวรเวทโหม
 กุณท์บันภา เดียงส่งชดำมวาระแล้ว จึงเชิญพระเพลิงออกจุดเผาฟาง
 แดซ้งเข้า ส่มมุติว่าคดอกทุ่งเผาบ้านอุบ้ทวะจรรไร ฯ ครนเดือนดี
 ถึงการพระราชพิธีส่มพัจฉณนินโดกย ส่มมุติเรียกว่าตรุศ ฝ่ายพุทธดำสน

ชาวพนักงาน ก็ ตัง บัตร นำบัตร ทรายจับ ด้ายมงคลสูตรไว้ ตั้งไว้ในโรงราช
 พิธี ทั้ง ดี ทิศ พระนคร แดใน พระราช นิเวศ จึง อัญเชิญ พระพุทธ ปรินิพพาน
 มา ประดิษฐาน อารามนา พระ มหา เถระ นุเถระ ผัดดี เปดียน กั้น มา
 จำเวียน พระปรีต ในโรง ราช พิธี ทุก ตำบล ดั้น ทั้ง ทิวา ราตรี ดำม วาร
 แด ด้าย มงคล สูตร นั้น ชาวพนักงาน แจกให้ พระ บรม วงษา นวงษ์ ทง ผาย
 หน้า ผายใน เมื่อ วัน พระ มหา เถระ เจ้า จำเวียน พระ อาณานาฎิย สูตรใน
 ราตรี หมู่ ทหาร ยิง บันใหญ่ รอบ พระ นคร ผาย พราหมณาจารย์ ประชุม
 กัน ผูก พรต กระทำ การ พระราช พิธีใน พระ เถวะ สถาน หลวง ตัง เครื่อง
 พดักกรรม สึงเวย บวง สรวง พระ เถวะ รูป ทังมวณ มี พระ พรเมศวรร เปน ต้น
 แดว ก็ เปดียน เวร กั้น อาน อาคมใน ทิวาราตรี ทงดำม ครัน ถึง วัน ชัน ดิบดีค่า
 เพลา บ่าย ชาย แด่ง พระ ครู พรหม พรต พิธี กับ ชี พ่อ พราหมณ์
 ทงหลาย ก็ เชิญ จตุโลกย ปาตา เถวะ รูป ชัน แด่ดียง งา แห่ เข้า มา ยัง โรง
 ราช พิธี ใน พระราช นิเวศ กระทำ ประทักษิณ ดั้น วาระ ดำม รอบ
 แดว พราหมณา จารย์ ทงหลาย ก็ สมาทาน บัญจางคิกะคีต ใน ดำนัถ ส้มเตีจ
 พระ สึงฆ ราชา แด่รีจ แดว ก็ แห่ พระ เถวะ รูป ทัง ดี ออก ไป ประดิษฐาน
 ไว้บน เกย อัน กระทำ ไว้ หน้าโรง ราช พิธี ทั้ง ดี ทิศ พระนคร ครัน เพลา
 พดบ ค่า ส้มเตีจ พระเจ้า อยู่ หิว ก็ แด่ดีจ พร้อม ด้วย พระราช เทพี แด พระ
 บรม วงษา พระ สนม กำนัต นาง ท้าว ชะแม่ เจ้า ช่า ยัง หน้า พระदान ดำน
 ประจิม ทิศ โรง ราช พิธีใน อัน มี ม่าน กัง กำบัง สว่างไป ด้วย แด่ง โคม ประทีป

ประโคมศุภกิจคณตรี ขบวรวงพื่อนรำ ส้ม โภช พระพุทธปฏิมากร โดยนิยมตงน ๑
 เดือน ทำถึง การ พระราช พิธีศานาใหญ่ ประชุม หมุ่มมุข มาตยา ฝ่าย ทหาร พ่อ
 เรือน ท้าว พระยา พระ หดวง ผู้ร่ง เมือง ครองเมือง เอกโท ศรี จิตวา และ ฉอง
 เมือง กิ่งเมือง ปากใต้ ฝ่ายเหนือ บรรดาเป็นเมือง ขัน ออก แดเค้รชฐี มี หน้า
 มี ทรพัย ในตระกูลต่าง ๆ มากราบ ถวาย บังคม ส้มเด็จ พระร่วง เจ้า พรหมกัน
 ต่าง ถวาย เครื่อง ราช บรรณาการ เป็น ต้น ว่า ดอกไม้ ทอง เงิน สรรพ สิ่ง ของ
 อื่น ประณีต แด เป็น แก่น ส้าร ส้มเด็จ พระเจ้า อยู่ หัว ทรง เครื่อง ราช
 กกุฎภัณฑ์ เสด็จ ออก ณะมุขเด็จ พระ ที่ นั่ง อินทราภิคัก ชาว พนักงาน
 ก็ ประโคม แตร สังข์ กลอง มะโหระทึก จึง พระศรี มโหสถ บิดา ข้าน้อย น
 ท่าน แต่ง กริชกาย ตาม ตำแหน่ง ยศ บรม หงษ์ ขัน สัตย นง เหนือ ตง อิน
 หุ้ม ด้วย แผ่น เงิน น้อม เคียร คีโรตม์ กราบ ถวาย บังคม ส้มเด็จ พระเจ้า
 อยู่ หัว ทูล เบิก นาม ท้าว พระยา พระ หดวง ใน กรุง นอก กรุง และ เค้รชฐี มี
 ช้อ บรรดา ถวาย เครื่อง ราช บรรณา การ ให้ ส้มเด็จ พระเจ้า แผ่น ดิน ทรง
 ทราบได้ พระบาท บงกช แด้ว ก็ รับ พระราช ปฏิภาณ ฌดอง พระ โอฐ
 โดย ช้อ พระราช ประดิสน์ถาร ปราได้ย เสดระกา มาตย์ ทง มวญู ดั้น วาระ ส้ามคาบ
 กรัน ส้มเด็จ พระเจ้า อยู่ หัว พระราช ดำเนิน ขัน แด้ว ขณะ นน ชาว พนักงาน
 ระเบง กรำ ขบวรวงให้ ท้าว พระยา ทงหลาย ทอด ทศนา จน ดั้น เพตาเดียง เป็น
 ประเพณี พิธี ศานาใหญ่ ชาว พระ สนม กำเนิด ต้อง ร้อย กรอง ร้อย
 บุษบา ซาค เป็น รูป สันฐาน ต่าง ๆ ได้ เมียง หมาย ถวาย ส้มเด็จ พระเจ้า อยู่ หัว
 ให้ ทรง พระราชทาน ตุก ขุน ซึ่ง มา ประชุม กัน การ อื่น น ก็ เป็น การ นาง

ใน ทั้ง ปวง   กระทำ ประท้วง ฝืน ฝืน ฝืน ก็นั้น ทุก ๆ ครั้ง   แต่ ก่อน ข้า น้อย ก็ ยัง
 หา เคย กระทำไม่   แต่ ทว่า เคย ได้ เห็น ได้ ฟัง ว่า ท่าน ทั้ง หหลาย ร้อย กรอง
 ดอกไม้   เป็น รูป สิ่ง สัตว์ วัตถุ ชาติ มัจฉา ปลา ผด   ข้า น้อย จึง เด็ด
 พรรณ บุบ ษชาติ ที่มี ศรี อื่น เหลือ   มี ดอก การ เกิด แด ดอก กรรณ นิการ
 เป็น ต้น มา คิด กรอง ร้อย เป็น รูป พาน ส่อง ชัน ร่อง ชัน   แดว ก็ ช้อน สด บ
 ประดับ ดอก ไม้ ศรี แดง ศรี ขาว แด ศรี ต่าง ๆ   แก่ อ่อน ประสาร์ ก็นั้น เป็น ระย้า
 ระบาย   จึง แต่ง เมียง หมาย อบรม ด้วย เครื่อง หอม   ไล่ ลง ใน ชัน
 มี คา ซ้าย ดอก ไม้ ปก คดุม   ครั้น แดว ก็ นำ ชัน ถวาย ส้ม เต๋จ พระ เจ้า อยู่ หัว
 พร้อม ก็นั้น กับ พวง มาตา พระ สนม กำนัด ทั้ง ปวง   ส้ม เต๋จ พระ เจ้า แผ่นดิน
 ทรง ทอด ทัก ณา ทัว ไป   ครั้น ทรง เห็น พวง ดอก ไม้ รูป พาน ชัน หมาย ของ
 ข้า น้อย น   ก็ ชอบ พระ ราช อชฌมา ได้ ย   จึง ดำ รัด ว่า   อื่น คน มี บัญญา
 แดว จะ กระทำ การ สิ่ง ไค ก็ ถูก ต้อง   เป็น ที่ จำ เริญ ใจ จำ เริญ คา หมู ชน
 ชาย หญิง   อื่น ดอก ไม้ ร้อย รูป พาน ชัน หมาย น   ควร จะ เป็น แบบ อย่าง
 ไว้ ใน แผ่น ดิน ได้   จึง ดำ รัด สั่ง ชาว พน กงาน ให้ ยก พาน ชัน หมาย ไป ตั้ง
 ให้ พระ ยา มหา อุปราช บริ โภค   แด ดอก ไม้ ร้อย รูป ต่าง ๆ ของ นาง ใน
 ทั้ง หหลาย น   โปรด ให้ พระ ราช ทาน หมู มุชมนครี ทั้ง ส่อง ผ่าย   แดว
 ส้ม เต๋จ พระ รวง เจ้า ทรง ปกา สัต ส่าบ สรร ว่า   แด น สด ไป เบอง หน้า
 กษ ตรีย ก็ ดี   คหบดี เศรษฐี แด ตระ กูต ทั้ง หหลาย ก็ ดี   ทว ทุก ราช ธานี
 นิคม คา ม สยาม ภาษา   แม้น ผู้ ไค จะ ทำ การ รับ แชก เป็น การ ส่นาน ใหญ่
 มี การ อาวาห วิวาห มงคล เป็น ต้น   จะ ร้อย กรอง บุบ ษชาติ ได้ เมียง หมาย

ดู่แขก ก็ให้ ร้อย กรอง เปน รูป ฟาน ชัน หมากรูด ดึง น ฤา จะ เอา ดึง
 ไต ๆ กระทบได้ เมียง หมากรูด ก็ ดี ก็ จึง กระทบ เปน รูป ฟาน มี ชัน ดึง
 รอง ชัน ให้ เรียก นาม ว่า ฟาน ชัน หมากรูด กัด ปาด ด้าน เหตุ ดึง น
 พระ มหา กษัตริย์ ชีราช เจ้า ดับ ๆ ก็น มา จึง ได้ มี ฟาน พระ ชัน หมากรูด เปน
 พระ เครื่อง ต้น แด มี ฟาน ชัน หมากรูด สำหรับ รับ แยก ต่าง เมือง ฝาย
 กระทบ นรชาติ ประชา ชาย หญิง ทั้ง หาย มี คหบดี แด เครื่อง ฎี พราหมณ์
 จารย์ เปน ต้น ผู้ใด กระทบ การ อาวahi วิวาหมงคล ก็ ย่อม ตก แต่ง
 เมียง หมากรูด ของ บริ โภค ต่าง ๆ ได้ ฟาน ได้ เตียบ นับ ด้วย ดับ ด้วย ร้อย ไป
 ประชุม รับ แยก แด บวง สรวง เดียง ดู ก็น ก็ เรียก นาม ตาม ราช บริหาร
 สรรดาบ ว่า กระทบ ชัน หมากรูด จน เทำ ถึง กาด ทุก วัน น อัน ว่า
 ชัน ร้อย นพมาศ คิด กรอง ร้อย พวง ผกา เกสร เปน รูป ฟาน ชัน หมากรูด ต้อง
 พระราช อัญญา ได้ ย ส้ม เต็จ พระ ร่วง เจ้า ก็ ได้ รับ พระ ราชทาน สักการะ
 รางวัด เปน อัน มาก แด ก็ ถึง ซึ่ง มี ช่อ เดียง ปราบ อยู่ ใน แผ่น ดิน
 ครน เพดา บ่าย ชาย แด ใน วัน นั้น พระมหา ราชครู พราหมณ์ พฤทธิโชค ราช
 บรม หงษ์ ก็ ประชุม หมู พราหมณ์ พฤทธิโชค ใน สถาน พระ เทวกรรม์ บันภา
 เดียง ดึง ชูชา ฌนญ ไชย บาค บวง สรวง พร้อม ด้วย พระยา พระ หลวง นาย ทหาร
 ช่าง ทหาร ม้า ต่าง ไปรย ปราย เข้า คอก คอกไม้ สมิทธิ ดึง เวย พระ
 เทวกรรม์ อังกษาวุธ และ บ่วง บาค โดย คำหรับ พระ ศษกรรม์ คเชนทร สนาน
 ครน เพดา รุ่ง เข้า พระ บาท ส้ม เต็จ พระ เจ้า อยู่ หัว เต็จ ออก ณ พระ ที่ นึง ไชย
 ชุมพล พร้อม ด้วย พระ อิศายา พระราช บรม วงษา แด พระ สนม กำเนิด นาง

ท้าว ชาว ชะแม่   อ้น งาม ด้วย ตก แต่ง กริชกาย นุ่ง ห่ม ประกวด กั้น หน้า พระ
 ที่ นึ่ง ก็ สัพรัง พรอม มาตยา ขำ เผา นึ่ง บน ฐาน มา ทำ ฐาน   เป็น หัตถ์ ดัด ตาม
 ผู้ ใหญ่ ผู้ น้อย   อ้น ว่า ประเทียบ ท้าว พระยา ทัง หาดาย ฝ่าย ทหาร พ่อ เรือน
 ต่าง แต่ง ตัว มา นึ่ง เป็น พวก เป็น เหล่า กั้น   ตาม ระวัง ช้อง ตีมา หน้า พระ
 กาด ค้าต หวดง   คาด เพดาน ผ้า ชาว รม แดง พระ อาทิตย์ แด วิถี ทาง ท้อง
 ฐานใน นาง เรียง นัน   ก็ แน่น นัน ไป ด้วย หมู ราษฎร ประชา ชาย หญิง
 นุ่ง ห่ม แพร ม้วน ตก แต่ง ตาม ตระกูล ของ คน   ต่าง คอย ทอด ทักน่า ขบวน แห่ง
 คเชนทร ฐานาน   ฝ่าย พระครู พราหมณ์ พฤทธิบาท ก็ เบิก ไชยณ ทวาร เดิน
 ขบวน แห่ง ช้าง อ้นทรง พระเทวกรรม นำ รว มา ตาม วิถี ท้อง ฐานาน หน้ำ หน้า พระ
 ที่ นึ่ง   งาม ทหาร เดิน แห่ง ถ้วน แต่ ใต้ เตื่อ หมวก ศรี ต่าง ๆ   ถือ ชง ฉาน
 ชง ชายไม้ เต้า ส้อม ษุศร์   เตื่อย กดอง อินทเทวี แทร ดั่ง ชดัง เตื่อนา ฐานัน
 เตียรดาษ ด้วย กระซิง กดง กดต เครื่อง คชา เณติม เกียรติ   พระยา ช้าง ระวัง
 ต้น เดิน ฐานาน งาม ด้วย ลักษณะ รูป   มี เตื่อก ดำม ตระกูล เนียม ดำม ตระกูล
 ส้ม พงษ์ สู่ ประดิฐ ตาม พระจุม ปราสาท อำนวย กมุต บุษ ปะทนต์ ไอยรา ทัง สार
 ทรง พระ คชะชาท ที่ นึ่ง เคน ตะพด ถ้วน ประดับ ด้วย เครื่อง คชาภรณ์ สู่พรพรรณ
 พิจิตร   อ้น นาย จำนำ ประจำ ชี คชพลาย พัง ทัง มวณู ห่ม เตื่อ ศรี แดง แต่ง ตัว
 ส่าง งาม อ่า โถง   ถือ ขอ เกราะ ของ งาม ขอไม้ ท้าว ขอ กะตะเม็ด   ขบวน ดำ
 ชับ มันมี ช้าง นำ ช้าง แทรก ช้าง ฆะชด ชาย ให้ บารู สู่ งา ผัด พาวพ พ่อ แพน ถวาย
 หน้า พระ ที่ นึ่ง   แดง ก็ เดิน ขบวน แห่ง มา ระวัง ต้น มา เป็น ษนัต ถ้วน ประดับ
 ด้วย เครื่อง อาชา สู่พรพรรณ วิโดย   มี จำนำ ประจำ จุง ประจำ ชี แต่ง ตัว สู่ ได้

เลื้อย คีรี แดง โปกผ้า ขลิบ ถือ ทวน ทอง เกาทัณฑ์ แต้ หอก ชด บ้าง ก็ ขี้
 ให้ พยัค ย่าง บ้าง ก็ ขี้ ขบ ควบ อื่น ว่า คชด้าว และ อัคร แต่ ละ ตัวย่อม
 งาม รูป และ งาม เครื่อง แต่ง จำ เริญ ตา ยิง นัก ส้ม เต๋จ พระเจ้า แผ่นดิน ทอด
 พระเนตร ขบวณ คเชนทร ส่นาน สำนาย ราช ฤไทย ทั้ง พระ อัครายา บรม
 วงษา พระ ส่นม กำเนิด ท้าว พระยา ข่า เผ่า ชาว ประชา ราชฐูร ทั้งหลาย ต่าง
 เรือง รื่น ชื่น ชม พระ บรม โภชิ ส้มภาว เปน การ นักชตฤกษ์ คเชนทร ส่นาน สำน
 ทิวา วัน และ วัน เปน ประถม นั้น เติน พระยา ข่าง แต้ ม้า ระวัง ตน วัน เปน
 คำรบ สอง เติน ข่าง ม้า ระวัง วิเศษ วัน เปน คำรบ สำน เติน ข่าง ม้า
 ระวัง เพ็รยว ครน เพด้า ตวัน บ่าย ชาย แด่ง และ ราช ราชรี ชาว พนักงาน
 ก็ เติน เพดง ไก่ บ่า ข่า หงษ์ แต้ หนึ่ง รา จุด ดอกไม้ พุ่ม พะเนียง พลุ ระทา
 กระทบ เปนการ มโหรี ส้ม โภช พระเทวกรรม ที่หน้า พระเทวะ ส่นาน หดอง
 เปน ธรรมเนี่ยม ถวน คำรบ สำน ราชรี ตาม คำหรับ ๆ ครน ถึง ณะวัน พระ
 บรม ทินกร จร จาก มิน ราชรี ประเวศ ชน สุ่ม เมษ ราชรี เถลิง ศก ชน ปีใหม่ แต่
 บรรดา ข่า เผ่า พระบาท ทง ฝ่าย หน้า ฝ่ายใน ก็ ประชุม พร้อม กัน รับ พระราช
 ทาน หน้า พระพิฒ ส้ม เต๋จ พระเจ้า อยู่ หัว คำรบ ส่ม เจ้า พนักงาน โปรด ให้
 พระราชทาน เงิน ประจำ บั แต้ พศราภรณ์ แก่ พระราช วงษา ท้าว พระยา ข่า
 เผ่า ทั้ง สอง ฝ่ายใน กรุง นอก กรุง ตลอด ลงไป จน ไพร่ ประจำ ของ ทั้ง พระ
 ส่นมกำนัต ท้าว ชาวชะแม่ จำชา ตาม คำแห่ง ถานาคักติ ถวน ทุกหน้า เสร็จการ
 พระราช พิธี ส่นานใหญ่ ดัง น ๆ ครน ถึง เดือน หก เปน การ นักชตฤกษ์ ใน
 พระราช พิธี ไพร่คำช จรด พระ นังคัต จึง พระ ครู พรหม พรต พิธี คีรี บรม หงษ์

ก็ ประชุม พราหมณ์ ผู้ พรต อัญเชิญ พระ เทวะ รูป เข้า ตั้ง โอง ราช พิธี อัน แวด
วง ด้วย ราช วัตร วัตร ชง ณะทอง ทุ่ง ตะหาน หลวง หน้า พระตำหนัก ห้าง ครัว
ถึง กำหนด วัน อุดม ฤกษ์ วัน อาทิตย์ เปน วัน สำหรับ กระทำ มง คด การ แรก ภา
ชวัญ จึง พระบาท ส้มเค็ญ พระเจ้า อยู่ หัว ทรง พระ เกรอง ต้น อย่าง เทศ ชัด
พระแสง กนหยัน เสด็จ ทรง พระ อัครราช เปน พาหนะ ยาน พรอม ด้วย พระ
หลวง ชุน หมัน นาย ทหาร มา ประจำ ชี อัคร โดย เสด็จ พยุห บาท ตรา ขบวน
เพชร พวง แด พระ อัครชายา พระราช วงษา พระ สนม กำเนิด เดือก แต่ ที่ ต้อง
พระราช ฤทธิไทยให้ โดย เสด็จ ด้วน แต่ ตก แต่ง รัชการ อย่าง นาง เขียน ชน
รถ ประเทียบ ตาม ไปใน ขบวน หลั่ง ครัว เสด็จ ถึง พระ พลา ห้อง ประทับ
ณะตำหนัก ห้าง จึง ดำรัส สั่ง ออก ยา พหุ ทแพทย์ ชิบดีให้ เข้า ตั้ง โอง ราช
พิธี ถอ เอา พศราภรณ์ เพศ กษัตริ์ แต่ง กาย อย่าง ลูก หลวง เอก ยิง ด้วย
อิศริยยศ ใน วัน เดียว นั้น มี ชี พ่อ พราหมณ์ บันญา เดีียง สั่ง ช้ แด ไปรย เข้า
คอก นำ หน้า ภา แด เมื่อ ออก จาก โอง ราช พิธี นั้น ก็ ให้ ด้วย กระจิง บัง ด้วย
ครัว เข้า ตั้ง ุณ ทด ทอง ตะหาน ที่ จะ จรด พระ นังคัล ชาว พระ โค ก็ นำ พระ
โค อัครภรช มา เข้ม ไถ ทอง พระ ครู พรหม พรต พิธี ก็ มอบ ยาม ไถ แด
ประคักทองให้ ออก ยา พหุ ทแพทย์ ออก ยา พหุ ทแพทย์ กราบ ถวาย บังคม
ส้มเค็ญ พระเจ้า แผ่นดิน แดวก็ รัช ยาม ไถ ไม้ ประคัก อัน ว่า ออก พระ ศรั
มให้ ด้วย กมเค็ญ ครว โดย หงษ์ ผู้ เปน บิดา ชานอย น ท่าน แต่ง รัช กาย
บริศหิ์ เสด็จ พศราภรณ์ พรอม เกรอง อัญญาพรต เปน พราหมณ์ มหา ค้าด
ประเศริฐ คักค ถอ เอก ไถ เงิน อัน เข้ม ด้วย พระ โค เสด็จ พรพระ ด้ง ออก

พระวิฆนะ เค็รชฐี อิน บริบูรณ์ ด้วย ทพย สัมบต นบ เชาโน มหาศาล ท่านแต่ง
 ภาย อย่าง คหะ บดี ถอ เอา ไถ อิน หุ่ม ด้วย ภา รัตกัมพต แดง เทียม ด้วย
 พระโค กระวิน กับ ทงไม้ ประตัก พระ โหราจารย์ ก็ ดัน ฆ้องไชย ประ โคม
 ดุริยางค คนตรี นาย จำนำ ก็ จม จู พระโค อุดุภราช อิน เทียม ไถ เอก ซึ่ง
 ออกยา พหุตเทพย ธิบดี ถอนน บ่ายบาทดำเนิน จรด พระนั่งคิด เวียนซ้ายไปขวา
 ไถโท ออก พระ ศรี มโหสถ ดำเนิน ที่ สอง ไถ ตรี พระ วิฆนะ เค็รชฐี ดำเนิน
 ที่สาม ตามกัน เปน ลำดับ พร้อม ด้วย ซื่อพราหมณ์ ปราย เข้าตอก ดอกไม้
 บันภา เตียง ตั้งช้ ดี ไม้ บันเตาะ นำ หน้า ไถ ชุน บริบูรณ์ ธิญญา กับ นาย
 นักการ นา หลวง แต่ง คัวนุ่ง เพลา คาค ประคตได้ หมวก ด้าน ถือ กระเข้า ปราย
 ปราย ห้วน พรรณ พืช ธิญญา หาร ตาม ทาง ไถ จรด พระ นั่งคิด ถ้วน ค้ารบ
 ดำรอบบ อินว่า ชาว พนักงาน ก็เด่น การ มโหรสพ ระเบง ระบุว่า โหม่ง ครัวม หก
 ฆะเมน ไค่ ถวด ถอด บ่วง ำแพน แทง วิได้ ไก่ บ้า ซ้ำ หงษ์ ราช รอบ ที่
 ปริมณฑล กระทำ การ แรก นา ธิญญ เอิก เกริกไป ด้วย หมุ่มมหา ชน ชายหญิง
 พา บุตร นิดดา มา ทอด ทักหนา เด่น ดำราญใจ ครั้น เด็ร็จ การ ไถ ห้วน แด่ว
 ก็ ปลดปล่อย พระโคอุดุภราช โค เด็วตร พระพร โคกระวิน ออกให้ กิน เตียง เตียง
 ทาย ของ ห้า สิ่ง ถ้า พระโค บริ โภค เข้า แดะ ถัว งา ธิญา นำ สิ่งใด สิ่ง หนึ่ง ก็ดี
 และ มีได้ บริ โภค ก็ดี โหรา พราหมณาจารย์ ก็ ทำนาย ทาย ทัก ว่า ธิญญา หาร
 จะได้ ผล มีได้ ผล ำ มาก แด ำ น้อย ตาม คำหรับ ไตร เพท ขณะ ัน พระ
 อักขยา ดำรัส ตั้ง นาง พระ สนม ให้ ธิญญ เค็รื่อง พระ สุปรรณภาชน มชูปายาค์

ชน ถวาย ส้มเค็ญ พระเจ้า อยู่หัวให้ ทรง เสด็จ แลว ก็ให้ ชาว ราช มน เสด็จ
 ลูก ชน ทง หาดาย ด้วย เชา มชูปายาศ์ แด ของ คาว หวาน ตาม ลำดับ เสร็จ การ
 พระราช พิธี จรด พระ นงคต ดง น ๑ ครน ถึง วัน วิสาขบูชา พุทธ สำนัน
 ส้มเค็ญ พระเจ้า แผ่นดิน แด ราช บริรักษ์ ผาย หน้า ผาย ใน ทง อาณา ประชา
 ราชฏร ทว ทุก นิคม คาม ชนบท ก็ ประดับ พระ นคร แด พระราชวัง ข้าง หน้า
 ข้าง ใน จวน ตำแหน่ง ท้าว พระยา พระ หลวง แด เศวษฐี ฐี พราหมณ์ บ้าน
 เรือน โรง ไร่ น พ่วง แพ ชน ประชา ชาย หญิง ด่วน แด แชน โคม ประทีป ชวา
 ตา สว่าง ใสว ห้อย ย้อย พวง บุษบชาติ ประ พรหม เครื่อง สุกันธรรค์ อุทิศ บูชา
 พระ รัตนไตรย สัน สำน ทิวา ราชรี มหา ชน ชัก ชวน กัน รักษา พระ อุโบสถ
 คัด สดับ พัง พระ สธรรม เทคณา บูชา ธรรมะ บ้าง ก็ ถวาย ฌดาก ภัตตา หาร
 สังฆทาน เชา ภัณฑ ๑ บ้าง ก็ ยก ชน ชิง ชง ผ้า บูชา พระ สรูป เจดีย์ บ้าง ก็
 บริจาค ทว พัย จำแนก แจก ทาน แก่ ยาจก ทะดิทก คน กำพร้า อะณาธา ชะรา พิการ
 บ้าง ก็ ชอ ถาย ชิวตริ สัตว จตุบาท ทวิบาท ชาติ มัจฉา ต่าง ๆ ปลด ปลดอย
 ให้ ได้ ความ สุข สบาย อัน ว่า ส้มเค็ญ พระเจ้า แผ่นดิน แด ราช ทรภูถ ก็
 ทรง คัด บำเพ็ญ การ พระราช กุศล ต่าง ๆ ใน วัน วิสาขบูชา พุทธ สำนัน เปน
 อัน มาก เพลา ทรวัน ชาย แสง ก็ เสร็จ พระราช ดำเนิน พรอม ด้วย ราช
 สุริยวงษ์ นาง ใน ออก วัด หน้า พระ ชาติ ราช อาราม หลวง วัน หนึ่ง ออก วัด
 ราช บูรณะ พระ พิหาร หลวง วัน หนึ่ง ออก วัด โลกย สุธา ราช วาศ วัน หนึ่ง
 ต่าง นมัสการ พระ รัตนคยาธิคุณ ไปรย ปราย ผกา เกสร สุกันธรรค์ สักการบูชา
 ถวาย ประทีป รูป เทียน เวียน แวน รอบ รัตน บัดลังก์ ประ โคม ดุริยางค

คนตรี ดัด ดัด เบ้า ส้มโงษ พระชินศรี พระชินราช พระโตกนาถ สัตถารถ โดย
 มี กระทบ ไล่มนต์ ศรัทธา ทุก ตัว คน อัน พระมหา นคร คู่ โขไทย ราชธานี
 ถึง วัน วิสาขะ นักขตฤกษ์ ครอง ไค ก็ สว่างไป ด้วย แสง ประทับ เทียน ดอกไม้
 เพลิง แด่ สด้าง สดอน ด้วย ชง ช่าง ชง ประจักษ์ ได้ไป ด้วย ภู พวง ดวง
 ดอกไม้ กรอง ร้อย ห้อย แขนว หอม กระทบไป ด้วย กัดิน สุกันธรค์ รวยริน
 เต๋นาระ ดำเนียง พิณพาทย์ ช้อง กตอง ทง ทิวา ราตรี มหาชน ช่าง หญิง พา
 กัน กระทบ กอง การ กุศล เต๋ม่อน จะ เผย ชิ่ง ทวาร พิมาณ พา ทุก ฌอ ชน ๆ
 ครน ถึง เต๋น เจ็ด นักขตฤกษ์ พระราช พิธีเคนทะ ชาว พนักงาน ก็ ตก แต่ง
 สัตถาน พระ สยม ภูวนารถ อัน เปน พระ เทวดัตถาน หดวง ให้ สดอ่าน สดอาด ชาว
 พระ นคร ก็ มา สนิหิบาท ประชุม กัน คอย ดู พราหมณาจารย์ จะ ชิ่ง ช่าง
 เต๋ียง ทาย จิ่ง พระ ครู เพทางคศาสตร์ ราชไตร เพท กับ หมู่พราหมณ์ ก็
 ผูก พรต บูชา สมิทธิ พระ เปนเจ้า เบ้า สังกั ถวาย เต๋ียง เต๋ว สังกเวย บวงสร่วง
 ช่าง อัน กระทบ ด้วย ทอง เนาอะโตหะ ใหญ่ ประมาณ เต๋า ผล แต่ง อุดิต
 สัมมุติ ว่า พร พระ สยม ส่าม กำดัง บุรุษ จิ่ง ชัก ส่าย ชิ่ง ช่าง ให้ หมุน ได้
 อัน ช่าง นน เปน ที่ เต๋ียง ทาย ตาม คำหรับไตร เพท ถ้า ช่าง ดิ่ง เต๋ียง เต๋นาระ
 หมุน นอน วัน ได้บาท นาพิกา มี เต๋ียง มิได้ หย่อน ก็ ก่อว่า เปน มงคด
 ประเสวีฐันท์ พระ มหา กษัตรา ชิราช เจ้า จะ ทรง สุธภาพ พระ เกียรติยศ
 ปราบกฏไป ใน นานา ประเทศ ทงปวง สมนะ ชีพราหมณ์ คะหะบตี เค็รชฐี
 แตะ ไพร์ พา ช่า แผ่นดิน สิ้น ทง พระ นคร ชอบ ชินทตี่มา อาณา เขต อัน
 กว้างใหญ่ ไพศาล จะ อยู่ เย็น เปน คู่ช ปราศจากโภย อันตราย ต่าง ๆ หนึ่ง

โต้ด แม่น ว่า ข่าง หมุน มิได้ นอน วัน ทั้ง ดำเนียง ก็ ไม่ เสนาะ ดั้น นัน อั้นทราย
 ด้วย เหตุต่าง ๆ พราหมณาจารย์ ทำนาย ว่า บ้าน เมือง จะ มี สบาย ใน
 ขอบ ๒๒ โดย นิยม ดัง ข้า น้อย กดาว น ครนได้ เพธา ฤกษ์ พระ ครูเพทางค
 ล่าตร ราชไตร เพท ก็ ให้ นาติวัน นาย นักงาน เชิญ ข่าง ชัน ภัทรบิฐ หมู
 พราหมณ ทั้ง มวณู ก็ ดำเนิน แห่ ห้อม ออก จาก เทวดสถาน ไป ยัง หน้า พระ
 สถาน ไชย อั้น แวด วง ด้วย รว ราชวศร เปน ที่ ทง ข่าง จึง เอา สาย ไหม
 เบญจพรรณ ยาว ดิบ ดอง คอก พัน คั้น ข่าง ร้อย ชอง ผัง คง ทาว ดง กับ นาง
 กระดาน อั้น วาง เห็นอ หลง ภูมิภาค บัถพี พระ ครู พรหม พรต พิชี ศรี บรม
 หงษ์ ก็ อ่าน อิศรมนตร์ กำเนิด ข่าง ดั้น วาระ ดำม คาบ นาติวัน ดำม นาง
 ขำนาย ข่าง ก็ ประจำ ข่าง คอย ทง ครน ได้ ฤกษ์ โหรา ดั้น ช้อง ไชย
 นาติวัน ก็ ทง ข่าง วาง สาย เตียง ข่าง ดึง กังวาน เสนาะ ดั้น นัน ดุจ เตียง ดังช หมุน
 นอน วัน คั้นไม่ สบัด ได้ บาท นาพิกา เดศ ข่าง ดำแดง ความ จำเริญ ให้ เห็น
 ประจักษ์ ถวน คำรบ ดำม ครัง ชี พ่อ พราหมณ และ ทาว พระยา บรรดา
 ราชฎร ซึ่ง ประชุม กัน ทอด ทักนา ข่าง หมุน ดัง นั้น ก็ ยินดี ปรีดา ให้
 ร้อง เต็ม รำ บอก เต่า กัน ต่อ ๆ ไป ว่า ใน บิน บ้าน เมือง จะ อยู่ เย็น เปน คู่ช
 หมู พราหมณาจารย์ ก็ เชิญ ข่าง คั้น เข้า สู่ พระ เทวดสถาน อั้น ว่า การ
 พระราช พิชี เคนทะ ทง ข่าง น ส้มเด็จ พระเจ้า แผ่นดิน มิได้ เดศไป ทวง
 ทอด พระ เนตร แต่ กาด ก่อน ก็ มิได้ โปรด ให้ นาง ไนไป ทอด ทักนา ครน
 เมื่อ ข้า น้อย น เขาไป รับ ราชการ เปน ข้า พระบาท ส้มเด็จ พระเจ้า อยู่ หัว
 มี พระราช บรรหาร คำว่า ข้า น้อย เปน ซาคี เชอ กระจุกต พราหมณ จึง

โปรด ให้ ไป ทอด ทักหา การ พระราช พิธี เคนทะ กับ พระ สนม กำเนิด ซึ่ง
 เป็น เชื้อ พราหมณ์ ด้วย กัน แต่ ที่ นางในไป สติยศ ดู ทง ช่าง นน เรียก ชื่อ
 โรง มานพ เป็น ที่ พราหมณ์ สวด มนต์ เสร็จ การ พระราช พิธี เคนทะ ทง
 ช่าง ดึง น ๆ ครั้น เดือน แปด ถึง นักษัตรฤกษ์ บูชา ใหญ่ การ พระราช พิธี
 อาสาธะมาศ พระ วรบุตร พุทธ ชี โนโรค ใน พระ ตำล้นา จะ จำ พระ วรรษา
 เป็น มหา สันนิบาต ทุก พระ อาราม ฝ่าย พราหมณาจารย์ ก็ จะ เข้า พรต
 สมาทาน คัด บริ โภก กระจายวช บูชา กุณฑ พิธี กิ่ง เดือน ส้มเต๋จ พระเจ้า
 อยู่ หัว จึง ดำรัส สั่ง นาย นักการให้ จัดแจง ตกแต่ง เสนาคัน ทุก พระ อาราม
 หลวง แล้ว ก็ ทรง ถวาย บริหาร ส้มณะ เป็น ต้น ว่า เคียง ตัง ที่ นง นอน
 เลื่อ สาค ลาด ฟู เป็น สั้งฆทาน แล ผ้า วรรษา วาดิภพัตร ฆลาภพัตร คิถานะ
 ภัตร ทั้ง ประทับ เทียน จำนำ พระ วรรษา บูชา พระ บรม ชาติ พระ พุทธ
 ปฏิมากร พระ ปรียัติธรรม สันไตร มาศ ถวาย รูป เทียน ชวาตา น้ำ มัน
 ตาม ได้ ประทับ แก่ พระ ภิกษุสงฆ์ บรรดา จำ พระ วรรษาใน พระ อาราม
 หลวง ทั้ง ใน กรุง นอก กรุง ทว ถึง กัน ตาม ลำดับ ประการ หนึ่ง ทรง
 พระราช อุทิศ เครื่อง กระจา สั้งเวย พัดกรรม พระ เทวรูป ใน พระ เทวสถาน
 หลวง ทุก สถาน ทั้ง สักการะ หมู พราหมณาจารย์ ซึ่ง จำ พรต อ่าน อิศร
 เวทเพทางคศาตร บูชา พระ เป็น เจ้า ด้วย เสด็จ พิศารภรณ์ แล เครื่อง กระจา
 บวช ทั้ง ประทับ รูปเทียน วิเดประนะให้ บูชา กุณฑ โดย ทรง พระราช ศรัทธา
 ใน พระ พุทธตำล้น ได้ยสาคร เจือ กัน อัน ว่า มหา ชน ชาย หญิงใน ตระกุด
 ทงหลาย มี ตระกุด กษัตริ และ พราหมณ์ และ คหบดี เป็น ต้น ก็ ชัก ชวน กัน

กระทำ กอง การ กุศล ต่าง ๆ   บันดาผู้ใดได้สถาปนะ พระ อารามไว้ ใน
 พระ ตำสนา   ก็ บอก กล่าว บ้าง บุญใน หมู่ ญาติ แด มิตร   ช่วย กัน ตกแต่ง
 เฒ่าคน ถวาย พระ ภิกษุ สงฆ์   ทั้ง ถวาย อาคันตุกะภักตร์ วรรษา วาสักภักตร์
 คิลาณะภักตร์   ทว่ ทั่ว พระ อาราม ราชฐร ทั้ง ใน กรุง นอก กรุง แด มี นิคม
 เมือง ชน ออก ส่น พระราช อาณา เขต   ถ้า แดะ ผู้ใด นับถือได้ยสาคร ด้วย
 ก็ บูชา พระ เทวะ รูป ใน เทวะ สถาน ใหญ่ น้อย ทั่ว คำบด   ทั้ง สักการ
 พราหมณ์ อนัน จำ พรต ด้วย ผ้า และ ประทีป เทียน   ครัน ถึง ฅวัน
 จาคุทสี่ สุกบักช เปน ธรรมเนียม ฤกษ์   นาย นักการ ทหาร บก ทหาร เรือ
 กิ ตง กระบวน แห่   เชิญเทียน ประทีป จำนำ พระ วรรษา ฅน ตง บน คาน
 หาม   แด ลง เรือ เอกไชยได้ บุษบก บัดตั้งกั ทอง   ประ โคม กดอง
 อินทเรี แตร สังข์ ชง ทิวได้ว   แห่ ไป ตาม ท้อง สัตตมารค แด ชตมารค
 ประชา ราชฐร ก็ ช้อง ตำชุกร อนู โมทนา พระ ราช กุศล   ครัน ประทีป ถึง
 พระราช อาราม หลวง คำบดใด   ชาว พนักงาน ก็ เชิญ เทียน ประทีป เข้าใน
 พระพิหาร หอ พระ สัธรรม มณเฑียร โรง อุโบสถ จุด ตามไว้ ใน ที่ นั้น ๆ   ทั่ว
 พระอาราม   ส่มเด็จ พระเจ้า อยู่ หวัง ก็ ทรง พระราชอุทิศ สักการะ บูชา พระ
 รัตนไตรย สิ้นไตร มาศ สาม เดือน   ฝ่าย มหาชน ประชา ชาย หญิงใน
 ตระกูด ต่าง ๆ   ทว่ ทั่ว ทั้ง พระราช อาณา เขต ขอบ ฅนทุก สี่มา   ประชุม กัน
 เปน พวก เปน เหล่า ตาม วงษ์ ญาติ แด มิตร   ต่าง ตก แต่ง กรัชกาย ประกวต
 กัน   แห่ เทียน จำนำ พระวรรษา ของ ตน ๆ   ไป ทาง บก บ้าง เรือ บ้าง เตียง
 พิณพาทย์ ฆ้อง กดอง ส่นไป ทั่ว แห่ ทั่ว คำบด   เอิก เกริก ด้วย ประชาชน

คน แห่คน ดู ทง ทาง บก ทาง หน้า เปน มหา นักชตฤกษ์ ใน วัน พระราช พิธี
 อาสาธะมาศ บูชาใหญ่ ครั้น ถึง อาวาส อาราม ของ ผู้ใด ก็เคยง ดู กัน แล้ว
 เชิญ เทียน ประทีป จำนำ พระวรวงษา เข้า ตั้ง ใน อุโบสถ พิหาร จุด ตาม บูชา
 พระรัตนไตรย สิ้น ไตรมาศ ตาม เดือน ทุก ๆ อาราม ราชฐร ครั้น ณะวัน
 กาด บกชเอกะติถ เพดา ตรีวันชาย แล่ง พระพุทธรชิ โนรด ก็ สิ้นนิบาต ประชุม
 กัน เข้า พระวรวงษา ณะพระอุโบสถ ทว ทุก พระอาราม ส้มเค็จ พระเจ้า อยู่ หัว
 เค็จ พระราช ดำเนิน ออก วัด หน้า พระธาตุ พร้อม ด้วย พระอภชญา และ
 พระบรม วงษา พระสนม กำเนิด บรรดา ชน ทง หาดาย ใน ตรีภูต ต่าง ๆ มี
 ชตคัย ตรีภูต แด พราหมณ ตรีภูต คหบดี ตรีภูต เปน ต้น ซึ่ง มี ประดาท
 ศรัทธา เชื้อ ถือ พระพุทธร สำนานา ต่าง ชักนำ ประเทียบ บริวาร ทงบุตร หลาน ญาติ
 แดมิตร ออกไป สโมสร สิ้นนิบาต พร้อม เพรียง กัน ณะ พระอารามใหญ่
 น้อย ทว ทุก แห่ง ทุก ตำบล อุทิศ ถวาย อุทกะ สำนอก แด บัจจย การกถวาย
 แก่ พระภิกษุ สงฆ์ สำนเณร ทว ถึง กัน แล้ว มหา ชน ชาย หญิง ต่าง ตั้ง
 บัญจางค ประดิษฐ สำนาทาน อุโบสถ คัด อัน มี องค์ แปร ใน สำนกัน พระ
 มหา เถระ เจ้า ทงหาดาย บ้าง ก็ ออก วจเภาท ว่า ซำพะเจ้า จะ รักษา อุโบสถ
 เปน ปาฏิหาริยะ บกช อุโบสถ สิ้น วสันต รดู ดี เดือน บ้าง ก็ สำนาทาน
 เปน เตมาลิกะ นิพัทธะ อุโบสถ คือ รักษา คัด ใน พระวรวงษา สิ้น ไตรมาศ
 สำน เดือน บ้าง ก็ สำนาทาน เปนเอกะมาลิกะ นิพัทธะ อุโบสถ คือ รักษา คัด
 ตั้ง แด เพญ เดือน สิบ เบคไป จน ถึง เพญ เดือน สิบ สอง เสมอ ทุก วัน บ้าง
 ก็ สำนาทาน เปน อัทธมะ มาลิกะนิพัทธะ อุโบสถ คือ รักษา คัด เสมอ ทุก วัน

ใน สุกบักข กาด บักข กง เดือน   บาง ก็ รักษา แต่ ปรกติ อุโบสถ เดือน ละ
 แปด วัน พระ   บาง ก็ ต่มาทาน เป็น ปฏิภาคนะ อุโบสถ มี วัน รับ วัน ส่ง เดือน
 หนึ่ง รักษา คัด ดิบ เก้า วัน   ทง ต่บับ พง พระธรรม กถิก ลำแดง ธรรม เทศนา
 แด พระภิกษุ ส่งฆ์ ลำชยาย พระปริตโน ที่ หนึ่ง ๆ   เต่มอ เป็น นิจ ทุก วัน มี ได้ ชาด
 ทราย เทา สัน ไตรมาศ ลำม เดือน โดย นิยม ดัง น   ัน ว่า พระราชพิธี
 อาสาธมาศ บูชาใหญ่ ชำ น้อยได้ คิด กระทำ พนม ดอกไม้ ทอง   แดะ กอ
 โกลุม ประทุม ทอง อัน วิจิตร ด้วย วาด เขียน   นำ ชน ถวาย ส้มเตีจ พระเจ้า
 อยู่ หัวให้ ทรง ลักการะ บูชา พระรัตนไตรย บาง พระเทวรูป บาง   ส้มเตีจ
 พระเจ้า อยู่ หัว ก็ พัง ภาอ พระอชฌมาไสย จึง ดำรัส ชม ชำ น้อย ว่า เป็น คน ฉลาด
 คิด ไปรด พระราชทาน ลักการะ ราง วัด เป็น อัน มาก   แต่ หนึ่ง มา มหาชน ชาย
 หญิง ทว ทง พระนคร   ก็ ถอ เอา เป็น อย่าง ต่าง กระทำ พนม ดอกไม้ แดะ กอ
 ประทุมชาติ มี พรรณ ต่าง ๆ   บูชา พระรัตนไตรยใน พระราช พิธี อาสาธมาศ
 มาก ชน ทุก บ   ฝ่าย นางใน ทงหลาย ก็ ถอ อย่าง กระทำ พนม ดอกไม้ ถวาย
 ส้มเตีจ พระเจ้า อยู่ หัวได้ รับ พระราชทาน ราง วัด   ตาม ฝ่มอ แดะ บัญญา
 ด้วย กัน เป็น อัน มาก จึง พระบาท ส้มเตีจ พระร่วง เจ้า แผ่นดิน มี พระราช บริหาร
 ลำปลักร ว่า   เบอง หน้าแต่ หนึ่ง ไป ชน ชาย หญิงใน พระราช อาณาเขตร
 ประเทศ สยาม ภาษา   บรรดา เป็น ส้มมาทฤฐี ให้ กระทำ พนม ดอกไม้ กอ บัว
 บูชา พระรัตนไตรยใน พระราชพิธี อาสาธมาศให้ เรียก นาม พนมดอกไม้ ว่า พนม
 พระวรราชา อย่า รั ลำบสูญ ทราย เทา กตปาเวธาน   ชำ นอย นพมาศ ก็ ถง ซึ่ง มี
 ชื่อเสียง ว่า เป็น คน ฉลาด ปราบฏ นาม อยู่ ใน แผ่นดินได้   อิก อย่าง หนึ่ง เตีจ

การพระราชพิธี อาสาธมาศ บูชาใหญ่ ดั่ง น ๑ ครั้นถึง เดือน เก้า พราหมณา
 จารย์ ก็ พร้อม กัน กระทำ การ พระราช พิธี พรุณดำตร ดั่ง เกย ดี เกย ที่
 ถาน หน้า พระเทวสถาน หลวง ประดับ ด้วย ฉัตร ชง อิน กระทำ ด้วย หญ้าคา
 หญ้า คัน นก อ่าง ทอง ลัด โลหะ ดี อ่าง ๆ หนึ่ง เต็มไป ด้วย เบือก ปลุก ชาติ ด่าดี
 มี พรรณ สอง คือ เขา จ้าว เขา เหนียว ด้าม อ่าง หนึ่ง ได้ มุต ดิน อิน เจือ ด้วย
 โคไมย ปลุก ถ่วงา อ่าง หนึ่ง ปลุก ม่วง พร้า อ่าง หนึ่ง ปลุก หญ้า แพรก
 หญ้า ตระมาน อ่าง หนึ่ง ดง ยันตร์ พรุณ ดำตร บัก กลาง อ่าง ๆ ละ คณ ดั่งไว้ บน
 นาง กระดาน แบน บัก ตรง หน้า เกย ครั้น ถึง วัน กำหนด ฤกษ์ หมู พราหมณ์
 ทงหลาย มี พระครู พรหม พรต พิธี ศรี บรมหงษ์ เปน ประธาน ต่าง น้อม
 บัญจาศ์ บวง สรวง ตั้งเวย พระเปนเจ้า ดั่งสัตยาธิษฐาน ขอฝนให้ ตก ชุก ชุ่ม ท่ว
 ทุก นิคม อาณา เขต ขอบ ธานีดีมา กรุง พระ มหา นคร ศุโขไทย
 ราชธานี บุรี รัตน ให้ ชุ่ม แะ ชาติ ด่าดี อิน มี พรรณ ต่าง ๆ ซึ่ง เปน ของ
 เดียงชีพ ชนประชา ชาย หญิง สมนะ พราหมณาจารย์ ทว ทง แผ่นดิน จง บริบูรณ์
 ด้วย เมตต รวง ปราศจาก ค้าง แมตง ด้วย อำนาจ วัชระ ตาหก แด พร พระ
 สยาม หนึ่ง โสัด อิน ว่า ตตา ชาติ ทงหลาย มี ถ่วงา เปน คัน ขอ จง บริบูรณ์
 ด้วย พืช ผลให้ ดิน เหลือ จะได้ เปน เครื่อง กระยา บวง บำ บวง สรวง
 หนึ่ง เต่า พรรณ รุกชชาติ ต่าง ๆ มี ม่วง พร้า เปน คัน ขอ จง บริบูรณ์
 ด้วย ดอก ดวง พวง ผล จะได้ เปน อาหาร แห่ง หมู มนุษยนิกท ทง ผอง
 ประการ หนึ่ง ศิณะ ชาติ ต่าง พรรณ อิน เขียว ขจิต งาม ด้วย ยอด แดใบ มี

หน้ําแพรกก หน้ํา ละมาน เปน ค่น ดําหรับ เปน ภักษา ทาร ช้าง ม้า โค
 กระบือ ด้วย อํานาจ
 ขอ จง งอก งาม ตาม ชาย หนอง คดอง หน้ําไหล
 วัชระ ดาหก ให้ บริบูรณ์ ครัน กถาว คำ อธิฐาน แดว จึง พราหมณาจารย์
 ทง ดี ผู้ ทรงไว้ ช่ง พระ เวท เพททางคธาตร แต่ง กาย ด้ยาย มวย ผม นุ่ง
 อุกถธําก ถือ เอา ชง ประฎาก คร์มอ ดุจ เมฆ มืด ผน อิน ราช ยนตร์
 พระรณะธําคร ตาม ขอบ ช้าง ละ ดี คู้ ซึ่ง บัก บูชาไว้ คน ละค่น โดย ด้จ
 เคารพ พระครู พรหม พรต พธิ เบา ด้งช ดําเนิน หน้ํา หน้ํา หมู่ พราหมณ์
 ทง หน้ํายก ก็ หน้ํ ห้อม ออก จาก พระ เทวะ ด้ถานไป ยง เกย ชน ด้ถิตย ยิน
 อยู่บน เกย ๆ ละ คน ต่าง อาน โอง การ ประกาศ แก่ วัชระดาหก ตาม
 คําหรับ อิศวร เวท ขอ ผน ด้น วาระ ด้าม คาบ โบก ชง ชวช กวัด แกวง
 บริกรรม อิศวร เวท ขอ ผน ตาม คําหรับ ไตรเพท ด้น วาระ ด้าม คาบ แดว
 ก็ ด้ง จาก เกย ค่น เข้า ด้ พระ เทวะ ด้ถาน พราหมณ์ ทง หน้ํายก ผู้ วั พระมนตร์
 พระรณะ ธําคร ด้ลัด เปด ยน กน ชน ยน บน เกย โบก ชง ราช เวท ขอ ผน
 วัน ละ ด้อง เพดา คือ เข้า แด เย็น ถวน คํารบ ด้าม ทิวาใน วัน นก
 ชตฤกษ อิน ว่า การ พระราช พธิ พระ รณะ ธําคร น เมื่อ ชานอย มี อายุ ด้ม
 ด้็ด ขวบ ปรตาย ได้ ตาม พระ คร์ม โหสธ ผู้ เปน บิดาไป ทอด ทค่นา ครัง
 หน้ํง จึง จําไว้ ได้ ๆ ครัน เดือน ด้ิบ ถึง การ พระราช พธิ ภัทระบท เปน
 นก ชตฤกษ มหาชน กระทํ่า มรุษายาค์ ทาน และ จะ ด้็ด รวง เข้า ด้ادث
 เปน ปรฐม ด้็บ ด้็ยว ช้ พ่อ พราหมณ์ ทง ปรวง ก็ ด้ม การ พธิ กรรม ด้รวง
 ด้งเวย บูชา พระไฟ คพ ตง บัญจะ มหา ด้าคร เคม ด้วย หน้ํใน พระ เทวะ

ไล่ ทรุด แล้วยิ่งนำลงไป ยิ่งทำหน้าพร้อมด้วยบริวาร ยศ แหงน หน้า
 ดู ดวง พระอาทิตย์ อัน ล่อง แสง แม่น เห็น บริสุทธิ์ ปราศจาก เมฆ
 หมอก จึง เอา เป็น ฤกษ์ คอง ที่ จะ ดำ ลอย บาป บาง คน ก็ กระทำ ใน เพลา
 ราตรี เอา บริสุทธิ์ แห่ง ดวง พระจันทร์ เป็น ฤกษ์ พราหมณ์ ทง หตาย
 หนึ่ง ห้อย เท้า เขี่ยบ ด้าย น้ำ ใส่อ่าน อิศวร อาคม ดัน วาระ ดำคาบ แล้วย
 จึง ริน วารี ใน สังข์ ใน ทรุด ลง ใน ตำ คองคา แล้วย ก็ จุ่ม กาย ลอย มวย ฌม
 อาบ น้ำ ดำ เกด่า ชำระ ขัด ดี ทรช กายา ให้ ปราศจาก เหื่อ ไค บริสุทธิ์ ลอย
 ทง กาย แล จิตร เป็น อัน ดี แล้วย จึง ขน ын ยง ผัง น้ำ ผลัด ออก ล้าง อก ทง
 หนึ่ง ห่ม ออก จาก กาย วาง เห็นอ แพ หยวก บ้าง วาง เห็นอ เพอຍ
 ลวระ บ้าง ขอนไม้ บ้าง ไล่ เลือก ให้ ลอย ไป ตาม กระแส น้ำ ใส่อ่าน
 ร่าย พระ เวท ลอย บาป บอก บริสุทธิ์ ต่อ พระ คองคา แล้วย ก็ กัดบ คิน ยง
 เคหะ ถาน แห่ง คน แตะ คน อัน พิศ ลอย บาป นี้ ทำได้ แต่ ใน ดำ วัน
 วัน เป็น ประถม หนึ่ง พราหมณ์ มหา คัด ทรกูต ยง ด้วย ทรพย
 ลมบัต ศฤงการ บริวาร ยศ ลง ลอย วัน เป็น ค่ำรบ ล่อง หนึ่ง หมู พราหมณา
 จารย์ ผู้ ชำนาญ เพทาง ศดำตร อาคม ลง ลอย วัน เป็น ค่ำรบ ล่าม หนึ่ง
 พราหมณ์ ฤกษา จารย์ ซึ่ง ประพฤติ วัตร ประนิบัติ ต่าง ๆ ลง ลอย ฝ่าย
 พุทธ ล่าตน์ ราช บุรุษ ชาว พนักงาน ก็ ตก แต่ง โรง ราช พิศ ใน พระราช นิเวศน์
 คอง กอนเต้า เคา เพดิง แด ลัมภาระ เครื่อง ไซ้ เบ็ด เล็กรัจ นาย หนักการ ทรหาน
 หลวง ก็ เก็บ เกี้ยว ทรรก ล่าดี แตะ รวง เข้า มา ตาก คำ เป็น เข้า เม่า
 เข้า คอง ล่ง ต่อ มณเทียร บาต วง เหว เครื่อง นาย พระ โค ก็ ไร้ด น้ำ ฐิธา

ประโยคนี้ อันว่านางใน ทั้งปวง ต่าง คน ต่าง ถวาย ทาน ด้วย มธุปายาศ์
 ยาคู ของ ประจักษ์ พวง บุปผา มาโดย ทั้ง จิตร แม่ ล้วน บุญ ไป ให้ แก่ หมู
 ญาติ ซึ่ง มาระณะ และ ส้มเตี๊ยะ พระเจ้า อยู่ หัว ทรง บำเพ็ญ พระราช กุศล ใน
 นกขัตถกษัตริย์ พระราช พิธี ภัทระ บท ถ้วน ตาม ทิวา วัน โดย นิยม ดัง กล่าว น
 แล้ว จึง โปรด ให้ ประชุม พราหมณ์ จารย์ มาก กว่า ร้อย ณะพระ เทเว
 สสถาน หาดวง คำว่า ตั้ง ชาว พนักงาน ให้ เดียง พราหมณ์ ด้วย มธุปายาศ์
 ยาคู ต่อไป ต้น คำรบ ตาม วัน ทั้ง พระ ราชทาน คู่ ผ่า ล่าฎก ทว ทุก ตัว
 พราหมณ์ อัน หมู พระ สนม กำเนิด ซึ่ง ถิ่น ได้ ยล าสตร์ ด้วย นั้น ก็ ตั้ง การระ
 หมู พราหมณ์ ด้วย มธุปายาศ์ ยาคู และ ผ่า นุ่ง หมู เพื่อ จะ ให้ เปน มงคล
 แก่ ตัว หนึ่ง ได้ ต มหาชน ชาย หญิง มี ขตย ตรี กุต เปน ต้น บรรดา ซึ่ง เปน
 สัมมา ทฤษฎี นบถอ พระ รัตน ไตรย นั้น ที่ มี ไว้ ถาน ต่าง ก็ เกี่ยว เกือบ
 รวง เข้า มา ตาก คำ กระทำ เปน มธุปายาศ์ ยาคู เจือ ด้วย น้ำ นม สด อังคาส์
 พระ ภิกษุ สังฆี เอิก เกริก ไป ทุก บ้าน ทุก เรือน บาง ก็ ยก ของ ผ่า ของ แพร
 ขน บูชา พระ สลูป เจดีย์ บาง ก็ อัญเชิญ พราหมณ์ มา เดียง ด้วย ปายาศ์
 ถึง ว่า ชาติ ตรี กุต พราหมณ์ ถ้า ผู้ใด ถิ่น พุทธ สำนัน ด้วย ก็ ตก แต่ง
 มธุปายาศ์ ยาคู อังคาส์ พระ ภิกษุ สังฆี ทั้ง ยก ของ บูชา พระ รัตน ไตรย และ
 เดียง พราหมณ์ ตั้ง แต่ วัน ภัทระ บท จน บันจบ ต้น เดือน ชน ประชา ชาย
 หญิง ชาว พระ นคร ทุก ตรี กุต กระทำ กอง การ กุศล ด้วย มธุปายาศ์ ยาคู
 คิด ต่อ กัน ไป มิได้ ขาด วัน เปน ที่ บันเทิง เริง ริน ต่าง คน ต่าง อธิศ
 ล้วน กุศล ผลบุญ ของ ตน ซึ่ง ได้ กระทำ ด้วย น้ำ จิตร โสมนัส ศรัทธา ไป ให้

แก่ ไบราณ ญาติกา ทงหลาย อัน จุติ ไป กำเนิดใน ภพ ต่าง ๆ มี ประระทตตูปะ
 ชิวเปรต นน เปน ต้น ๆ ครน ระดู เตือน ลีบ เอ็ด ชดา ดค ชาย ผง ถึง การ
 พระราช พิช อาศะยุช นักชตฤกษ ช้ พ่อ พราหมณ กี่ สึงเวย พระ นารายน
 ปาง เกษัยร ส่มุทร แด พระ ดักษมี พระ มเหศวระดี โดย คำหรับ ชน ประชา
 ชาว พระ นคร ต่าง บอก กถาว บาว กน พายูตร นิดดา ลง นาวา เปน พวก
 เปน เหล่า ตก แต่ง กะรัชกาย งาม ตาม ชาติ ตาม ตระกุด พาย เนือง แน่น
 กน มา จอด เรียง ดอย คอย ดู แข่ง เรือ พระ ที่ นึง เอกไชยทง สอง ฟาก ผง
 ตลอด ฉียบ จึง ออก พระ ฌรงค์ ฤทธิ รำบาน ชาญ ชดสินธุ ผู้ได้ บังคับ
 บัญชา เหล่า จำนำ ทหาร เรือ ก็ เบิก บาย ศรี ส่ม โภช เชิญ ชวัญ เรือ พระ
 ที่ นึง เอกไชย อัน งาม งอน ระหง ทง สอง ตำ สรรพเสรีจ พร้อม ด้วย พล
 พาย แดะ เครื่อง คนตรี สึงคิต พระ กน ภิรม ชุม สาย ตง ราย ตลอด ตำ มี
 หมู่ สัททไชย ถือ ชง ทอง ประจำ หน้า ทาย เรือ รูป ตรา ตำแหน่ง นาย ทหาร แห่
 ห้อม ล้อม พาย ให้ ชำ มา สู้ ที่ มณฑล ทุ่น ทอด ท้อง ส่นาม พระ ครูพรหมณ
 พิช ศรี บรม หงษ์ ก อัญเชิญ พระ นารายน ปาง เกษัยร ส่มุทร ลง ทรง สติคย
 บุษบก เรือ พระ ที่ นึง ไชย เฉติม ธรณิน อัน โดกย ส่มมุติ ว่า เปน เรือ
 พระยามี่ มา แด่ ไบราณ จึง พระ ครู เพททางคศาสตร์ ราช ไตร เพท ก็ อัญเชิญ
 พระ ดักษมี พระ มเหศวระดี ลง ทรง สติค บุษบก เรือ พระ ที่ นึง ไชยสินธุ
 พิมาน อัน ส่มมุติ ว่า เปน เรือ พระ อรรคชายา ราช มเหษี แดะ คำ กถาวโดย
 คำหรับ พระราช พิช อาศะยุช ว่า เรือ พระ ที่ นึง ไชย เฉติม ธรณิน ไชยสินธุ
 พิมาน ทง สอง ตำ น เปน ที่ เสียง ทาย แด่ดง ความ จำเวิญ แดะ มิ จำเวิญ

แก่บ้าน เมือง พด ทหาร ข้าราชการ พาย ๆ แข่ง กัน มิได้ ตะ ดด   ถ้า เรือ ทรง
 พระ นารายณ์ คือ เรือ พระยา มี ไชย ขำนะ   ก็ ทำนาย ว่า ส้ม เต็ม พระ มหา
 กษัตริราช เจ้า จะ แผล ผ่าน พระเดช เดชา นุภาพ ไป ทัว ทิศา นุทิศ   ถูก ค้า
 พาณิช นานา ประเทศ   จะ แดก คั้น กัน มา เชย ชม บรม โพิชิ สัมภาร พระเจ้า
 แผ่น ดิน   บ้าน เมือง จะ บริบูรณ์ ด้วย สรรพ สิ่ง ของ ต่าง ประเทศ   ราคา
 ช้อ ชาย จะ ย่อม เยว่ เบา ค่า ทุก สิ่ง สิ้นค้า   ธัญญาหาร มัจฉมังสาหาร
 ฆะตาหาร พาน จะ เต็ม ทราม ผิด เคื่องไม้ ตู้ อุดม   เคษ ทำนาย ว่า สัตว์ จะ
 มี บุตร เป็น ชายโดย มาก   หนึ่ง โสัด แม่น ว่า เรือ ทรง พระ ดกษมี   คือ
 เรือ พระ อรรค ซายา มี ไชย ขำนะ   ใน คำหรับ ทำนาย ทาย ว่า บ้าน เมือง
 จะ บริบูรณ์ ด้วย ธัญญาหาร มัจฉมังสาหาร ฆะตาหาร   ฟ้า ออย ฟ้า คาส
 ดำระพัด ของ บริโภค   อัน ถูก ค้า พาณิช ซึ่ง จะ มา ค่า ชาย ชาย จะ เบา บาง
 สิ่ง ของ ต่าง ประเทศ มิได้ อุดม มัชยม   เคษ ทำนาย ว่า สัตว์ จะ มี บุตร เป็น
 ริคา โดย มาก   ธิว่า เรือ พระ ที่ หนึ่ง ทั้ง สอง แข่ง เต็มอ ถ้า กัน ก็ ทำนาย ว่า
 บ้าน เมือง จะ มิได้ บริบูรณ์ ทุก สิ่ง   มี อาหาร การ กิน เป็น ต้น ใน ขวบ ปี นน
 แด ธรรมเนียม ทหาร จำนำ ประจำ พาย นาวา คู่ แข่ง   ถ้า เรือ พระ ที่ หนึ่ง
 ดำโต ได้ ไชย ชนะ   ทหาร พด พาย ประจำ ถ้า ก็ ได้ รับ พระ ราชทาน ขนอน
 ใน กรุง เข้า ชัวค่า ใน วัน นน เป็น รางวัล   ไป แบ่ง บั้น กัน ตาม บาญ พะแนก
 นาย และไพร่   ครัน เพตา ครวัน ชาย แด่ง   ส้ม เต็ม พระเจ้า อยู่ หิว เต็ม เต็ม
 ออก ณะพระ ที่ หนึ่ง ชัด พิมาณ ชาน ชาติ   พระ อรรค ซายา แด ราช ประยูร
 วงษา นุวงษ์ พระ สนม กำหนด   โดย เต็ม เต็ม สรรพ พร้อม   หมู่มุข ฆมาคยา

ชีวเรือ คารว ดอม วง จอด ดอย คอย รับ ราช บริหาร อยู่ ราย เรียง เรือ
 เทียว ชาว ก็ พาย ชยม สุ่ม บอก ให้ ยก ชง เรือ ทุ่ม ทุก ๆ ดำ เปน ดำ คัญ
 ด้ญญา ให้วาง เรือ พระ ที่ หนึ่ง คู่ แข่ง ลง มา ถวาย ทอด พระ เนตร พระ
 ครู พรหม พรต พิธี บรมหงษ์ และ พระ ครู เพทางคศาสตร์ ราช ไตร เพท ก
 อาน วิษณุมนต์ บัน ภา เตียง สั้งช ปราย เข้า คอก คอกไม้ ทหาร เรือ แห
 ก็ให้ เอาไชย ชน ดำ ดา ชาว ครุียงค ใน พระ ที่ หนึ่ง ดำ แข่ง ก็ ประโคม
 สังกัด ประดาน เตียง เตินา เพราะ บันแดง เพลง ต้อง เรือ โหรา ต้น ช้อง
 ฤกษ์ สัทชิไชย ก็ โบก ชง หน้า ทาย พด พาย ออก เรือ พระ ที่ หนึ่ง ทง คู่ พรอม
 กัน เตียง คน แห คน ดู ให้ ร้อง อวยไชยให้ พร เอิก เกริก ก้อง โภดาหด ทัง
 ต้อง ฟาก ผง เรือ พระ ที่ หนึ่ง เอกไชย คู่ แข่ง งอน ระหง งาม อร่าม ด้วย แสง
 สวรรณ วิไลย เตชา บุษบก บัดลังก แด ระยับ จับ สาย น้ำไหล เครื่อง สุง
 สด้าง ราย เรียง หน้า ทาย ชง ทอง ชวช พด พาย ได้ เตื่อ แดง หมวก แดง
 ดู งาม ส่าง่า กราย พาย ทอง ดัง จะ บิน ฟา ฟา เรือ แถ่น ดู ผาด โผน มา กดา
 สาย ชด ชะลา ทัง คู่ แข่ง กัน ชน กัน ดด ล่วง ลง มา ถึง หน้า ฉาน เรือ พระ
 ที่ หนึ่ง เอกไชย เฉติม ธรณิน ก็ เหลื่อม ดำ แถ่น เตย พระ ที่ หนึ่ง ไชย สิ้นช
 พิมาณ บรรดา คะหะบดี เศรษฐี พวก พ่อ คำ ก็ ยินดี ต่าง คบ มือ ให้ ร้อง
 รำ ฟ้อน ไป ทัง ทอง หน้า พด พาย ดำ ช่ม มี หน้าใจ พาย หนึ่ง มา ถึง เตียบ ชาด
 พระ ที่ หนึ่ง เอกไชย เฉติม ธรณิน มี ไชย ชำนะ ทหาร แห แดะ พด พาย ก็ เช่ ฮ่า
 บ่าย หน้า เรือ พาย กราย เหา ชำ มา ดอย ถวาย ดำ อยู่ ตรง หน้า ฉาน ส้ม เต็จ

พระเจ้าอยู่หัว ก็ ทรง พระโสมนัส เบิกบาน ดำรง ราช ฤทธิไทย ครั้น ประภาษ
 เชยชม แล้วโปรดให้พระราชทานรางวัล อย่าง แด่หลัง ๆ อันว่า ชำ น้อย
 กล่าว การ พระราช พิธี สืบ สอง เดือน เปน แต่ สังเขป มิได้ พิศดาร ด้วย เหตุ
 ว่า ได้ เห็น บาง มิได้ เห็น บาง จำได้ บาง จำ มิได้ บาง ทั้ง เปน สัตว์ สละ
 บัญญา ก็ น้อย กว่า บุรุษ แล้ว ก็ ยง อ่อน หย่อน อายุ กำลัง จะ รักรูป และ
 แต่ง กาย ซึ่ง มี อุดาหะ พาก เพียร กล่าว เปน ทำเนียบ ไว้ ทั้ง นี้ เพื่อหวัง
 จะ ให้ สัตว์ อัน มี ประเภท เสมอ ด้วย ตน แต่ บรรดา ได้ สำนม กอง การ กุศล
 ผล บุญ จึง บริบูรณ์ ด้วย อุปะนิไฉย สัมบัติ ทั้ง สำน คือ มี สละ บัญญา
 นน หนึ่ง มี รูป สิริ โสภาคย์ นน หนึ่ง มี ชาติ ตระกูล ทั้ง ทพย สัมบัติ
 นน หนึ่ง ได้ เปน นาง พระสนม กำหนัด กอบไป ด้วย อิศริยยศ ใน สำนเด็จ พระ มหา
 กษัตรา ธิราช เจ้า ผู้ ดำรง ทรง พิภพ พน บถพิไน ภาย ภาค หน้า ฟัง ให้
 ทราบ ว่า ชำ น้อย นพมาศ กระทำ ราชกิจ ใน สำนเด็จ พระ รวงเจ้า กรุง พระมหานคร
 สุโขไทย ตั้ง จิตร คิด ตั้ง ซึ่ง เปน การ ควร กับ เหตุ ถูก ต้อง พระราช
 อัสมาไฉย พระเจ้า อยู่หัว ก็ ได้ ปราบฏ ชื่อ เลียง ว่า เปน สัตว์ นกปราชญ์
 ฉลาดใน วิชา ช่าง อยู่ ชั่ว กตปาวะด้าน ก็ เห็น ว่า ควร ทำน ทั้ง หลาย ผู้ ได้
 นาม ชื่อ ว่า พระ สนม กำหนัด จะ ฟัง ประพฤติ ตาม เยี่ยง อย่าง ชำ น้อย น บาง
 ใน อนาคต เบอง หน้า ๆ แตน ชำ น้อย ฟังใจ จะ กล่าว ความ ดี และ ชั่ว ใน หมู
 มิตร เสมอ หน้า อัน เปน ชำ พระบาท สำนเด็จ พระเจ้า แผ่นดิน สัน ด้วย กัน
 นับ ด้วย ร้อย เปน อัน มาก ทั้ง นาง บำเรอ ที่ เปน ชาติยะ ตระกูล ก็ มี เปน
 ตระกูล คหบดี ฝ่าย ทหาร ก็ มี ฝ่าย พ่อ เรือน ก็ มี เชื้อ ตระกูล พราหมณ์

ก็ มี ชาติ ตระกูล เศรษฐี ก็ มี เป็น ตระกูล พ่อ คำ ก็ มี ชนมา ยุ่ ด่วง
 มัชฌิมะ ไวย ก็ มี อยู่ใน มัชฌิมะ ไวย ก็ มี ยัง ประถม ไวย ก็ มี ฟัง ตระกูล
 ภู่น ไวย ก็ มี ที่ ดับ ราช สุริย วงษ์ ก็ มี เป็น แต่ ธรรมดา พระ สันม กำนัด
 ก็ มี ได้ แต่ นาม ชื่อ ว่า พระ สันม กำนัด นั้น ก็ มี งาม ทั้ง รูป ร่าง จริต กิริยา
 วาจา ก็ อ่อน หวาน มี ด้ติ บัญญา วาสนา บรรดา คักคิ ส้ม ด้วย ชาติ ตระกูล
 ตังใจ รับ ราช กิจ ทั้ง เข้า คำ ส้ม่า เต็มอ ประพฤติ ตน อย่าง มฤค งาม รุ
 ดงวน ชน มิให้ คำ คน ตินน ยิน ร้าย ดง น ก็ มี บาง คน งาม แต่ รูป กับ วาสนา
 อุดาหะ เป็น ประมาณ ประพฤติ ตน เหมือน พระยา มฤค ราช สัม จับ สัตว
 บริ โภค แต่ เพตา กดาง วัน กดาง คั้น แดว ก็ หนึ่ง นอน อยู่ ใน ถ้า จะ ได้ บริ โภค
 อาหาร นน หามิ ได้ ดง น ก็ มี บาง คน งาม รูป งาม โฉม งาม ศรี งาม คักคิ
 แต่ ประพฤติ ตน เหมือน ด้วย นก เค้า นก แฉวก ออก หา อาหาร บริ โภค ต่อ เพตา
 กดาง คั้น กดาง วัน เข้า ช้อน สุ่ม ตัว อยู่ใน รก ดง น ก็ มี บาง คน งาม
 ทรวด ทรง ตะตะ อย่าง นาง เขียน ประพฤติ ตน เหมือน เขี้ยว หา อาหาร
 นาน ๆ ก็ แต่ง บก แต่ง หาง ฉาบ ฉวย มา เขี้ยว โฉบ ได้ อาหาร บริ โภค พอ มัน
 ปาก อิ่ม ท้อง แดว ก็ โผ ผิน บิน ร่อน ไป ตาม สบายใจ ดง น ก็ มี บาง คน งาม
 รูป งาม จริต กิริยา ไว้ ทวง ที่ บน บง เป็น ผู้ใหญ่ ผู้ สูง ประพฤติ ดง เตื่อ เก้า
 จำ คัด แม้น ได้ เห็น มัจฉ มังสา หาร อัน ควร จะ บริ โภค ถึงใจ จะ นึก
 อยาก ก็ ทำ เหมือน ไม่ อยาก ชะม้อย แต่ หาง ตาม่า ย ๆ เมิน ๆ ดง น ก็ มี
 บาง คน งาม คม งาม ขำ งาม ชาติ งาม ตระกูล แต่ ประพฤติ ตน เหมือน ด้วย
 ราก ดิน ตน ก็ อา ไครย แผ่นดิน แต่ ไม่ นบ ถ้อ แผ่นดิน มัน ก็ ต้อง เตอ ยไป

๕
 เเตอยมา อยู่ ใน แผ่นดิน นัน เอง เหตุ ด้วย ถอ ชาติ ถอ ตระกูล ดึง น ก มี
 บาง คน งาม พิมพ ภาคทร ผุด ผ่อง ดึง นวด เตะอน ไนย เนตร คม ขำ ยม แลว จึง
 กถาว วาจา แต่ ประพฤติ ตน เหมือน ด้วย ปอม ข่าง ไว้ จริต กิริยา ดั่ง ดั่ง
 ดึง น ก มี บาง คน งาม ด้ระด้วย ระทวย ทอด กร กราย ชาย ไนยนา ดึง คีร
 แลตง แทง หไทย จะ ตก แต่ง กายา ข่าง ขำ เลี้ย ทุก อย่าง ออก จาก จวน
 กี่ จวน จะไม่ ทน เพลา เฝ้า รับ ราชกิจ ภาอ เปน กิริยา บุญ บ้าง เด็ก น้อย ไม่ หนึ่ง
 นาน ตะหัดบ แตน เรว เหมือน ปลูก วม ชม กัน ว่า ดี ต่าง ถอ เช่น เห็น อย่าง
 ย่อม ประพฤติ ดึง น ก มี โดย มาก บาง คน งาม ชะอ้อน งอน จริต กิริยา
 ขวย เชน เกด่า มวย วาด วง ภาคทร คำ ดึง บก แมตง ภู วาด วง คว ค่อม
 ดึง คันคีร ลุด หาง เนตร นะชา ยาว ด้าม องคุดี้ ดึง คีร กัดบ การะเกด กราย
 กัด นว เช็ด ปาก ดู ชด ช้อย จะ เชนู เครื่อง ดึง ไค ก็ กัดว จะ เปน อันตราย เด็บ
 จะ ไกว จามร ก็ กัดว เเหอ จะ ย้อย หน้า จะ คำ รับ ราชกิจ ได้ แต่ เพียง หมอบ
 ม่าย ถววย โฉม หนัก ไม่ เอา เบา ไม่ ด้ ประพฤติ ตน ดึง น ก มี โดย มาก
 บาง พวก งาม เปน ปรกติ ด้คีร ด้ววรรณชาว บ้าง คำ บ้าง เหนอ ด้อง ด้ บ้าง ด้ำแดง
 บ้าง ผอม บ้าง พ บ้าง ประพฤติ ตน ต่าง ๆ ตาม แต่ใจ จะ เห็น ดี เห็น งาม
 บ้าง ก็ หมัน เฝ้า แหน อยู่งาน คถาน ไซ มิ ให้ ชาติ หน้า บ้าง ก็ เดือกวัน เดือกเวตา
 มา รับ ราชการ ภาอ กัน ตรวจ บ้าง ก็ เตะอน หนึ่ง มา ครัง หนึ่ง บ้าง ด้อง ครัง
 บ้าง บ้าง ก็ บอก บวย บอก ไซ ไม่ ภาอใจ จะ เฝ้า แหน บ้าง ก็ ถอ ทิฐู มาณะ
 นอน หนึ่ง อยู่เฉย ๆ บ้าง ก็ มา หนึ่ง ภาอ เปน ชี เพื่อน ท่าน เพลา จวน รุง
 บ้าง ก็ รังเกียจใจ ใน ที่ ควร ว่า ไม่ ควร บ้าง ก็ รับ ราชกิจ ดึง ไค ดึง หนึ่ง แต่

ดัก แดก ดัก น้อย มี ร้อย กรอง ดอกไม้ และ วาด เขียน เป็น ต้น   ที่ จะ ได้ มี ใจ
 มา อยู่ งาน ค่ ลาน ไซ้ ด้อย นั้น   มี หนึ่ง จะ มี ดัก ครัง ก็ เป็น อัน ยาก อย่า หา
 เดย   อย่าง หนึ่ง เด่า ที่ พวก หมัน ประจำ ทำ ราชการ อยู่ เป็น นิตย จะ ไกว
 จามร และ ตัง เครื่อง แต่ง ที่ ก็ ดี   บ้าง ก็ ดู เยี่ยง อย่าง กัน กระทำ ถูก ต้อง
 ตาม แบบ แผน   ใคร ได้ เห็น ก็ ย่อม ก่ ล่าว คำ สรรเสริญ เย็น ยอ   บาง คน ก็
 ทำ ตาม อ้า เภอ ใจ ตัว แต่ง ตง ภา พ้น มี มิ ได้ เป็น ที่ ชอบ พระราช อธิษณา ได้ ย แต่
 ดัก ลัง   พวก พ้อง ก็ ช่าง หนึ่ง ดู ได้ ไม่ ราคาน ใน คา   ยัง พวก หนึ่ง จะ
 พรรณา ก็ ก่ ลับ ยม มิ ใคร ได้   ล้วน แต่ ถือ ว่า เข่า มี ชนิม ไวย แล้ว ไม่ ควร ทำ
 ได้ แต่ เฝ้า แหน อยู่ กระหน เป็น ชน ชนิต   จะ ว่า ไป ที่ จริง ก็ คำ ยิง เดี้ย กว่า
 วัน ไวย ห่ม สะไบ ชอบ แต่ บาง เภา เดียน ดิน เป็น ชรรมา   อีก ชนิต หนึ่ง
 นั้น เด่า จะ ก่ ล่าว ก็ เป็น ก่ ล่าว ใจ   ทำ ราชการ มิ ได้ คิดหา ความ ชอบ ความ
 จำ เริญ ได้ ตัว ตัง ใจ แต่ จะ เทียว เกบ ถอย มา ร้อย ให้ เป็น ความ ได้ ยุแยง แกล้ง
 ก่ ล่าว ให้ เกิน เหตุ บ้าง   จัก จาน พาด ทะเลาะ ไม่ เดือก หน้า   แม้น ผู้ ไค
 เชื้อ ถอย ถอ คำ แล้ว ก็ ช้า เติม จน เกิด วิวาท วาทา อัน ออ ๆ ฉาว ๆ เป็น
 เหลือ บัญญา ช้า น้อย นพมาศ จะ ว่า ว่า พรรณ   หนึ่ง ได้ ด อัน ว่า นาง บำ เรอ
 ทง หลาย นั้น ล้วน แต่ ทรง ตักษณะ วิลาศ ลออ เขียม   ชำ นาน ใน การ บำ รุง
 บำ เรอ พระ ราช หฤ ไทย ส้ม เต็จ พระ เจ้า แผ่น ดิน ดั้น กาดะ ทุก เมื่อ   จะ ว่า
 ช่าง รูป ร่าง ก็ งาม เหมือน หล่อ เหลา เกตา ก่ ลัง   จะ ว่า ช่าง ทรวด ทรง ก็
 งาม ประหนึ่ง นาง กิ นร   จะ ดู ดวง ภา กศร ตักษณา ก็ งาม เพรา พรหม ยม แยม
 จะ พิศ ฝิด พรรณ วรรณะ ก็ เป็น นวด เหมือน นวด จันทร   จะ ต จริต ก็ วิชา ก็

งาม ละไม ละม่อม พร่อม พริง   จะ พัง ดำเนียง เดียง เจรจาก็ เต๋นาะ เพราะ
 จับ จิตร   จะ ตก แต่ง กายา นุง ห่ม ก็ งาม ส้ม ดู คม ขำ   จะ โกดี เคียง กับ
 ผู้ใด ก็ หอม กัดัน เต๋วคนช รวย รัน   บ้าง ก็ ดัน ทัดใน การ สังกัด คัด ดี
 ขับไม้ ไม้ โหรี พิณพาทย์ แพน ซอ กดอง ชะวา   บ้าง ก็ ขำนาญใน การ บันเถง
 เพดง ขับ ร้อง ดำเนียง เดียง อ่อน หวาน โหย หวน ยวน ฤไทย   บ้าง ก็ เรียน วิชา
 พอน รำท่า บทบาท เปน หน้า ชม   อ่อน ระทวย ทอด กร งาม ดัง เทพย์ สว่างค
 รำ   ถึง เพดา บำเรอ ก็ พรัก พร่อมไม่ ซาด หน้า   แต่ ทะว่า ที่ เปน คน ดันดาน
 ชั่ว ก็ ประพฤติ เชื้อน   ประเพณี ดี และ ชั่ว ย่อม ระคน ปน กัน   เหมือน
 คำโบราณ ท่าน ว่าไม้ต่าง ปล้อง พี่ น้อง ต่างใจ   ใคร ประพฤติ อย่างไร
 เปน ไป อย่าง นั้น   อัน หมู่ นาง บำเรอ ทง หาดาย งาม ก็ จริง ดี ก็ จริง   แต่
 ขำ น้อย คิด เห็น ว่า เตี้ย แรง วิชา เตี้ย แรง เรียน วิชา ดัง นี้ มิ ได้ เปน แก่น ดำร แต่
 ลึก อย่าง   พระพุทธุฎกา ครวัด พระธรรม เทศนา ว่า   ดั่งใด ซึ่ง จะ ผูก สัตว์ ไว้
 ใน สังกัด ทุกข แดง ก็ เปน บาป   จะ มา หลง ประติด คิด รำ พอน ให้ งด งาม
 อยู่ ดัง นี้   แม้น มิ เห็น โทษ กลับ ตัวได้ ใน ประณม ไวย   ค่อ ถ่วง มัชฌิม ไวย
 ปราศจาก งาม แดง จึง เตย ละ ก็ คง จะ ได้ เต๋ววิบาก ใน อบาย โดย กรรม นิยม
 ที่ ยง มี หน้า จิตร รักใคร่ ก็ ตั้ง ตัว เปน ครู บา อาจารย์ ผูก สอน คิษย์ หา ให้ พอน
 รำ ค่อไป จน แก่ เก้า ต้ม ตาย   ควร จะ นับ ว่า ประพฤติ บาป เปน อาจिन
 กรรม อำนาจ กุศล จะ นำตนให้ ไป เกิดใน อบายะภูมึ อัน ชื่อ โสโหระ ภูมึ   ซึ่ง
 เปน บริวาร อะเวจี นรก   ค่อ ทน ทุกข เวทนา ยืน ยาว ชั่ว พุทธุฎนร หึ่ง
 คง แท้ เทียง   แต่ ผู้หา บุญญา มิ ได้ ไม่ เห็น พระไตร ลักษณ หลง รักใน การ

พื่อน ว่า จะให้ งาม ให้ ดี จำพวก เดียว   อัน เหตุ ซึ่ง นาง ใน ทง หตาย ประพฤติ
 คน ต่าง ๆ กัน   เห็น ปาน ขำ นอย พรรณนา มา ทง นี้   ไซ้ ส้ม เต็จ พระ
 รวง เจ้า จะ ไม่ ทรง ทราบ   ก็ ทรง ทราบ สั้น ทุก ดั่ง ทุก ประการ   อัน ได้
 ไปรด พระราชทาน โอวาท สั่ง สอน ทุก ตัว คน   พวก ที่ มี บัญญา ก็ รู้อ่าน ก
 กตบ ตัว ได้ เป็น คน ดี   เหล่า พวก ที่ มาก ไป ด้วย ทิฐิมาณะ ก็ ไม่ ประพฤติ ตาม
 เหมือน ยุให้ กระทำ ต่าง ๆ   หนัก ยิ่ง ข้น กว่า เก่า   พระบาท ส้ม เต็จ พระรวง
 เจ้า ทรง ดำรัส อยู่ เอง ๆ ว่า   คน จำพวก นี้ จะ ทระมาน ให้ ถึง ไม่ แด้
 และ ประตัก   อย่าง ช่าง ม้า โค กระบือ กว่า จะ สั้น พะยัค ก็ จะ ได้ แต่ คน ดี ด้วย
 อาญา นักปราชญ์ ไม่ พัง สรรเสริญ   เมื่อ ใคร ดี ก็ จะ ไซ้ ใคร มิ ดี ก็ ซึ่ง ใคร
 มิ ไซ้ เกิด ใน ปล้องไม้   ต้น แต่มี่ ซาคิมี่ ตระกูล   ใน กาด นี้ มาตุคาม ยัง
 ประพฤติ ชั่ว แต่ เพียง น   ไป ภายภาค หน้า พระมหากษัตริ์ ซึ่ง ทรง แผ่น ดิน ใน
 ดยาม ประเทศ เห็น ปาน ดัง เรา ฉะนี้   จะ มี นาง พระสนม กำนัด นบ ด้วย พัน
 และ ร้อย จะ หา ที่ ประพฤติ ดี นั้น จะ ได้ โดย น้อย นก น้อย หนา   จะ มี แต่
 ประพฤติ ตามก ต่าง ๆ ยิ่ง ข้น ไป มาก กว่า ส้มย น ดี ร้อย เท่า พัน ทวี เทียงแท้
 ไม่ ต้อง การ ที่ จะ เป็น ชุระ กังวล ด้วย คน สอน ยาก   ขำ นอย นพมาศ ได้
 พัง พระราชบริหาร แด้ว ก็ ให้ สักง จิตร คิด กถัว แต่ สั่ง ดำรง ฎ   แม้น ซาคิ หน้า
 เกิดอก จะ ไป เกิด เป็น พระสนม กำนัด พระ มหากษัตริราชเจ้า ใน ภายภาค หน้า
 ก็ จะ ต้อง โกต เคียง ด้วย คน พาด สันดาน ตามก   จึง อุดาห์ สร้าง กุศต
 ปราณ ไป เกิด ใน เทว โลกย์ อย่าง เดียว ๆ   แต่ น ขำ นอย จะ บรรยาย สหาย
 ดำนาน สืบไป   ใน เมื่อ ส้ม เต็จ พระรวง เจ้า เสวย ศิวิราช สัมบัติ โดย ยุติธรรม

